

UAB „ELBERTA“

**MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO
PLANO KEITIMAS**

**STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO
(SPAV) ATASKAITA**

**Marijampolės
savivaldybė**

PLANAVIMO ORGANIZATORIUS

Marijampolės savivaldybės
administracijos direktorius

UAB „Elberta“ direktorė

Jolanta Antanaitienė

Projekto vadovas

Evaldas Ramanauskas

DARBĄ PARENGUSIŲ SPECIALISTŲ SĄRAŠAS

Evaldas Ramanauskas (A 1397)	Bendrojo plano vadovas. Dalys: Inžinerinė infrastruktūra, nekilnojamas kultūros paveldas, kraštovaizdis, GIS
Jurga Misiūnė (A1760)	Inžinerinė infrastruktūra, kraštovaizdis
Antanas Burkus (31570)	Inžinerinė infrastruktūra
Nijolė Steponaitytė (3502)	Nekilnojamas kultūros paveldas
Jelizavieta Karasiova	Socialinė aplinka
Jolanta Antanaitienė	GIS
Paulina Kulikauskienė	GIS

TURINYS

AIŠKINAMASIS RAŠTAS.....	5
ĮVADAS	5
1 DALIS. MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS APIBŪDINIMAS IR ESAMOS BŪKLĖS	
IŠVADOS	12
I SKYRIUS. MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS SITUACIJA	12
II SKYRIUS. IŠORĖS STRUKTŪRA.....	12
III SKYRIUS. ESAMŲ TERITORIJŲ PANAUDOJIMAS, GYVENAMASIS FONDAS, TURIZMAS IR REKREACIJA, PRAMONĖS-KOMERCIJOS OBJEKTAI, ŽEMĖS ŪKIS, MIŠKŲ ŪKIS, VANDENS ŪKIS IR NAUDINGOS IŠKASENOS.....	14
IV SKYRIUS. SOCIALINĖ-KULTŪRINĖ APLINKA	16
V SKYRIUS. EKONOMINĖ APLINKA.....	17
VI SKYRIUS. APLINKOSAUGINĖ SITUACIJA	17
VII SKYRIUS. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA	18
VIII SKYRIUS. SUSISIEKIMO INFRASTRUKTŪRA	20
IX SKYRIUS. KULTŪROS PAVELDO OBJEKTAI.....	21
X SKYRIUS. ESAMOS BŪKLĖS IŠVADOS.....	25
2 DALIS. TERITORIJOS VYSTYMO VEIKSNIAI, KRYPTYS IR POREIKIS.....	28
I SKYRIUS. MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS VYSTYMO SI VEIKSNIAI IR PRINCIPAI	28
II SKYRIUS. MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS VYSTYMO SRITYS IR TVARKYMO KRYPTYS	29
III SKYRIUS. PLĖTROS POREIKIS.....	30
3 DALIS. KONCEPCIJA	31
I SKYRIUS. URBANISTINIAI CENTRAI.....	31
II SKYRIUS. SOCIALINĖ IR EKONOMINĖ APLINKA.....	38
III SKYRIUS. FUNKCINIS ZONAVIMAS.....	40
IV SKYRIUS. URBANISTINĖS PLĖTROS ALTERNATYVOS	40
V SKYRIUS. NEURBANIZUOJAMOS TERITORIJOS.....	43
VI SKYRIUS. SUSISIEKIMO SISTEMOS VYSTYMAS	45
VII SKYRIUS. SAUGOMOS TERITORIJOS.....	46
VIII SKYRIUS. KULTŪROS PAVELDO APSAUGA.....	47
IX SKYRIUS. KRAŠTOVAIZDŽIO FORMAVIMAS.....	47
X SKYRIUS. NAUDINGOSIOS IŠKASENOS.....	49
XI SKYRIUS. ATSINAUJINANČIŲ IŠTEKLIŲ ENERGIJOS GAMYBOS OBJEKTAI.....	49
XII SKYRIUS. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA	51
4 DALIS. GALIMOS REIKŠMINGOS PASEKMĖS APLINKAI IR JŲ VERTINIMAS	53
5 DALIS. TERITORIJOS, KURIOS GALI BŪTI REIKŠMINGAI PAVEIKTOS DĖL BENDROJO PLANO SPRENDINIŲ	54
I SKYRIUS. GAMTINIS KARKASAS, KRAŠTOVAIZDIS	54
II SKYRIUS. SAUGOMOS TERITORIJOS.....	60
III SKYRIUS. ŽELDYNAI	65
IV SKYRIUS. VANDENS TELKINIŲ PAKRANTĖS APSAUGOS JUOSTA IR APSAUGOS ZONA	65
V SKYRIUS. POTVYNIŲ TERITORIJOS	65
VI SKYRIUS. MIŠKO ŽEMĖ.....	67
VII SKYRIUS. NATŪRALIOS PIEVOS, PELKĖS IR ŠALTINYNAI	68
VIII SKYRIUS. SAUGOMOS RŪŠYS	72
IX SKYRIUS. EUROPOS BENDRIJOS SVARBOS NATŪRALIOS BUVEINĖS	74
X SKYRIUS. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO OBJEKTŲ APSAUGOS KRYPTYS	75
XI SKYRIUS. VĖJO JĖGAINIŲ POVEIKIO MAŽINIMO PRIEMONĖS.....	76

6 DALIS. SUGRIEŽTINTO NAUDOJIMO TERITORIJŲ ĮVERTINIMO PAAIŠKINAMOJI MEDŽIAGA	80
7 DALIS. BENDROJO PLANO SPRENDINIŲ POVEIKIO APLINKOS KOMPONENTAMS APIBENDRINIMAS	81
I SKYRIUS. POVEIKIS GAMTINĖS APLINKOS KOKYBEI (KLIMATUI, ORUI, VANDENIUI IR DIRVOŽEMIUI).....	81
II SKYRIUS. POVEIKIS AUGALIJAI, GYVŪNIJAI, BIOĮVAIROVEI	82
III SKYRIUS. POVEIKIS SAUGOMOMS TERITORIJOMS	82
IV SKYRIUS. POVEIKIS GAMTINĖS APLINKOS TERITORINĖMS SISTEMOMS: GAMTINIAM KARKASUI, KRAŠTOVAIZDŽIUI, ŽELDINIAMS IR ŽELDYNAMS, PAVIRŠINIAMS VANDENS TELKINIAMS	82
V SKYRIUS. POVEIKIS KULTŪROS PAVELDUI.....	83
VI SKYRIUS. POVEIKIS VISUOMENEI IR JOS SVEIKATAI.....	84
VII SKYRIUS. POVEIKIS EKONOMINEI APLINKAI, MATERIALIAJAM TURTUI.....	85
VIII SKYRIUS. STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO APIBENDRINIMAS	85
8 DALIS. PRIEMONĖS REIKŠMINGOMS PASEKMĖMS APLINKAI IŠVENGTI, SUMAŽINTI AR KOMPENSUOTI	94
9 DALIS. VERTINIMO SUNKUMŲ APRAŠYMAS	95
10 DALIS. NUMATYTŲ TAIKYTI STEBĖSENOS (MONITORINGO) PRIEMONIŲ APRAŠYMAS	96
GRAFINĖ DALIS	97
PRIEDAI.....	98

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

IVADAS

Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrojo plano (toliau – bendrasis planas) keitimas atliekamas vadovaujantis Marijampolės savivaldybės tarybos 2024 m. sausio 29 d. sprendimu Nr. 1-10 „Dėl Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo“ ir patvirtintu Marijampolės savivaldybės administracijos direktoriaus 2024 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. DV-370 „Dėl Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo planavimo darbų programos patvirtinimo“.

Bendrojo plano keitimu yra keičiamas Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Marijampolės savivaldybės tarybos 2017 m. rugsėjo 25 d. sprendimu Nr. 1-230 „Dėl Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“ (bendrojo plano rengėjas: UAB „Urbanistika“).

Bendrojo plano keitimas atliekamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos (LR) įstatymais, LR Vyriausybės nutarimais, taisyklėmis ir kitais norminiais dokumentais, reglamentuojančiais teritorijų planavimą: LR teritorijų planavimo įstatymo pakeitimo įstatymu (Žin. 2013-07-16, Nr. 76-3824), LR žemės įstatymu (Žin. 1994-05-06, Nr. 34-620), Visuomenės informavimo, konsultavimo ir dalyvavimo priimančiais sprendimus dėl teritorijų planavimo nuostatais (Žin. 1996-09-25, Nr. 90-2099), Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėmis (TAR, 2014-01-06, Nr. 25), Teritorijų planavimo normomis (TAR, 2014-01-08, Nr. 91), Urbanizuotų teritorijų susisiekimo sistemų planavimo normomis (TAR, 2016-09-07, Nr. 23314), Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu (Žin. 2004-08-21, Nr. 130-4650) ir kt.

Bendrojo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimas (SPAV) atliekamas pagal *Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašą* (Žin. 2004-08-21, Nr. 130-4650).

Pagrindiniai SPAV tikslai:

1. nustatyti, apibūdinti ir įvertinti galimas reikšmingas planų ir programų įgyvendinimo pasekmes aplinkai;
2. užtikrinti, kad bus konsultuojamasi su tam tikromis valstybės ir savivaldybių institucijomis, visuomene, atsižvelgiama į šių konsultacijų ir kitų viešumą užtikrinančių procedūrų rezultatus;
3. užtikrinti, kad planų ir programų rengimo organizatoriai turės išsamią ir patikimą informaciją apie galimas reikšmingas planų ir programų įgyvendinimo pasekmes aplinkai ir atsižvelgs į ją.

SPAV principai:

1. identifikuojamos ir lyginamos Bendrojo plano koncepcijoje siūlomos alternatyvos;
2. išanalizuojamas bei patobulinamas rengiamas planavimo dokumentas aplinkos apsaugos ir darnaus vystymosi aspektais;
3. užtikrinamas dialogas tarp rengiamo planavimo dokumento rengėjų, suinteresuotų savivaldybės institucijų bei visuomenės.

Atliekamas SPAV padeda užtikrinti aukštą aplinkos apsaugos lygį, pagerina rengiamo Bendrojo plano kokybę, padidina sprendimų priėmimo efektyvumą, padeda identifikuoti naujos plėtros alternatyvas ir padeda išvengti klaidingų sprendimų.

Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo **SPAV** procesą **sudaro**:

1. SPAV apimties nustatymo dokumento rengimas ir nagrinėjimas;
2. SPAV ataskaitos rengimas ir nagrinėjimas;
3. sprendimo dėl planavimo dokumento patvirtinimo priėmimas;
4. teritorijų planavimo dokumento įgyvendinimo pasekmių aplinkai monitoringas.

Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrojo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo proceso dalyviai yra:

1. Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo organizatorius;
2. Aplinkos apsaugos agentūra;
3. Visuomenės sveikatos centras;
4. Saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos;
5. Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos;
6. visuomenė;
7. kaimyninės savivaldybės: Kazlų Rūdos sav., Prienų r. sav., Lazdijų r. sav., Kalvarijos sav., Vilkaviškio r. sav.

Planavimo tikslai:

1. sudaryti sąlygas darniai Marijampolės savivaldybės teritorijos raidai, nuosekliai erdvinės ir funkcinės integracijos politikai įgyvendinti, teritorijų sanglaudai, kompleksiskai spręsti socialinius, ekonominius, ekologinius ir su klimato kaitos padariniais susijusius uždavinius;
2. nustatyti gyvenamųjų vietovių, inžinerinės ir socialinės infrastruktūros, kitų socialinės, ekonominės veiklos sričių vystymo ir įgyvendinimo gaires, numatyti plėtrai reikalingas teritorijas;
3. sudaryti sąlygas racionaliam savivaldybės gamtinių, žemės gelmių ir energijos išteklių naudojimui ir atkūrimui;
4. nustatyti Marijampolės savivaldybės infrastruktūros vystymo principus ir (ar) jos išdėstymo reikalavimus, inžinerinių komunikacijų koridorius ir prioritetinės savivaldybės infrastruktūros vystymo etapus;
5. numatyti Marijampolės savivaldybės teritorijos gamtinio ir kultūrinio savitumo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimą, tikslingą naudojimą ir pažinimą, ekologinei pusiausvyrai būtino gamtinio karkaso formavimą;
6. kurti sveiką, saugią, darnią, klimato kaitos padariniams atsparią gyvenamąją aplinką ir visavertės gyvenimo sąlygas gyvenamosiose vietovėse;
7. sudaryti sąlygas privačioms investicijoms, kuriančioms socialinę ir ekonominę gerovę, tinkamos kokybės gyvenimo sąlygas, skatinančioms alternatyvių energijos šaltinių ir technologijų plėtrą, didinančioms energijos vartojimo efektyvumą;
8. derinti fizinių ir juridinių asmenų ar jų grupių, savivaldybės ir valstybės interesus dėl teritorijos naudojimo ir veiklos plėtojimo teritorijoje sąlygų;
9. sudaryti sąlygas racionaliam žemės naudojimui ir žemės ūkio veiklai skatinti;
10. atsižvelgti į visuomenės poreikius, planuojamos teritorijos kraštovaizdį ir biologinę įvairovę, geografinę padėtį, geologines sąlygas, esamas urbanistines, inžinerines, susisiekimo sistemas, žemės ir kito nekilnojamojo turto valdytojų, naudotojų ir trečiųjų asmenų interesus ir teises, architektūros, aplinkosaugos, visuomenės sveikatos saugos, gamtos apsaugos, paveldosaugos reikalavimus, valstybės ir viešojo saugumo, gynybos ir kitus poreikius.

Planavimo uždaviniai:

1. suformuoti planavimo lygmenį atitinkančias teritorijos funkcinio ir erdvinio vystymo kryptis;
2. optimizuoti planuojamos teritorijos urbanistinę struktūrą, socialinę ir inžinerinę infrastruktūrą, numatyti jų atsparumo ekstremaliems klimato reiškiniams stiprinimo priemonės;
3. numatyti racionalaus žemės gelmių išteklių, žemės ūkio naudmenų, miškų, kitų gamtos išteklių išsaugojimo ir naudojimo, klimato kaitos poveikio švelninimo, gamtinio karkaso formavimo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo priemonės, optimalią kraštovaizdžio struktūrą;
4. detalizuoti atitinkamų aukštesnio lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinius;
5. derinti Bendrojo plano sprendinius su parengtais specialiaisiais teritorijų planavimo dokumentais („Via Baltica“, „Rail Baltica“);
6. pateikti suplanuotai prioritetinei savivaldybės infrastruktūrai projektuoti, statyti ir (ar) įrengti bei naudoti preliminarų lėšų poreikį, atsižvelgus į numatomas gauti lėšas už naudojamą savivaldybės infrastruktūrą;
7. tikslinti (konkretizuoti) savivaldybės teritorijos funkcinį zonavimą, vadovaujantis darnios (subalansuotos) plėtros principais;
8. nustatoma teritorijos gyvenamųjų vietovių sistema - savivaldybės urbanistinių centrų sistema ir jų funkciniai ryšiai, savivaldybės urbanistinių centrų vystymo galimybės ir urbanizuotų teritorijų prioritetinės plėtros kryptys;
9. tikslinama gamtinio karkaso sistema, papildant ją vietinės reikšmės gamtiniu karkasu su į jo sudėtį įeinančiu ekologiniu tinklu ir atskiraisiais želdynais;
10. nustatomi veiklos plėtojimo nekilnojamojo kultūros paveldo vietovių teritorijose ir apsaugos zonose reikalavimai;
11. nustatomi inžinerinės ir socialinės infrastruktūros vystymo principai (ar jos išdėstymo reikalavimai), inžinerinių komunikacijų koridoriai;
12. išskiriamos/tikslinamos urbanizuotos, urbanizuojamos ir neurbanizuojamos teritorijos, nurodomos urbanizuotų teritorijų plėtros kryptys, nustatomos prioritetinės plėtros teritorijos ir galimas plėtros mastas, prioritetinės ir kitos galimos veiklos, prioritetinės savivaldybės infrastruktūros vystymo etapai;
13. numatyti Marijampolės savivaldybei, valstybei svarbių objektų išdėstymą, svarbiems objektams rezervuotinas teritorijas;
14. pažymėti savivaldybės teritorijas, kurioms būtina rengti atskirus vietovės lygmens bendruosius planus ar detaliuosius planus;
15. nustatyti kraštovaizdžio savitumą formuojančių teritorijų, vertingą šalies kraštovaizdį reprezentuojančių apžvalgos vietų ir iš jų atsiveriančių panoramų vizualinės apsaugos reikalavimus, estetiškai vertingus siluetus.

Konkretizuoti planavimo uždaviniai:

1. patikslinti valstybės dalies bendrajame plane numatomų urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo poreikius;
2. nustatyti urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų kompaktiško vystymo reikalavimus;
3. nustatyti urbanistinių struktūrų formavimo ir (ar) pertvarkymo principus, urbanizuotų, urbanizuojamų ir neurbanizuojamų teritorijų plėtros kryptis, prioritetinės plėtros teritorijas ir galimą plėtros mastą, prioritetinės ir kitos galimos veiklos, prioritetinės savivaldybės infrastruktūros vystymo etapus;
4. nustatyti savivaldybės ir jos urbanistinių centrų inžinerinės ir socialinės infrastruktūros sistemos vystymo principus, išdėstymo reikalavimus;

5. atsižvelgiant į naujus demografinius duomenis išanalizuoti realius naujos socialinės infrastruktūros (švietimo, sveikatos, kultūros ir sporto) ir gyvenamosios paskirties objektų statybos poreikius, vystymo reikalavimus;
6. išskirti prioritetinės plėtros teritorijas (urbanizuotos ir/ar urbanizuojamos teritorijos ar jų dalys), kuriose savivaldybė įsipareigoja vystyti socialinę ir ar inžinerinę infrastruktūrą;
7. nurodyti prioritetinę savivaldybės infrastruktūrą, kuri nepatenka į nustatytas prioritetinės plėtros teritorijas, ir teritorijas, kurių vystymui ši infrastruktūra skirta;
8. įvertinus skirtingą investicijų poreikį bei atsižvelgiant į plėtros prioritetus, nustatyti diferencijuotus infrastruktūros plėtros įmokų tarifus;
9. nustatyti savivaldybės teritorijoje esančio gamtinio karkaso (atskirai – jo sudėtyje esančio ekologinio tinklo ir želdynų) apsaugos, tvarkymo ir naudojimo reikalavimus, gyvenamųjų vietovių kraštovaizdžio savitumui svarbių teritorijų, antropogeninių bei gamtinių elementų apsaugos reikalavimus ir vertingą kraštovaizdį reprezentuojančias apžvalgos vietas ir iš jų atsiveriančias panoramas bei jų vizualinės apsaugos reikalavimus;
10. fiksuoti gamtinio karkaso ir urbanizuojamų teritorijų sąlyčio zonas, teritorijas, kurių nenumatoma užstatyti, formuojant urbanizuotų teritorijų apsauginių želdinių sistemas;
11. nustatyti tyliąsias zonas, triukšmo prevencijos zonas ir jų išdėstymo reikalavimus;
12. nustatyti 30 m aukščio ir aukštesnių ypatingųjų inžinerinių statinių ir atsinaujinančių išteklių energetikos objektų (išskyrus saulės šviesos energijos elektrines ir kitus Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme numatytus atvejus) statybos teritorijas ar išdėstymo reikalavimus;
13. numatyti ūkininkų sodybų išdėstymo principus, nustatyti reikalavimus;
14. nustatyti esamų ir siūlomų apželdinti mišku teritorijų išdėstymą, numatyti miško įveisimo ir naudojimo reikalavimus, numatyti miškų pritaikymą visuomenės poreikiams;
15. nustatyti miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis reikalavimus;
16. nustatyti saugomų teritorijų, kraštovaizdžio, nekilnojamojo kultūros paveldo vietovių teritorijas, apsaugos reikalavimus ir veiklos plėtojimo šiose teritorijose ir jų apsaugos zonose reikalavimus;
17. nustatyti žemės ūkio paskirties teritorijų vystymo ir formavimo kryptis;
18. nustatyti sodų bendrijų teritorijų konversijos į gyvenamąsias teritorijas galimybes, nustatyti specifinius reglamentus;
19. nustatyti turistines trasas ir rekreacijai skirtas teritorijas, arba šių trasų ir teritorijų išdėstymo reikalavimus;
20. plėsti dviračių takų tinklą, nustatyti probleminius dviračių takų mazgus ir ruožus, numatyti infrastruktūros plėtros prioritetus;
21. sudaryti sąlygas elektros pakrovimo stotelių tinklo plėtrai;
22. nustatyti išorinės reklamos įrengimo galimybes;
23. nustatyti teritorijas, skiriamas objektams, kurių išdėstymas planuojamoje teritorijoje priklauso nuo jų veiklos poveikio aplinkai ir visuomenės sveikatai;
24. numatyti teritorijas, kuriose architektūriniu, urbanistiniu, valstybiniu ar viešojo intereso požiūriu reikšmingi objektai būtų planuojami ar projektuojami rengiant Architektūros įstatymo 13 straipsnio 1 dalyje nurodytus architektūrinius konkursus;
25. rengiant Bendrąjį planą būtina atsižvelgti į teisėtus gyventojų ir verslo subjektų interesus, tęsti raidos kryptis, siekiant užtikrinti pradėtų darbų ir statybų tęstinumą, investicijų stabilumą.

Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sąsaja su kitais planais ir teisės aktais

Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo dokumentas siejasi su šiais bendraisiais planais:

1. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. rugsėjo 29 d. nutarimu Nr. 789;
2. Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Marijampolės savivaldybės tarybos 2017 m. rugsėjo 25 d. sprendimu Nr. 1-230;
3. Marijampolės miesto teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Marijampolės savivaldybės tarybos 2017 m. rugsėjo 25 d. sprendimu Nr. 1-229;
4. Marijampolės savivaldybės Gudelių miestelio bendrasis planas, patvirtintas 2013-02-25 Marijampolės savivaldybės tarybos sprendimu Nr. 1-58;
5. Marijampolės savivaldybės Sasnavos miestelio bendrasis planas, patvirtintas 2013-02-25 Marijampolės savivaldybės tarybos sprendimu Nr. 1-59;
6. Marijampolės savivaldybės Šunskų miestelio bendrasis planas, patvirtintas 2013-02-25 Marijampolės savivaldybės tarybos sprendimu Nr. 1-60.

Teisės aktais, taikomais planuojamai teritorijai bei jos tvarkymo ir naudojimo režimui nustatyti:

- LR Teritorijų planavimo įstatymas (Žin., 2013, Nr. 76-3824);
- LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas (Žin., 2004, Nr.153-5571);
- Nekilnojamųjų kultūros vertybių atskirų grupių tipiniai apsaugos reglamentai (Žin., 2002, Nr. 13-499);
- LR Saugomų teritorijų įstatymas (Žin., 2001, Nr. 108-3902);
- LR Žemės įstatymas (Žin., 2004, Nr. 28-868);
- LR Aplinkos apsaugos įstatymas (Žin., 1992, Nr. 5-75);
- LR Aplinkos oro apsaugos įstatymas (Žin., 1999, Nr. 98-2813);
- LR Želdynų įstatymas (Žin., 2007, Nr. 80-3215);
- LR Vandens įstatymas (Žin., 2003, Nr.36-1544);
- LR Triukšmo valdymo įstatymas (Žin., 2004, Nr.164-5971);
- LR Melioracijos įstatymas (Žin., 2004, Nr. 28-877);
- LR Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas (TAR, 2019-06-19, Nr. 9862);
- LR Transporto veiklos pagrindų įstatymas (Žin., 2002, Nr. 29-1034);
- LR Kelių įstatymas (Žin., 2002, Nr. 101-4492);
- LR Saugaus eismo automobilių keliais įstatymas (Žin. 2000, Nr. 92-2883);
- Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklės (TAR, 2014-01-06, Nr. 25);
- Teritorijų planavimo normos (TAR, 2014-01-08, Nr. 91);
- LR Sveikatos apsaugos ministro, LR Aplinkos ministro, LR Susisiekimo ministro įsakymas „Dėl pasaulio sveikatos organizacijos chartijos „Transportas, aplinka ir sveikata“ įgyvendinimo Lietuvoje“ (Žin., 2005, Nr. 87-3276);
- LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl gamtinio karkaso nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 22-858);
- Paveldo tvarkybos reglamentas PTR 2.13.01:2022 „Archeologinio kultūros paveldo tvarkyba“;
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl visuomenės informavimo, konsultavimo ir dalyvavimo priimant sprendimus dėl teritorijų planavimo nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2013, Nr. 140-7096);
- LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl planų ir programų atrankos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr.136-4971);
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo“ (Žin., 2004, Nr.130-4650; nauja redakcija patvirtinta Lietuvos Respublikos

- Vyriausybės 2014 m. gruodžio 23 d. nutarimu Nr. 1467, paskelbta TAR 2014-12-30, i. k. 2014-20928);
- Lietuvos higienos norma HN 33:2011 „Triukšmo ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje“, patvirtintos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. birželio 13 d. įsakymu Nr. V-604;
 - Lietuvos higienos normos HN 121:2010 „Kvapo koncentracijos ribinė vertė gyvenamosios aplinkos ore“ ir kvapų kontrolės gyvenamosios aplinkos ore taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. V-885 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 121:2010 „Kvapo koncentracijos ribinė vertė gyvenamosios aplinkos ore“ ir kvapų kontrolės gyvenamosios aplinkos ore taisyklių patvirtinimo“;
 - Lietuvos higienos norma HN 35:2007 „Didžiausia leidžiama cheminių medžiagų (teršalų) koncentracija gyvenamosios ir visuomeninės paskirties pastatų patalpų ore“;
 - Lietuvos higienos norma HN 30:2009 „Infragarsas ir žemo dažnio garsai: ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose“ (Žin., 2009, Nr.38-1466);
 - Lietuvos higienos norma HN 24:2003 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“ (Žin., 2003, Nr. 79-3606);
 - Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001 m. gruodžio 11 d. įsakymas Nr. 591/640 „Dėl aplinkos oro užterštumo normų nustatymo“;
 - Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2007 m. birželio 11 d. įsakymas Nr. D1-329/V-469 „Dėl teršalų, kurių kiekis aplinkos ore ribojamas pagal Europos Sąjungos kriterijus, sąrašo ir teršalų, kurių kiekis aplinkos ore ribojamas pagal nacionalinius kriterijus, sąrašo ir ribinių aplinkos oro užterštumo verčių patvirtinimo“;
 - LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl planų ar programos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 61-2214);
 - LR Vyriausybės nutarimas „Dėl bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 41-1335);
 - Lietuvos policijos generalinio komisaro patvirtintas „Kelių eismo sąlygų kontrolės tvarkos aprašas“ (Žin., 2013, Nr. 124-6337);
 - LR Vyriausybės nutarimas „Dėl kelių priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“ (TAR, 2017, Nr. 4889);
 - Kelių techninis reglamentas KTR 1.01.03:2008 „Automobilių keliai“ (Žin., 2008, Nr. 9-322);
 - Lietuvos automobilių kelių direkcijos generalinio direktoriaus patvirtintos „Automobilių kelių juostos naudojimo inžineriniams tinklams kloti bendrosios taisyklės“ BI ITK 09 (Žin., 2009, Nr. 133-5825);
 - LR Energetikos ministro įsakymas dėl „Elektros įrenginių įrengimo bendrųjų taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 18-816);
 - „Magistralinių dujotiekių apsaugos taisyklės“, patvirtintos Lietuvos Respublikos Energetikos ministro įsakymu Nr. 1-213, 2010-07-16;
 - „Magistralinio dujotiekio įrengimo ir plėtros taisyklės“, patvirtintos Lietuvos Respublikos Energetikos ministro įsakymu Nr. 1-169, 2017-06-28;
 - LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 23-892);
 - LR Vyriausybės nutarimas „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ (Žin., 2003, Nr. 89-4029);

- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl LR kraštovaizdžio politikos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 103-3808);
- LR Seimo nutarimas dėl „Nacionalinės aplinkos apsaugos strategijos patvirtinimo“ (TAR, 2015, Nr. 6178) ir kt.

1 DALIS. MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS APIBŪDINIMAS IR ESAMOS BŪKLĖS IŠVADOS

I SKYRIUS. MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS SITUACIJA

Marijampolės savivaldybės apžvalga. Marijampolės savivaldybė įsteigta 2000 m., po teritorinės administracinės reformos, kurios metu buvo panaikintas Marijampolės rajonas. Marijampolės savivaldybė – administracinis-teritorinis vienetas pietvakarių Lietuvoje, Marijampolės apskrities rytinėje dalyje. Savivaldybė šiaurėje ribojasi su Kazlų Rūdos savivaldybe (Marijampolės apskritis), rytuose su Prienų rajono savivaldybe (Kauno apskritis), pietuose su Lazdijų rajono savivaldybe (Alytaus apskritis) ir Kalvarijos savivaldybe (Marijampolės apskritis), vakaruose su Vilkaviškio rajono savivaldybe (Marijampolės apskritis). Per Marijampolės savivaldybę praeina 3 magistraliniai keliai, 6 krašto keliai ir 23 rajoniniai keliai.

Marijampolės savivaldybės teritorijos plotas – 75486,19 ha. Savivaldybės administracinis centras – Marijampolės miestas, kuris 62 km atstumu nutolęs nuo Kauno miesto, 161 km – nuo Vilniaus, 56 km – nuo Alytaus, 231 km – nuo Klaipėdos ir 38 km nuo Lenkijos sienos. Savivaldybės teritorijoje yra 7 miesteliai (Dauksiai, Gudeliai, Igliauka, Igliskėliai, Liudvinavas, Sasnava, Šunskai) ir 224 kaimai. Po 2024 m. Marijampolės teritorijos suskirstymo savivaldybėje liko 6 seniūnijos: Igliaukos, Liudvinavo, Marijampolės miesto, Mokolų, Patašinės, Sasnavos. Savivaldybė yra lygumų kraštovaizdžio aplinkoje. Pro savivaldybę teka Šešupės upė.

Demografinė situacija. 2025 metų pradžioje Marijampolės savivaldybėje gyvena 54 133 gyventojai. Šis skaičius sudaro 40,6 % Marijampolės apskrities (133 335) ir 1,87 % visos šalies (2 890 219) gyventojų. 2015-2025 m. (ilguoju laikotarpiu) gyventojų skaičius Marijampolės savivaldybėje nuolat mažėjo (išskyrus 2023 m.) ir pokytis sudaro -7,41 % (nuo 58 465 iki 54 133). 2021-2025 m. (trumpuoju laikotarpiu) gyventojų skaičius savivaldybėje svyravo, tačiau pokytis sudaro -1,3 % (nuo 54 846 iki 54 133). Didesnę dalį savivaldybės gyventojų sudaro miesto gyventojai 67 % (36 240) ir kaimo gyventojai 33 % (17 893). Gyventojų tankumas savivaldybėje 2024 m. pradžioje siekė 72,4 gyv./km² ir nuo 2020 m. sumažėjo 0,7 % (72,9 žm/km²).

2024 m. Marijampolės savivaldybėje didžiausią grupę – vidutiniškai 65,7 % - sudarė 15–64 metų gyventojai (šalies vidurkis – 65,1 %, apskrities – 65,2 %). Taip pat didelė dalis – vidutiniškai 20,5 % – buvo vyresnio amžiaus (65 m. ir daugiau) gyventojų (šalies vidurkis – 20,3 %, apskrities – 21,4 %). Vaikų (0–14 m.) dalis vidutiniškai sudarė tik 13,7 % (šalyje vidutiniškai 14,5 % ir apskrityje vidutiniškai 13,3 %). Nagrinėjamu laikotarpiu (2020–2024 m.) Marijampolės savivaldybėje sumažėjo vaikų gyventojų grupė 0,7 %, darbingo amžiaus grupė 0,5 %, bet 1,1 % išaugo senstančios visuomenės dalis. 2024 m. savivaldybėje gimusių 2,5 karto mažiau nei mirusių.

Migracija. Gyventojų skaičiaus mažėjimą Marijampolės savivaldybėje, be neigiamos natūralios gyventojų kaitos, nulėmė vidaus ir tarptautinė migracija. Palyginus 2020 m. ir 2024 m. migracijos rodiklius savivaldybėje, stebimas atvykusių ir imigravusių skaičiaus didėjimas (nuo 1 955 iki 2 050) bei išvykusių ir emigravusių augimas (nuo 1 725 iki 2 074). Tačiau bendras neto migracijos rodiklis 2024 m. savivaldybėje vis tiek išlieka neigiamas (-24) gyventojai.

II SKYRIUS. IŠORĖS STRUKTŪRA

Išorės struktūra. 2021 m. parengtame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane Marijampolės savivaldybės centras – Marijampolės miestas išskiriamas kaip palaikomojo tipo regioninis centras (RPA), priskirtas pietų Lietuvos partnerysčių grupei Kaunas–*Marijampolė*–Alytus (žr. 1 pav.).

Marijampolės miestui ir savivaldybei numatytos šios strateginės vystymosi kryptys:

Urbanistinė struktūra:

- transnacionalinių ryšių pagrindu vystyti Kauno metropolinį centrą, kurioje sudėtyje būtų stiprinami funkciniai ryšiai mobilumo pagrindu tarp Kauno, Alytaus ir Marijampolės. Formuoti nacionalinio lygmens partnerystės tarp Kauno, Alytaus ir Marijampolės urbanistinių centrų, teikiant pagal poreikį santykinai vidutinio poreikio paslaugas.

- stiprinti kompleksinės produkcijos gamybos plėtojimą tarp Kauno, Marijampolės, Alytaus centrų, inicijuojant mišrios partnerystės modelio partnerystes. Skatinti ir plėtoti produkcijos, apdirbimo ir logistikos

sritis bei vystyti kitas proceso dalis, priiimant skirtingus procesus skirtingoms įmonėms ar telkiant įmones į klasterius.

Paslaugų sistema:

- prioritetas paslaugų tinklo efektyvinimui, užtikrinant paslaugų prieinamumą ir pasiekiamumą.
- prioritetas sveikatos paslaugų tinklo efektyvinimui (prioritetas, formuojant partnerystių ryšius, numatytas Birštono, Druskininkų, Lazdijų raj., Varėnos raj., Marijampolės, Vilkaviškio raj. ir Raseinių raj. savivaldybėse).

- prioritetas bendrojo ugdymo įstaigų efektyvinimui savivaldybių lygmeniu, kuris teikiamas, atsižvelgiant į naudojamą infrastruktūrą ugdymo reikmėms ir aplinkai išlaikyti skiriamas lėšas, demografinės tendencijas savivaldybių ribose arba bendradarbiaujant su šalia esančiomis savivaldybėmis, apjungiant ir / arba dalinantis bendra infrastruktūra ir / arba žmogiškaisiais ištekliais.

- prioritetas vystant socialinių paslaugų tinklą savivaldybių lygmeniu, kuris teikiamas, atsižvelgiant į dabartines nestacionarių socialinių paslaugų išvystymo apimtis savivaldybėse.

Ekonominė plėtra:

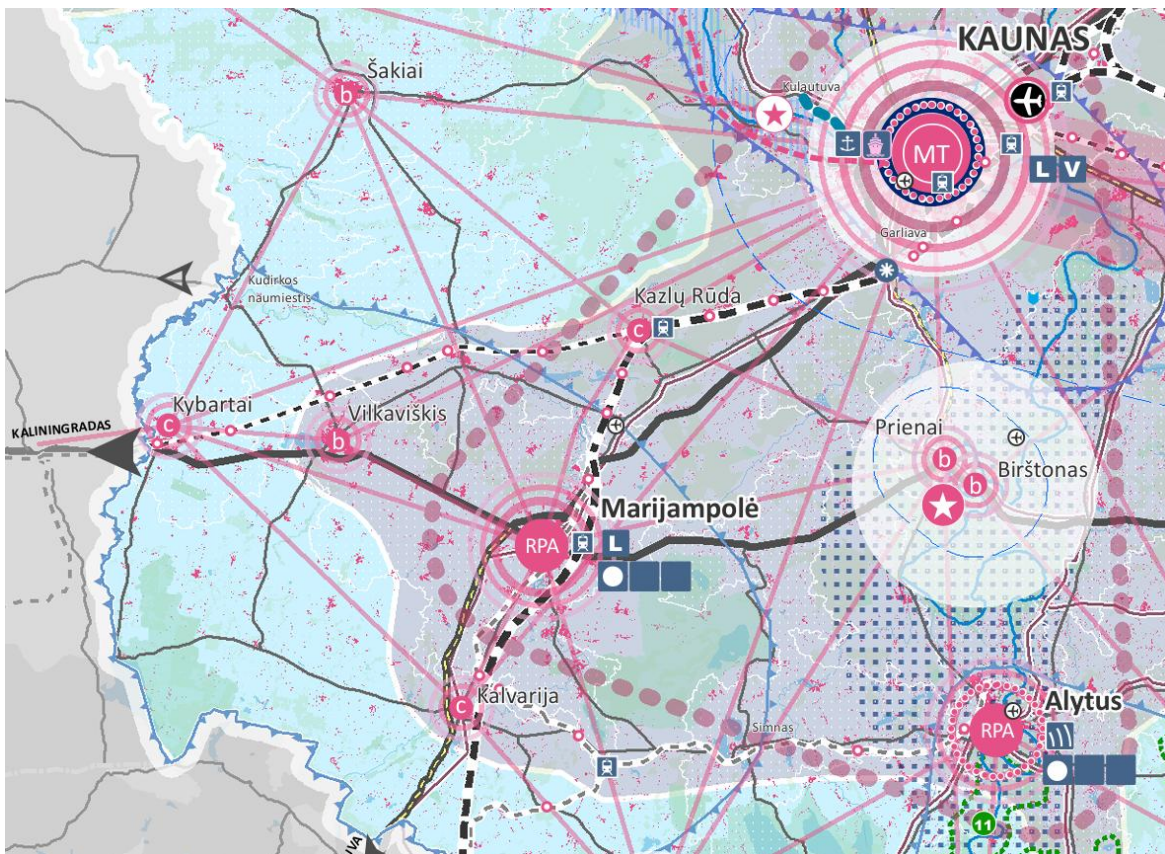
- Marijampolės miesto kaip prioritetinio ekonominio plėtros – pramonės gamybos centro vystymas (nustatyti centrai, kuriuose kompleksiskai plėtojama pramoninė gamyba: Marijampolė ir Alytus).

- Marijampolės ir Alytaus teritorijoje veikiančių maisto ir gėrimų gaminių pramonės įmonių bendradarbiavimo vystymas (įvertinant bendrus konkurencinius pranašumus).

Gamtinis ir kultūrinis potencialas:

- numatoma sukurti horizontalias ir mišrias partnerystes, įveiklinant Marijampolės, Kudirkos Naumiesčio, Vilkaviškio, Virbalio, Kalvarijos ir Simno arealuose esančio dominuojančios kultūros paveldo - dvarų, dvarų sodybų, etnokultūrinio paveldo ir architektūros arealus.

- Kauno-Marijampolės-Alytaus regioninės plėtros arealą numatoma formuoti, įvertinant skirtingo reikšmingumo lygmens kultūros paveldo arealus nacionalinės - Kauno krašto ir Panemunės kultūros paveldo arealą ir du regioninės reikšmės – Suvalkijos ir Dzūkijos kultūros paveldo arealus.

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

1 pav. Marijampolės savivaldybė 2021 m. parengtame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (brėžinys „Regionai 2030“)

III SKYRIUS. ESAMŲ TERITORIJŲ PANAUDOJIMAS, GYVENAMASIS FONDAS, TURIZMAS IR REKREACIJA, PRAMONĖS-KOMERCIJOS OBJEKTAI, ŽEMĖS ŪKIS, MIŠKŲ ŪKIS, VANDENS ŪKIS IR NAUDINGOS IŠKASENOS

Esamų teritorijų panaudojimas. Marijampolės savivaldybės teritorija sudaro 75 486,19 ha plotą. 2024 m. sausio 1 d. savivaldybės teritorijos didžiausią dalį sudarė žemės ūkio naudmenos – 70,88 %, miškai 14,68 %, užstatyta teritorija 5,98 %. Likusias teritorijas užima keliai, vandenys bei kita žemė.

Gyvenamasis fondas, būsto pobūdis. 2023 m. pabaigoje bendras gyvenamasis fondas (privati, valstybės ir savivaldybių nuosavybė) Marijampolės savivaldybėje sudarė 1 933,6 tūkst. m². Šis rodiklis nuo 2019 m. iki 2023 m. išaugo 3,6 %. Vienam savivaldybės gyventojui tenkantis naudingas plotas 2023 m. siekė 35,4 m² ir buvo mažesnis už šalies (38,5 m²) ir apskrities (37,2 m²) vertes.

Bendras būstų skaičius Marijampolės savivaldybėje nuo 2019 iki 2023 m. padidėjo 567 būstais (nuo 26 635 iki 27 202). Labiausiai augo būstų, turinčių 1–2 butus skaičius, kurie sudaro 42,64 % nuo visų būstų tipų savivaldybėje. Vidutinis būsto dydis savivaldybėje 2023 m. buvo 71,1 m² (tai daugiau už šalies – 70,5 m² ir mažiau už apskrities rodiklį – 72,2 m²).

2024 m. Marijampolės savivaldybės būsto fonde buvo 671 butas, iš kurių 254 butai sudarė socialinį būstą (miesto teritorijoje – 636, kiti kaimiškoje savivaldybės teritorijoje - 35. Iš 254 socialinių būstų (kurie yra kaip savivaldybės būsto fondo dalis) daugiausia Marijampolės mieste - 242 butai, kiti 12 pasiskirstę kaimiškoje teritorijoje.

Turizmas ir rekreacija. Dėl strategiškai patogios geografinės padėties šalyje, Marijampolės savivaldybė yra lengvai pasiekiamą turistų, todėl patogi autoturizmo, dviračių, pėsčiųjų ir vandens trasų infrastruktūros plėtojimui.

Per savivaldybės teritoriją praeina nacionalinio lygmens autoturizmo trasa „Sūduvos kelias“ - tai automagistralės A16, A7 ir krašto kelias Nr. 201. Nuo Marijampolės link Birštono (magistrale A16) praeina „Jono Pauliaus II piligrimų kelias“. Marijampolę kerta ir Šv. Jokūbo Šiaulių kelias, kurio ilgis 403 km. (stotys: Augstkalnė (Latvija) - Žagarė - Joniškis - Kryžių kalnas - Šiauliai - Kurtuvėnai - Palendriai - Šiluva - Raseiniai - Skirsnemunė - Raudonė - Veliuona - Seredžius - Raudondvaris - Kaunas - Veiveriai - Sasnava - Marijampolė - Skardupiai - Kalvarija - Punkskas (Lenkija)).

Marijampolės savivaldybėje gausu gamtinių išteklių. Svarbiausia upė – Šešupė su intakais Dovine, Sasna, Amalve, Šlavanta, Sūduonia. Telkšo 11 ežerų (didžiausi Žaltytis, Amalvas, Ivoniškis, Ygla, Kalnynų ežeras, Leiciškių ežeras), gausu pelkių (Amalvo palios, Žuvinto palios), tvenkinių (Marijampolės marios, Antanavo HE tvenkinys, Stebuliškių tvenkinys). Miškai užima apie 15 % Marijampolės savivaldybės teritorijos. Didžiausi miškai – Buktos, Varnabūdės ir Šunskų. Svarbiausia valstybės saugoma teritorija savivaldybėje – Žuvinto biosferos rezervatas, kuriam priklauso ir Buktos miškas. Jame auga 23 į Lietuvos raudonąją knygą įrašytos augalų rūšys ir 5 saugomų samanų rūšys, yra Europoje saugomų skroblynų.

Marijampolės savivaldybėje rekreacijai yra skirtos keletas poilsiaviečių, kurios siūlo nakvynę, o kitos labiau orientuotos į dieninį poilsį su aktyvesnėmis pramogomis. Populiariausios poilsiavietės yra prie Sasnavos tvenkinio, poilsiavietė prie Marijampolės tvenkinio, kaimo turizmo sodybos, kempingai ir kt.

Marijampolės savivaldybės kultūrinių išteklių sąrašą sudaro: 9 statinių kompleksai, 4 statiniai, 9 archeologinės vietos, 3 archeologinių vietų kompleksai, 1 memorialinis objektas, 3 istoriniai objektai, 63 laidojimo vietos. Didelę dalį kultūrinių išteklių sudaro kilnojamiosios kultūros vertybės, saugomos šiose objektuose.

Marijampolės turizmo informacijos centras siūlo įvairius turistinius maršrutus savivaldybės gyventojams ir svečiams: pėsčiomis (žygis po Marijampolę), dviračiais (po Marijampolę), baidarėmis (Šešupės upe), virtualius (gatvės meno), aktyvias pramogas (pramoginius šuolius parašiotu, vandenlenčių, batutų parke).

Marijampolės turizmo informacijos centro duomenimis, 2025 m. pradžioje Marijampolės savivaldybėje galima apsistoti 23 apgyvendinimo įstaigose, tai: 4 viešbučiai, 8 svečių namai ir apartamentai, 2 kempingai, 1 rezidencija, 8 kaimo turizmo sodybos. Visi savivaldybės viešbučiai, svečių namai ir apartamentai ir kempingai įsikūrę Marijampolės mieste, o kaimo teritorijoje veiklą vykdo kaimo turizmo sodybos. Maitinimo paslaugas turistams savivaldybėje teikia 20 įstaigų: 5 restoranai, 6 kavinės, 2 kavos namai, 7 picerijos ir greito maisto restoranai. Beveik visos maitinimo įstaigos koncentruojasi Marijampolės mieste, išskyrus vieną kavinę „Grįžulo ratai“, esančią Kantališkių k., Sasnavos sen.

Pramonės-komercijos objektai. Marijampolės savivaldybėje 2024 m. pradžioje įregistruoti 3 215 ūkio subjektai, iš jų 2 083 veikiantys, kurie sudaro 64,79 % nuo visų įregistruotų. Didžiausios pramonės įmonės yra įsikūrusios Marijampolės mieste. 2024 m. pradžioje savivaldybėje veikė įvairaus dydžio įmonės pagal darbuotojų skaičių: labai mažos įmonės sudarė 84,81 % (0 ÷ 9 darbuotojai), mažos įmonės 11,53 % (10 ÷ 49 darbuotojų), vidutinės įmonės – 3,11 % (50 ÷ 249 darbuotojų). Stambios ir labai stambios įmonės, turinčios nuo 250 iki 1 000 darbuotojų ir daugiau, savivaldybėje sudaro 0,55 %. Taigi, savivaldybėje vyrauja mažai darbo vietų kuriantis ir nedideles pajamas gaunantis verslas.

Žemės ūkis. Lietuvos Respublikos žemės fondo duomenimis, 2024 m. sausio 1 d. Marijampolės savivaldybėje žemės ūkio naudmenų plotas sudarė 53 500,99 ha (70,87 % savivaldybės teritorijos), iš kurių: ariamos – 50 952,14 ha, natūralių ganyklų ir pievų – 2 216,80 ha, sodų ir uogynų – 332,05 ha.

Valstybės duomenų agentūros duomenimis, Marijampolės savivaldybėje žemės ūkis daugiau orientuotas į augalininkystę, kuri 2023 m. sudarė 65 % nuo bendrosios žemės ūkio produkcijos, o gyvulininkystė tik 35 %. Marijampolės savivaldybės seniūnijų duomenimis, 2025 m. pradžioje savivaldybėje dominavo gyvulininkystės ūkiai – 17, o žemės ūkio bendrovių buvo tik 10. Bendrovės ir ūkiai savivaldybėje išsidėstę visose seniūnijose.

2020 m. ūkininkų ūkių bendras žemės plotas sudarė 51 664 ha. Didžiausią dalį sudarė 2-5 ha ūkiai (31,55 %), mažiausią dalį sudarė 30-50 ha ūkiai (3,42 %). Savivaldybėje ūkių vidutinis dydis pagal žemės ūkio naudmenas – 22,4 ha (visų ūkių), 15,5 ha (ūkininkų ir šeimos ūkių), 1 012 ha (žemės ūkio bendrovių).

Miškų ūkis. Marijampolės savivaldybės miškingumas apskrityje siekia 14,7 %, tai trečia vieta po Kazlų Rūdos (58,2 %) ir Šakių rajono (23,2 %) miškingumo. Remiantis Valstybinės miškų tarnybos kadastro duomenimis, Marijampolės savivaldybėje miško žemė sudaro 11 567,1 ha plotą. Pagal miškų grupes vyrauja IV grupės ūkiniai miškai, kurie sudaro 57,1 % visų savivaldybės miškų. Mažiausią dalį sudaro I grupės rezervatiniai miškai – vos 4,6 %. Kitos miškų grupės: II grupės specialios paskirties miškai – 20,2 %, III grupės apsauginiai miškai – 18,2 %.

Vandens ūkis. Vandens telkiniai užima apie 2,58 % Marijampolės savivaldybės teritorijos ploto (1 948,62 ha). Per savivaldybę teka Šešupės upė su intakais Dovine, Sasna, Sūduonia, Balsė (Rausvės d. intakas), Šlavanta (Dovinės d. intakas), Jūrė (Višakio k. intakas). Yra 11 ežerų: didžiausi – Žaltyčio, Amalvo, Ivoniškio, Yglos, Kalnynų, Leiciškių. Telkšo 7 valstybinės reikšmės tvenkiniai: didžiausi – Antanavo hidroelektrinė, Marijampolės II, Stebuliškių.

Naudingosios iškasenos. Svarbiausios naudingosios iškasenos Marijampolės savivaldybėje – molis, durpės. Yra ir sapropelio – tai dumblingos nuosėdos, susidarančios gėlių, stovinčių vandens telkinių (ežerų) dugne. Savivaldybėje iš viso yra 11 naudingųjų iškasenų telkinių iš jų: 10 parengtiniai išžvalgyti telkiniai (2 molio, 8 durpių) ir 1 prognozinių išteklių plotas (1 sapropelio). Naudingųjų išteklių telkiniai pateikti 1 lentelėje.

1 lentelė. Naudingųjų iškasenų telkiniai ir prognoziniai plotai Marijampolės savivaldybėje

Eil. Nr.	Telkinio Nr.	Pavadinimas	Naudingoji iškasena	Geologinio tyrimo etapas
1.	1569	Tabeikiai	Molis	Pž
2.	1581	Puskelniai II	Molis	Pž
3.	676	Amalva	Durpės	Pž
4.	286	Galubalis	Durpės	Pž
5.	681	Kalnynai	Durpės	Pž
6.	689	Pavasakė	Durpės	Pž
7.	287	Šilelis	Durpės	Pž
8.	460	Žuvintas	Durpės	Pž
9.	684	Žaltytis	Durpės	Pž
10.	678	Nuobočiai	Durpės	Pž
11.	2444	Amalvas	Sapropelis	P

Pž – parengtiniai išžvalgyti, P – prognoziniai ištekliai

Šaltinis: Lietuvos geologijos tarnyba, 2025 m.

IV SKYRIUS. SOCIALINĖ-KULTŪRINĖ APLINKA

Socialinis būstas. Marijampolės savivaldybės duomenimis, 2024 m. savivaldybės būsto fonde buvo 671 butas, iš kurių 254 butai sudarė socialinį būstą. Iš 254 socialinių būstų (kurie yra kaip savivaldybės būsto fondo dalis) daugiausia yra Marijampolės mieste – 242 butai, kiti 12 pasiskirstę kaimiškoje teritorijoje.

Švietimas. Savivaldybėje iš viso yra 38 švietimo įstaigos (22 pagrindinės įstaigos ir 16 skyrių bei padalinių). Savivaldybėje veikia 1 ikimokyklinio ugdymo įstaiga su 12 jo skyrių, 1 pradinė mokykla, 1 pagrindinė mokykla (mokykla-daugiafunkcis centras), 7 progimnazijos, 4 gimnazijos su 3 skyriais, 2 neformaliojo vaikų švietimo įstaigos, 1 švietimo pagalbos įstaiga turinti 1 padalinį, 3 nevalstybinės švietimo įstaigos, 2 kitos švietimo įstaigos. Iš visų 38 švietimo ir ugdymo įstaigų 29 veikia Marijampolės mieste, 9 kitose savivaldybės seniūnijose (Mokolų, Liudvinavo, Igliaukos, Sasnavos, Patašinės).

Sveikatos apsauga. 2024 m. pabaigoje savivaldybėje veikiančių sveikatos priežiūros įstaigų buvo 24. Pirminės sveikatos priežiūros paslaugas teikia VšĮ „Marijampolės pirminės asmens sveikatos priežiūros centras“ (PSPC) ir 16 privačių pirminės sveikatos priežiūros įstaigų. Antrinės sveikatos priežiūros paslaugas teikia VšĮ „Marijampolės ligoninė“. Visuomenės sveikatos priežiūrą atlieka biudžetinė įstaiga „Marijampolės savivaldybės visuomenės sveikatos biuras“. Savivaldybėje yra dar kitos 5 įstaigos, besirūpinančios asmens sveikata: „Greitosios medicinos pagalbos tarnybos Marijampolės teritorinis skyrius“, VšĮ „Slauga jums“, VšĮ „Giedruma LT“, UAB „Suvalkijos medicinos klinika“, UAB „Medgintras“. Iš 24 sveikatos priežiūros įstaigų Marijampolės mieste yra 18 (veikiančių 22-iem adresais) ir tik 7 įstaigos veikia savivaldybės kaimiškoje teritorijoje: Igliaukos sen. (2), Liudvinavo sen. (1), Sasnavos sen. (1), Mokolų sen. (3). Patašinės seniūnijoje nėra nė vienos sveikatos priežiūros įstaigos.

Socialinė rūpyba. Socialinių paslaugų ir rūpybos veiklą Marijampolės savivaldybėje iš viso vykdo 47 įstaigos: 8 globos namai, 3 laikino gyvenimo namai, 1 dienos socialinės globos centras, 1 apsaugotas būstas, 8 vaikų dienos centrai, 2 bendruomeninės įstaigos, 2 grupinio gyvenimo namai, 22 kitos socialines paslaugas teikiančios įstaigos. Socialines paslaugas teikiančių institucijų tinklas savivaldybėje išsidėstęs netolygiai. Daugiausia jų koncentruojasi Marijampolės mieste – 37, o savivaldybės kaimiškoje teritorijoje tik 10: Igliaukos sen. – 1, Liudvinavo sen. – 3, Mokolų sen. – 3, Patašinės sen. – 1, Sasnavos sen. – 2.

Kultūros įstaigos. Savivaldybės kultūros įstaigų tinklą sudaro: 1 kultūros centras su 12 kaimo skyrių (Baraginės, Daukšių, Gavaluvos, Igliaukos, Igliskėlių, Meškučių, Liudvinavo, Sasnavos, Šunskų, Tautkaičių, Želsvos ir Gudelių); 2 miesto bibliotekos (viešojoji biblioteka ir Draugystės padalinys) su 13 kaimo padalinių (Baraginės, Daukšių, Gavaluvos, Gudelių, Igliaukos, Liudvinavo, Netičkampio, Patašinės, Puskelnų,

Sasnavos, Šunskų, Valavičių ir Želsvos) ir 1 mobilią biblioteką; 1 dramos teatras; 1 kino teatras; 1 krašto muziejus su 4 padaliniais; 1 menų galerija; 6 klubai.

Meno kolektyvai. Marijampolės savivaldybės administracijos duomenimis, savivaldybėje veiklą vykdo 43 mėgėjų meno kolektyvai. Pagrindiniai meno kolektyvai veikia prie Marijampolės kultūros centro (Marijampolė) – tai 22 įvairaus žanro mėgėjiškų suaugusiųjų ir vaikų meno kolektyvai. Kiti 21 meno kolektyvai veiklą vysto Marijampolės kultūros centro skyriuose (Baraginės 2, Balsupių 1, Daukšių 1, Gavaltuvos 1, Gudelių 1, Igliaukos 3, Liudvinavo 4, Meškučių 1, Sasnavos 4, Šunskų 1, Valavičių 1, Želsvos 1).

Bendruomenės. 2025 m. pradžioje Marijampolės savivaldybėje veikia 37 bendruomenės. Beveik visos (36 bendruomenės) veiklą vysto kaimiškoje Marijampolės savivaldybės dalyje ir tik viena bendruomenė yra Marijampolės mieste – „Marijampolės savivaldybės bendruomenių asociacija“. Savivaldybėje įsteigta „Marijampolės vietos veiklos grupė“ (VVG), buveinė – Marijampolėje. Grupės pagrindinis veiklos tikslas – dalyvauti rengiant ir įgyvendinant kaimo plėtros strategijas, rūpintis kaimo plėtra, skatinti ir palaikyti vietines kaimo žmonių iniciatyvas įvairiose srityse.

Marijampolės savivaldybėje yra 32 sodininkų bendrijos, iš jų 6 Marijampolės mieste ir 26 kaimiškoje teritorijoje.

V SKYRIUS. EKONOMINĖ APLINKA

Užimtumas. 2024 metų pradžioje Marijampolės savivaldybėje buvo 35 856 darbingo amžiaus gyventojai, kurie sudarė 65,7 % nuo visų savivaldybės gyventojų. 2019-2023 m. laikotarpyje visoje šalyje padidėjo užimtų gyventojų skaičius (pokytis Marijampolės savivaldybėje sudaro 8,87 %, Marijampolės apskrityje – 2,78 %, šalyje 4,55 %). 2023 m. užimtumo lygis savivaldybėje sudarė 73,9 %. Užimtumo lygis savivaldybėje didėjo pagrindinėse pramoninėse teritorijose, kur buvo kuriamos naujos darbo vietos.

Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2023 m. nedarbo lygis Marijampolės savivaldybėje siekė 8 % ir buvo mažesnis 0,6 % už Lietuvos Respublikos (8,6 %) bei 1,2 % už apskrities nedarbo lygį (9,2 %).

Investicijos. Materialinės investicijos (t. y. investicijos į ilgalaikį materialųjį turtą) – vienas svarbiausių ekonomikos augimą skatinančių veiksnių. Materialinės investicijos Marijampolės savivaldybėje 2023 m. siekė 148 017 tūkst. Eur ir sudarė 61,57 % apskrities ir 1,08 % šalies materialinių investicijų dydžio. 2023 m. Vienam savivaldybės gyventojui teko 2 711 Eur ir šis rodiklis 1,8 karto atsiliko nuo šalies (4 778 Eur) ir 1,5 karto aplenkė apskrities rodiklį (1 778 Eur). Nuo 2019 m. iki 2023 m. materialinės investicijos savivaldybėje vienam gyventojui padidėjo 1,14 karto.

Tiesioginės užsienio investicijos Marijampolės savivaldybėje 2023 m. siekė 108,43 mln. Eur ir sudarė 44,52 % apskrities ir 0,31 % šalies TUI. 2023 m. pabaigoje vienam savivaldybės gyventojui teko 1 987 Eur ir šis rodiklis 6,2 karto mažesnis už šalies (12 320 Eur) ir 1,1 karto didesnis už apskrities rodiklį (1 809 Eur). 2019-2023 m. laikotarpiu savivaldybėje TUI vienam gyventojui išaugo 1,2 karto, tai rodo, kad savivaldybė yra patraukli investuotojams.

VI SKYRIUS. APLINKOSAUGINĖ SITUACIJA

Oro kokybė. Bendras išmetamų teršalų kiekis Marijampolės savivaldybėje 2023 m. buvo 720,44 t, tai sudarė 49,9 % nuo apskrities teršalų ir 1,4 % nuo šalies teršalų kiekio. Savivaldybėje nuo 2019 m. iki 2023 m. stebimas bendras išmetamų teršalų kiekio mažėjimas (nuo 899,02 t iki 720,44 t). Bendras visų teršalų kiekis savivaldybėje sumažėjo 19,9 %, dujų ir skystųjų medžiagų sumažėjo 18,4 %, anglies monoksido 49,4 %, sieros dioksido 36,2 %. Tačiau išaugo lakiųjų organinių junginių kiekiai 335,6 %, fluoro ir kt. teršalų 95,9 %.

Marijampolės savivaldybėje 2024 m. pradžioje buvo 1 640 veikiančių įmonių, kai kurios veiklą vystė turėdamos išduotus taršos leidimus. Aplinkos apsaugos agentūros duomenimis, savivaldybėje tokių taršos leidimų 2019-2020-2021 m. laikotarpyje buvo išduota 42 įmonėms, iš jų 20 veikia Marijampolės mieste.

Vandens kokybė. Vandens sunaudojimas Marijampolės savivaldybėje (2019-2023 m. laikotarpyje) augo, pokytis sudaro 7,88 %, didžioji dalis vandens 2023 m. sunaudota ūkio ir buities reikmėms 70,61 %, pramonės reikmėms sunaudota 20,14 %, kitoms reikmėms (žemės ūkio, energetikos ir kitoms) sunaudota 9,25 %. Ūkio, buities ir gamybos nuotekų, išleistų į paviršinius vandenis kiekis nagrinėjamu laikotarpiu taip pat augo, pokytis sudaro 9,28 %. 2023 m. Marijampolės savivaldybėje visos išleistos nuotekos į paviršinius vandenis buvo išvalytos iki normos ribų. Geriamu vandeniu savivaldybės gyventojai aprūpinami iš 33 eksploatuojamų vandenviečių. Geriamo vandens kokybę kontroliuoja UAB „Sūduvos vandenys“ laboratorija.

Marijampolės vanduo yra vidutiniškai kietas – kietas. Vandeni kietina ištirpusios kalcio ir magnio druskos, kurios pagal higienos normas nėra normuojamos.

UAB „Sūduvos vandenys“ organizuoja nuotekų valymą Marijampolės savivaldybėje. Bendrovė eksploatuoja 18 Marijampolės savivaldybės gyvenviečių nuotekų valymo įrenginių. Keturiuose nuotekų valyklose veikia mechaninio valymo įrenginiai, septyniose biologinio su mechaniniu valymu įrenginiai, septyniose denitrifikacijos su biologiniu ir mechaniniu valymu įrenginiai.

UAB „Sūduvos vandenys“ prižiūri paviršinių nuotekų tinklus Marijampolės miesto savivaldybės teritorijoje.

Nuolat savivaldybėje atliekamas paviršinių vandens telkinių monitoringas, kad laiku įvertinti jų ekologinę ir cheminę būklę. 2024 m. atliktas monitoringas parodė, kad Šešupės ir Dovinės upės pasižymi gera arba labai gera ekologine būkle. Tuo tarpu Raišupelio (ties Gegnės g., Voveriškių k.) ir Valčiuvos (ties Valčiuvos g., Tautkaičių k.) upių ekologinė būklė - bloga arba labai bloga, dėl antropogeninių veiksnių. Tirtų 2 ežerų (Liudvinavo ir Ivoniškio) bei 2 tvenkinių (Antanavo HE ir Smilgių) vidutinės metinės vandens kokybės parametrų vertės įvairios, labai priklauso nuo sezoninių svyravimų.

Dirvožemio kokybė. Projektuojamoje teritorijoje yra 197 potencialūs taršos židiniai, iš kurių 89 – Marijampolės mieste. 148 potencialūs taršos židiniai teritorijose yra veikiantys, 26 – neveikiantys, 12 – sugriauti, 1 – rekultivuotas, 6 – rekonstruoti, 4 – pakeista paskirtis. Tai 1 asfaltbetonio bazė, 10 automobilių demontavimo aikštelių, 4 autoservisai, 23 degalinės, 1 filtracijos laukas, 13 galvijų fermų, 5 gamybos cechai, 10 garažų, 1 juodligės židinis, 1 karinė teritorija, 4 katilinės, 21 naftos bazė, 5 paukštynai, 6 plovyklos, 5 rezervuarai, 24 sandėliai, 4 saugojimo aikštelės, 8 sąvartynai, 1 skerdykla, 35 technikos kiemai, 14 valymo įrenginių, 1 žirgynas. Iš šių teritorijų 19 yra ypatingai didelio pavojingumo, 66 – didelio pavojingumo, 1 – nepaskaičiuota, 111 – vidutinio pavojingumo.

VII SKYRIUS. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA

Inžinerinė infrastruktūra gali ir privalo užtikrinti darnų šiuolaikinių gyvenamųjų vietovių funkcionavimą, didele dalimi įtakoja aplinkos kokybę, gyventojų komfortą ir sveikatą.

Vandens tiekimas. Marijampolės savivaldybės teritorijoje centralizuotai vandenį tiekia, vandens tiekimo sistemas eksploatuoja ir jas vysto uždaroji akcinė bendrovė „Sūduvos vandenys“.

Bendrovė geriamąjį požeminį vandenį tiekia: Marijampolės miestui; Daukšių, Gudelių, Igliaukos, Igliškėlių, Liudvinavo, Sasnavos ir Šunskų miesteliams; daugeliui savivaldybės kaimų. Bendrovės vandens tiekimo sistemą sudaro 33 vandenvietės, kuriose veikia 62 gręžiniai, iš jų 15 – Marijampolės mieste, 30 vandens ruošimo įrenginių, 4 švaraus vandens rezervuarai, kurių bendra talpa – 10.000 m³.

Neprijungę prie centralizuoto vandentiekio gyventojai, vandenį išgauna individualiai – iš artezinių gręžinių, kurių vanduo yra naudojamas kaip geriamasis ir iš šachtinių šulinių. Probleminė šiuo atžvilgiu padėtis yra mažuose kaimeliuose.

Nuotekų šalinimas. Marijampolės savivaldybės teritorijoje veikia išvystyta buitinių nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistema, kurią eksploatuoja (naudoja, remontuoja ir vykdo plėtros statybinius darbus) UAB „Sūduvos vandenys“. Bendrovė yra paskirta centralizuoto nuotekų surinkimo ir jų tvarkymo įmone Marijampolės savivaldybės teritorijoje.

Buitinės nuotekos susidaro iš gyventojų, komercinių, visuomeninių ir gamybinių įmonių. Centralizuotai surenkamos nuotekos suteka į kolektorius. Savitakiniais nuotekų kolektoriais nuotekos surenkamos į nuotekų siurbles. Iš siurblių nuotekos perpumpuojamos į nuotekų valyklas, kuriose jos išvalomos iki aplinkosaugos reikalavimais nustatyto laipsnio, po to išleidžiamos į atvirojus vandens telkinius. Nuotekas papildo gruntinio vandens infiltracija ir paviršiniai vandenys. UAB „Sūduvos vandenys“ 2023 m. eksploatavo Marijampolės miesto nuotekų valyklą bei 18 mažųjų nuotekų valyklų. Išvalyta 4462,4 tūkst. m³ nuotekų, tame skaičiuje 4184,6 tūkst. m³ Marijampolės miesto valykloje. Nuotekų valymo procese susidarantis dumblas yra tankinamas, pūdomas, sausinamas ir džiovinamas. 2023 m., apdorojant nuotekų dumblą, išgauta 430.677 m³ biodujų. Į aplinką išleidžiamų išvalytų nuotekų kokybė yra tikrinama UAB „Sūduvos vandenys“ nuotekų laboratorijoje.

Namų ūkiai, neprijungti prie centralizuotos nuotekų sistemos, nuotekas valo vietiniuose valymo įrenginiuose, ar išleidžia į išsėmimo duobes (iš jų nuotekos yra išsiurbiamos ir išvežamos į nuotekų valyklas). Išsėmimo duobės dažnai yra nepakankamai sandarios, teršia gruntą ir gruntinius vandenis.

Paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymas. Marijampolės savivaldybės teritorijoje paviršinių nuotekų tinklus prižiūri UAB „Sūduvos vandenys“. Paviršinės bei drenažinės lietaus nuotekos surenkamos nuo

gyvenamųjų teritorijų ir Marijampolės miesto gatvių. 2023 m. pabaigoje bendrovė eksploatavo 82,8 km Marijampolės miesto paviršinių (lietaus) nuotekų tinklą, 13 išleistuvų bei 6 lietaus nuotekų valykla, įrengtas įvairiose Marijampolės miesto vietose. Paviršinės nuotekos valymo įrenginiuose išvalomos nuo smėlio/purvo ir naftos produktų. Surinktos paviršinės nuotekos pašalinamos į Šešupės upę.

Paviršinių (lietaus) nuotekų surinkimo ir valymo sistema yra mažiausiai išplėta inžinerinės infrastruktūros sritis Marijampolės savivaldybės teritorijoje.

Elektros energijos tiekimasis. Marijampolės savivaldybės elektros perdavimo ir skirstymo sistema yra Lietuvos energetinės sistemos dalis, susidedanti iš 330 kV ir 110 kV aukštos įtampos perdavimo linijų, bei elektros skirstymo vartotojams 35 kV, 10 kV, taip pat - žemos įtampos skirstomojo tinklo.

Marijampolės savivaldybės teritorijoje yra labai gerai išvystyta elektros tiekimo sistema, užtikrinanti patikimą ir kokybišką elektros energijos tiekimą vartotojams. Elektros energija reikiama galia ir įtampa yra tiekama visiems savivaldybės ribose esantiems vartotojams. Gyventojams ir daugeliui įmonių elektros energija tiekama per 10/0,4 kV transformatorines.

Marijampolės savivaldybėje elektros energija ne tik vartojama, bet ir ekologiška technologija gaminama: 2–se hidroelektrinėse, saulės energijos elektrinėse, vėjo jėgainėse.

Šilumos tiekimasis. Šilumos energija Marijampolės savivaldybės teritorijoje tiekama centralizuotai arba vartotojų pasigaminama individualiose šilumos gamybos katilinėse. Centralizuotai gaminamos šilumos tiekėjas Marijampolės savivaldybėje buvo UAB „Litesko“ filialas „Marijampolės šiluma“. Centralizuotai gaminamos šilumos tiekėjas Marijampolės mieste pasikeitė nuo 2025-07-01 – UAB „Marijampolės šilumos tinklai“, kurie perėmė UAB „Litesko“ filialas „Marijampolės šiluma“ vykdytas funkcijas.

Pastatų aprūpinimą šiluma Marijampolės savivaldybės teritorijoje reglamentuoja dokumentas „Marijampolės savivaldybės šilumos ūkio specialusis planas“. Jame atskiroms gyvenamųjų vietovių teritorijoms – zonoms – yra nurodytas pastatų aprūpinimo šiluma būdas, kuris yra privalomas. Šiuo specialiuoju planu vadovaujamasi projektuojant naujus ar rekonstruojant esamus objektus.

Gamtinių dujų tiekimasis. Marijampolės savivaldybės vartotojams dujos tiekiamos iš magistralinių gamtinių dujų tiekimo tinklų. Šiam tikslui yra nutiesta dviejų linijų magistralinio dujotiekio atšaka į Marijampolės dujų skirstymo stotį, nes gamtinės dujos tiekiamos ir paskirstomos per dujų skirstymo stotį (DSS). Marijampolės savivaldybėje yra 1 dujų skirstymo stotis, ties šiaurine Marijampolės miesto riba. Marijampolės savivaldybės teritorijos vartotojams dujos yra tiekiamos skirstomojo dujotiekio linijomis per dujų reguliavimo punktus (DRP). Gyventojai dujas naudoja maisto gaminiui ir patalpų šildymui. Didžiausi dujų naudotojai savivaldybėje yra centralizuoto šilumos tiekimo (CŠT) katilinės ir pramonė.

Savivaldybėje pagal poreikį vyksta skirstomojo dujotiekio plėtra. Skirstomojo dujotiekio vamzdynas plėtojamas vadovaujantis rinkos principais, vartotojams ir dujų tiekimo įmonei tarpusavyje sutarus.

Ryšiai ir telekomunikacijos. Ryšių infrastruktūrai priskiriama telekomunikacijų infrastruktūra ir paštas. Telekomunikacijų (fiksotojo ir judriojo telefoninio ryšio, interneto, signalizacijos) infrastruktūra Marijampolės savivaldybėje yra pakankamai išplėta ir apima visą planuojamą teritoriją.

Lietuvos pašto tinklas taip pat apima visą Marijampolės savivaldybės teritoriją ir teikia įvairias paslaugas, įskaitant finansines. Dabartiniu metu AB „Lietuvos paštas“ universaliąsias pašto paslaugas Marijampolės savivaldybės teritorijoje teikia 11-je padalinių (5 Marijampolės m., Liudvinavo mstl., Sasnavos mstl., Šunskų mstl., Igliaukos k., Želsvos k., Patašinės k.).

Fiksuoto telefoninio ryšio paslaugas teikia AB „Telia Lietuva“. Marijampolės savivaldybės teritorijoje kabelinių telefono linijų tinklas yra pakankamai išplėtotas ir pasiekia visus didžiausius ir svarbiausius urbanistinius centrus. Prisijungimas prie interneto galimas tiek fiksuoto ryšio, tiek judriojo ryšio tinklais, bevielio ryšio zonose.

Internetu Marijampolės savivaldybėje galima naudotis viešose interneto prieigose (švietimo įstaigose, bibliotekose, kultūros namuose, seniūnijose, bendruomenių centruose, pašto padaliniuose ir kt.).

Marijampolės savivaldybės teritorijoje yra pastatyti ir veikia judriojo (mobiliojo) ryšio infrastruktūros įrenginiai - šio ryšio bokštai.

Komunalinių atliekų tvarkymo sistema. Marijampolės savivaldybės teritorijoje atliekų tvarkymo sistemos koordinavimą, organizavimą ir administravimą vykdo VšĮ „Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centras“ (MAATC).

Gyventojų buityje, įstaigose, viešuosiuose pastatuose susidariusios, išrūšiuotos atliekos yra surenkamos kontaineriais tam skirtose aikštelėse.

Mišrių komunalinių atliekų surinkimą, transportavimą vykdo atliekų surinkimo operatorius UAB „Ecoservice“. Kadangi visi savivaldybės sąvartynai jau uždaryti, likusios po išrūšiavimo, netinkamos

perdirbimui ar antriniam naudojimui atliekos yra išvežamos į MAATC. nepavojingų atliekų sąvartyną. Tinkamos perdirbimui atliekos yra nukreipiamos pramonei.

Didelių gabaritų atliekos (seni baldai, naudotos padangos ir pan.) bei buityje susidaranti pavojingos atliekos (akumulatoriai ir galvaniniai elementai, gyvsidabrio lempos ir termometrai, dažų, lakų, tirpiklių atliekos ir jų tara, asbesto turinčios atliekos ir kt.) iš gyventojų yra nemokamai priimamos tam skirtose aikštelėse. Iš visos Marijampolės savivaldybės teritorijos esančių didelių gabaritų atliekų turėtojų jos yra surenkamos apvažiavimo būdu pagal grafiką.

Marijampolės savivaldybės teritorijoje vykdomas ir biodegraduojančių (žaliųjų) atliekų (nupjautos žolės, sugrębtų lapų, nugenėtų medžių ir krūmų šakų, augalų šaknų, piktžolių, vaisių, daržovių atliekų, medžio žievės, pjūvenų, drožlių, skiedrų,) surinkimas ir pervežimas į kompostavimo aikštelę (ŽAKA). Dabartiniu metu biodegraduojančių atliekų surinkimo ir kompostavimo aikštelių skaičius Marijampolės savivaldybės teritorijoje yra nepakankamas.

VIII SKYRIUS. SUSISIEKIMO INFRASTRUKTŪRA

Keliai. Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2023 m. pabaigoje Marijampolės savivaldybėje visi keliai (pagal dangos tipą) sudarė 1 386 km (iš jų valstybinės reikšmės keliai – 269 km, vietinės reikšmės – 1 117 km.). Keliai su danga sudarė 1 322 km (iš jų valstybinės reikšmės – 269 km, vietinės reikšmės – 1 053 km). Žvyro keliai savivaldybėje iš viso sudarė 607 km (iš jų valstybinės reikšmės – 16 km, vietinės reikšmės – 591 km). Vietinės reikšmės keliuose yra dar 64 km gruntinio kelio.

Savivaldybės teritoriją kerta 3 magistraliniai keliai:

- magistralinis kelias A5 (E67) Kaunas-Marijampolė-Suvalkai – dalis tarptautinio TEN-T kelių tinklo „Via Baltica“ magistralės;
- magistralinis kelias A7 (E28) Marijampolė-Kybartai-Kaliningradas – tarptautinis TEN-T tinklo kelių transporto IXD koridorius (IXB koridoriaus atšaka);
- magistralinis kelias A16 (E 28) Vilnius-Prienai-Marijampolė - tarptautinis TEN-T tinklo kelių transporto IXD koridorius (IXB koridoriaus atšaka).

Be pagrindinių magistralinių kelių, Marijampolės savivaldybėje kerta 5 valstybinės reikšmės krašto keliai: Nr. 131 Alytus-Simnas-Kalvarija, Nr. 136 Vinčiai-Pilviškiai-Vilkaviškis, Nr. 182 Marijampolė-Liudvinavas-Krosna, Nr. 201 Marijampolė-Kalvarija, Nr. 230 Mauručiai-Vinčiai-Puskelniai.

Informacinėje sistemoje (Šaltinis: <https://www.google.com/maps/>) automobilių transporto aptarnavimui Marijampolės savivaldybėje rastos 28 degalinės: 19 Marijampolės mieste ir 9 kaimiškoje teritorijoje.

Marijampolėje per Šešupės upę veda 6 tiltai: 1 geležinkelio tiltas, 1 pėsčiųjų tiltas (Paupio g.), 4 tiltai (Kumelionių tiltas – Vytauto g., Tarpučių tiltas – Vilkaviškio g., R. Juknevičiaus g., Gėlyno g. – A5 magistralė).

Eismo intensyvumas. Remiantis AB „Via Lietuva“ duomenimis, nuo 2020 m. iki 2023 m. Marijampolės savivaldybėje magistraliniuose ir krašto keliuose eismo intensyvumas didėja tiek lengvųjų automobilių, tiek ir krovininio transporto. Pagrindiniame savivaldybės kelyje A5 per keturis metus vidutinis metinis paros eismo intensyvumas (VMPEI) išaugo 37,5 % (nuo 15 130 iki 20 797 aut. / parą), o krovininio transporto 24,3 % (nuo 5 387 iki 6 697 aut. / parą). Augimas stebimas ir keliuose A7, A16. Savivaldybės krašto keliuose eismas taip pat intensyvėja. Kelyje Nr. 201 VMPEI išaugo 30,9 % (nuo 4 489 iki 5 874 aut. / parą), krovininio VMPEI 94,6 % (nuo 149 iki 290 aut. / parą), kelyje Nr. 182 VMPEI 10,1 % (nuo 2 760 iki 3 038 aut. / parą), krovininio VMPEI 17,5 % (nuo 160 iki 188 aut. / parą), kelyje Nr. 230 VMPEI 4,1 % (nuo 2 734 iki 2 846 aut. / parą), krovininio VMPEI 10,8 % (nuo 195 iki 216 aut. / parą).

Nagrinėjamu laikotarpiu didžiausias vidutinis metinis paros eismo intensyvumas savivaldybės magistraliniuose keliuose stebimas 2023 m. (kelyje A5 VMPEI – 20 797 aut. / parą, krovininio transporto VMPEI – 6 697 aut. / parą). Mažiausias vidutinis metinis paros eismo intensyvumas 2023 m. savivaldybėje – krašto kelyje Nr. 136 (VMPEI – 2 016 aut. / parą m., krovininio transporto VMPEI – 147 aut. / parą).

Eismo įvykiai. Marijampolės savivaldybėje 2014–2024 metų laikotarpiu eismo įvykių skaičius nuolat svyravo. Per 11 metų avarijų sumažėjo nuo 65 iki 55, pokytis sudaro -15,4 %. Mažiausias avarijų skaičius užfiksuotas 2021 m. – 29, daugiausiai 2014 m. – 65. Per 11 metų avarijose žuvusiųjų sumažėjo nuo 7 iki 3, pokytis sudaro -57,1 %.

Geležinkelis. 1922–1923 m. nutiestas geležinkelis (Kazlų Rūda–Šeštokai) sujungė Marijampolę su laikinąja Lietuvos sostine Kaunu. Marijampolės savivaldybės teritorijoje esamos viešosios geležinkelių infrastruktūros kelių ilgis siekia apie 76,6 km. Savivaldybės geležinkelio linijos ruože yra 6 stotelės: Būdvičių

geležinkelio stotelė; Marijampolės geležinkelio stotis; Meškučių geležinkelio stotelė; Naujienos geležinkelio stotelė; Turgalaukio geležinkelio stotelė; Vinčų geležinkelio stotis.

2015 m. pabaigoje įgyvendintas „Rail Baltica - 1“ projektas Lietuvoje, nutiesiant europinės vėžės geležinkelio ruožą nuo Lenkijos/Lietuvos sienos iki Kauno (per Marijampolės miestą). 2022 m. numatyta „Rail Baltica - 2“ geležinkelio trasos alternatyva per Marijampolės savivaldybę yra trumpiausias ir nuo urbanizuotų vietovių labiausiai nutolęs trasos variantas. Projekto metu planuojama pastatyti 116 naujų statinių, tokių kaip tuneliai, tiltai, viadukai, gyvūnų perėjos ir pralaidos. Po rekonstrukcijos magistralinė geležinkelio tarptautinė linija taps dviejų kelių: europinio standarto 1435 mm vėžės pločio ir 1520 mm vėžės pločio.

Oro transportas. Sasnavos aerodromas – Marijampolės aeroklubui priklausantis civilinis aerodromas. Aerodrome skraidoma įvairiais lengvaisiais, ultralengvaisiais orlaiviais, parasparniais, čia tupia ir kyla atskrendantys lėktuvai iš kaimyninių šalių aerodromų. Aerodromo techniniai duomenys: aukštis virš jūros lygio 74 m, magnetinis nuokrypis + 5°E. Įrengti du gruntiniai kilimo ir tūpimo takai: MK 070°-250° (matmenys 800 m x 40 m), MK 170°-350° (matmenys 700 m x 50 m). Aerodromas pritaikytas skraidyti tik dienos metu. Sasnavos aerodromui 2020 m. birželio mėn. 25 d. Civilinės aviacijos departamento „Transporto kompetencijų agentūra“ išdavė civilinio aerodromo tinkamumo naudoti pažymėjimą Nr. 32AT-77, remiantis atitikties patikrinimo aktu Nr. 2020-ADR-21-01.

Dviračių transportas. Dviračių takų ilgis Marijampolės savivaldybėje nuolat didėjo. 2023 m. pabaigoje šių takų ilgis pasiekė 11,3 km. Nuo 2019 m. iki 2023 m. dviračių trasos pailgėjo 7,3 km arba 2,8 karto. Šiuo metu Marijampolės mieste įrengtos penkios dviračių–pėsčiųjų trasos: 3 trasos skirtos kasdieniam susisiekimui, 2 rekreacinio pobūdžio. 2024 m. savivaldybėje nutiestos naujos gatvės, šaligatviai ir dviračių takai: Marijampolės m., LEZ teritorijoje, Daugirdų k. (Igliaukos sen.), Buktos k. (Igliaukos sen.), Patašinės k. (Marijampolės sen.), Gustabūdžio k. (Šunskų sen.), Padovinio k. (Liudvinavo sen.), Liudvinavo mstl., Liucinavo k. (Liudvinavo sen.), Tautkaičių k. (Sasnavos sen.), Puskelnių k. (Sasnavos sen.), Pietarių k. (Marijampolės sen.).

Pagal 2025 m. savivaldybės tarybos patvirtintus keturis naujus infrastruktūros projektus, dviračių ir pėsčiųjų takų tinklas Marijampolėje išsiplės.

Vidaus vandens transportas. Marijampolės savivaldybės teritorija tekanti Šešupės upė yra regioninės svarbos vandens kelias, skirtas vandens turizmui baidarėmis, kanojomis arba valtimis. Šešupės upė unikali tuo, kad 27 km ji teka per Lenkiją, 158 km – per Lietuvą, 62 km – per Karaliaučiaus sritį ir čia įteka į Nemuną. Susiformavus gerai partnerystei tarp kaimyninių šalių, Šešupė galėtų tapti tarptautinio vandens turizmo maršruto pavyzdžiu.

IX SKYRIUS. KULTŪROS PAVELDO OBJEKTAI

Esamo Marijampolės savivaldybės Bendrojo plano Nekilnojamojo kultūros paveldo dalies sprendinių charakteristika ir įgyvendinimas.

Esamos būklės dalyje išanalizuota, kaip laikotarpyje nuo esamo savivaldybės teritorijos Bendrojo plano patvirtinimo iki 2025 m. 04 mėn. buvo realizuojama pagrindinė Bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo dalies sprendinių nuostata – išsaugoti kultūros paveldą, kaip neatskiriamą ir integruotą kraštovaizdžio elementą ir perduoti jį ateities kartoms. Tai yra, kaip buvo saugomi ir tvarkomi kultūros paveldo objektai – archeologijos, mitologijos objektai, statinių kompleksai, pavieniai statiniai, istoriniu, memorialiniu požiūriu reikšmingos vietos, memorialiniai statiniai, įvykių vietos, reprezentuojantys istorinę aplinką, atspindintys istorijos etapus, formuojantys savivaldybės įvaizdį, padedantys išsaugoti ir išryškinti jos savitumą.

Marijampolės savivaldybės teritorijos nekilnojamojo kultūros paveldo dalyje buvo detalizuotos tuometiniame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane numatytos kultūros paveldo teritorijų saugojimo ir naudojimo sistema bei gairės. Dalies „Kultūros paveldo teritorijų naudojimas ir apsauga“ tikslas – užtikrinti kultūros paveldo tvarkymą bendroje planuojamos teritorijos raidoje, integruojant jas į kultūrinio kraštovaizdžio teritorinę apsaugą. Kultūros paveldo teritorijų apsaugos užtikrinimui numatytas objektų tinkamas panaudojimas, kuris garantuotų nekilnojamojo kultūros paveldo išlikimą. Bendrajame plane buvo atsižvelgta į tuomet veikiančią įstatyminę bazę, atliktus mokslo tyrimo darbus, specialiuosius planus, realią padėtį, ir tuometinės teritorijos vystymosi tendencijas.

Bendrojo plano kultūros paveldo dalis nustatė nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkybos ir naudojimo prioritetus bei priemones, užtikrinančias kultūros paveldo objektų išsaugojimą, vadovaujantis Lietuvos nacionaline darnaus vystymosi strategija, kur nurodoma, kad Lietuvos kultūrinio savitumo išsaugojimas yra vienas iš Lietuvos darnaus vystymosi prioritetų.

Sprendiniai atitiko tuometinį Lietuvos teritorijos bendrąjį planą, kuris įtvirtino principą, kad kultūros paveldo išsaugojimą būtina vertinti kaip svarbų veiksnį, įtakojantį vietovės ekonominę plėtrą.

Nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimas traktuotas, kaip neatsiejama integrali Marijampolės savivaldybės teritorijos plėtros dalis. Pagrindinė strateginė kryptis – plano sprendiniai atitiko integralios kultūros paveldo apsaugos sampratą – turėjo būti siekiama kultūros paveldo objektų išsaugojimo, skatinant jo naudojimą visuomenės reikmėms.

Sprendiniai buvo siejami su gamtos paveldo apsaugos reikalavimais ir atitiko aplinkos tvarkymo tikslus, nustatytus Lietuvos ratifikuotoje Europos kraštovaizdžio konvencijoje.

Pastaraisiais metais didelis dėmesys buvo skiriamas kultūros paveldo vertybių apskaitos dokumentams: buvo tikslinami objektų duomenys – teritorijų ir apsaugos zonų ribos, vertingosios savybės. Prioritetas buvo teikiamas dominuojantiems ir reikšmingiausiems kultūros paveldo objektams.

Teritorijų planavimui svarbūs Marijampolės savivaldybės kultūros paveldo objektai yra reikšmingi ne tik regiono bet ir nacionaliniu mastu.

Buvo nustatytos kultūros paveldo objektų apsaugos prioriteto zonos Marijampolės savivaldybėje:

- architektūros paveldo – statinių kompleksai – sakralinių statinių, dvarų sodybų, pramonės statinių;
- istorijos bei istorinio memorialinio paveldo, įvykių vietų – memorialinės sodybos, kapinės, kapavietės, paminklai ir kt. (žymių žmonių gimtosios sodybos, gyvenimo, veiklos vietos, senosios kapinės, senosios žydų kapinės, Lietuvos karių, partizanų kapai, žudynių vietos ir kt.);
- archeologijos paveldo – piliakalniai, piliakalnių su gyvenvietėmis kompleksai, pilkapynai, kapinynai ir kt. pavieniai objektai, išsidėstę daugiausia upių slėniuose.

Gudelių, Sasnavos, Šunskų miesteliams parengti planavimo dokumentai – bendrieji planai, kuriuose atsižvelgta į kultūros paveldą.

Pagal 2002 m. ir naują 2021 m. patvirtintą LR teritorijos bendruosius planus buvo numatytos tvarkymo darbų kryptys:

- archeologinių vietovių apsaugos prioriteto zonai – konservavimo kryptis;
- memorialinėms – laidojimo, įvykių vietoms – konservavimo kryptis,
- statinių kompleksams, statiniams – konservavimo ir restauravimo, dalinio atkūrimo kryptys.

2025 m. pradžioje LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registro duomenys užfiksuoti internetinėje prieigoje www.kvr.kpd.lt/#/ (žiūr. 2025-03-07). Registre esantis objektų skaičius nuolat kinta, todėl tekste skaičius nenurodytas. Marijampolės savivaldybės teritorijoje esančių nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų sąrašas pateiktas priedų dalyje.

Igyvendinant iki šiol galiojusio Marijampolės savivaldybės Bendrojo plano sprendinius, buvo vadovaujamosi šiomis nuostatomis:

- Vadovaujantis Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 11 str. „Kultūros paveldo objektas saugomas kartu su jo užimama ir jam nustatyta teritorija. Ši teritorija nuo kultūros paveldo objekto neatsiejama. Kultūros paveldo objekto teritorijos ribos nustatomos taip, kad sutaptų su sklypų ar jų dalių, kurie yra daiktinės teisės objektai, arba kitokiomis nekilnojamųjų daiktų, gamtinių ar antropogeninių elementų ribomis“;
- Nustatant konkrečius reikalavimus, į Kultūros vertybių registrą įrašytiems objektams, kuriems teritorijos ar apsaugos zonos nėra nustatytos, taikomi LR NKPAĮ 11 str. 5 p. reikalavimai ir Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas (TAR, 2019-06-19, Nr. 986);
- Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo nuostatomis, kultūros paveldo objekte/je teritorijoje draudžiami darbai, galintys pakenkti ar kitaip neigiamai įtakoti nekilnojamųjų kultūros vertybių vertingosios savybės, darbai galintys pakenkti kultūros paveldo objekto autentiškumui, neigiamai įtakoti objekto teritoriją;
- Nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkyba vykdoma, pagal nustatytus paveldosaugos reikalavimus, pagal kultūros paveldo statinio tvarkomųjų statybos darbų reglamentus (statybos techninius reglamentus), patvirtintus aplinkos ir kultūros ministrų, pagal kultūros ministro patvirtintus paveldo tvarkybos reglamentus, nustatytus reikalavimus konkrečioms tvarkybos darbams bei, vadovaujantis nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybų aktais patvirtintų objektų ar vietovių vertingųjų savybių aprašais. Prioritetas taikomas objektams, patenkantiems į turizmo ir rekreacinės veiklos vystymo arealus, regiono kultūros paveldą atspindintiems objektams;

- Viešajam pažinimui ir naudojimui saugomoje nekilnojamojo kultūros vertybėje draudžiami vertingąsias savybes naikinantys statybos darbai: kultūros paveldo objektą pritaikyti kitiems negu nurodyta nekilnojamosios kultūros vertybės pase, naudojimo būdams; padidinti saugomų statinių naudojimo intensyvumą, pristatyti priestatus, papildomus aukštus, įrengti naujas mansardas, formuoti naują planinę struktūrą ir kitaip naikinti autentiškumo požymius.

Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų sklaida Marijampolės savivaldybės teritorijoje.

Nekilnojamojo kultūros paveldo objektai – toliau NKPO, kur vyrauja archeologinis, mitologinis vertingųjų savybių pobūdis.

Piliakalniai daugumoje išsidėstę Šešupės upės ir mažesnių upių slėniuose, keletas – pelkių aukštumose. Du piliakalniai yra dabartinėje Marijampolės miesto teritorijoje.

Minėtini: Kumelių piliakalnis su gyvenviete, Meškučių piliakalnis su gyvenviete, Lakinskių piliakalnis su gyvenviete, Piliakalnių piliakalnis, Šakališkių piliakalnis su gyvenviete, Padovinio piliakalnis su gyvenviete ir kt. Dalis piliakalnių yra ryškūs kraštovaizdžio akcentai, upių pakrantėse esančių piliakalnių slenka šlaitai.

Mitologijos paveldo objektas planuojamoje teritorijoje yra tik vienas – Varnupių mitologinis akmuo.

Archeologijos, mitologijos paveldo objektų apsaugos ir tvarkymo prioritetas – moksliniai tyrinėjimai. Objektai saugojami moksliniam pažinimui ir viešajam pažinimui ir naudojimui.

Archeologinių ir mitologinių objektų apsaugos ir tvarkymo tikslas visumoje buvo įgyvendinamas.

Reikšmingiausi NKPO, kur vyrauja architektūrinis ir/ar dailės vertingųjų savybių pobūdis.

Svarbiausi Marijampolės savivaldybės teritorijos statiniai ir kompleksai – kultūros paveldo objektai yra Marijampolės mieste: Marijampolės Šv. arkangelo Mykolo bažnyčios ir marijonų vienuolyno statinių kompleksas, kurio teritorijoje yra generolo Vincento Senkaus kapas, Marijampolės evangelikų liuteronų bažnyčios pastatų kompleksas, Marijampolės geležinkelio stoties pastatų kompleksas, Marijampolės cukraus fabriko pastatų kompleksas, Marijampolės pirmosios pradžios mokyklos pastatas, Marijampolės mokytojų seminarijos statinių kompleksas, Marijampolės ligoninės pastatų kompleksas, Marijampolės geležinkelio stoties pastatų kompleksas ir kt. Kvietišio dvaro sodybos kompleksas – vienintelė taip gerai išlikusi dvaro sodyba Marijampolės savivaldybėje. Kompleksą sudaro mediniai dvaro rūmai, svirnas, ūkiniai pastatai, parkas. Sodyba naudojama gyvenamajai paskirčiai, tvarkoma. Pažymėtini: Skardupių Švč. M. Marijos Krikščionių Pagalbos bažnyčios statinių kompleksas, Sasnavos Švč. Mergelės Marijos Vardo bažnyčios statinių kompleksas, Šunskų Šv. Marijos Magdalietės bažnyčios statinių kompleksas, Buktos dvaro sodyba, Ivoniškio dvaro sodybos fragmentai.

Vienintelį savivaldybėje etnoarchitektūros kompleksą, sudaro XIX a. vidurio medinė sodyba Mačiuliškių kaime.

NKPO, kur vyrauja istorinis, memorialinis vertingųjų savybių pobūdis.

Marijampolės savivaldybės teritorijoje gausu kultūros paveldo objektų, vertingų istoriniu bei memorialiniu požiūriu: Marijampolės senųjų kapinių kompleksas, Lietuvos karių, partizanų kapai, senosios žydų kapinės, senosios kaimų ir miestelių kapinės, vietos, susiję su žymių žmonių gyvenimu bei beikla ir kt. Lietuvos partizanų Vytauto apygardos Tigro rinktinės vado Leono Vilučio-Arūno, Bitinėlio ir Lietuvos partizanų ryšininkės, kraštotyrininkės, visuomenės veikėjos Aldonos Vilutienės-Neužmirštuolės Vilties kapas, pastato ir Lietuvos partizanų, rezistentų užkasimo vietos ir kapų komplekso Lietuvos partizanų, rezistentų užkasimo vieta ir kapai, Lietuvos karių kapų komplekso Lietuvos karių kapai, Pirmojo pasaulinio karo Vokietijos ir Rusijos imperijų karių kapai, Šventragio, Šlavančių kaimų evangelikų liuteronų senosios kapinės ir kt. Savivaldybės teritorijoje yra daug senųjų kapinių, Rygiškių Jono gimnazija, Jono Bulotos sodyba ir kt.

Marijampolės savivaldybės teritorijoje esančių kultūros paveldo objektų sąrašas pateiktas priedų dalyje.

Kultūros paveldo vertybių pritaikymas.

Svarbiausi dar galiojančio Bendrojo plano tikslai Marijampolės savivaldybės kultūros paveldo teritorijų sprendiniuose rėmėsi pagrindinėmis kultūros paveldo apsaugos nuostatomis:

- Kultūros paveldo apsauga buvo realizuojama jį pritaikant viešajam naudojimui, ir kultūriniais ir pažintiniais (vietiniais bei tarptautiniais) turizmui vystyti;

- Buvo vystoma informacijos infrastruktūra. Strategiškai patogiose vietose išdėstomos informacinės sistemos ženklai, plėtojamas informacijos apie kultūros paveldo objektus platinimas, propaguojamas savivaldybės kultūros paveldas.

Bendrojo plano sprendinių įgyvendinimas laikotarpyje iki 2025 m.

Pagal senąjį ir 2020 m parengtą LR Bendrąjį planą numatytas pagrindinis Marijampolės savivaldybės kultūros paveldo išsaugojimo prioritetas, remiantis LR Teritorijos Bendruoju planu buvo kultūros paveldo objektų integravimo į savivaldybės ir regiono gyvenimą užtikrinimas, tinkamas naudojimas ir priežiūra.

Įgyvendinant kultūros paveldo objektų ir jų teritorijų apsaugą užtikrinančius bendrojo plano sprendinius, išskirtas būdingiausias planuojamos teritorijos kultūros paveldo tipas – istorinis, memorialinis paveldas. Pastoviai buvo vykdoma istorinių, memorialinių objektų tvarkyba, nuolatinė priežiūra.

Archeologinio paveldo objektuose – piliakalniuose atliekami želdinių formavimo darbai, siekiant išryškinti jų vizualinę įtaką aplinkai;

Statiniai restauruojami, pagal galimybes, buvo naudojami.

Išvados

Marijampolės savivaldybės kultūros vertybių apsauga ir pritaikymas naudojimui rėmėsi ir remiasi pagrindinėmis kultūros paveldo apsaugos nuostatomis:

- Kultūros paveldo apsauga realizuojama, jį pritaikant viešajam pažinimui ir naudojimui, kultūriniam ir pažintiniam (vietiniam bei tarptautiniam) turizmui vystyti;
- Kai kuriems objektams pritraukti investuotojai, norintys pritaikyti kultūros vertybes šiandieniniam naudojimui – kultūrinėms, komercijos, aptarnavimo, turizmo reikmėms, taip pat investuotojai, norintys įsigyti ar išsinuomoti ilgesniam laikui ir galintys restauruoti, atkurti kultūros paveldo vertybes;
- Vystoma informacijos infrastruktūra. Strategiškai patogiose vietose išdėstomos informacinės sistemos ženklai, plėtojamas informacijos apie kultūros paveldo objektus platinimas, propaguojamas Marijampolės savivaldybės archeologijos, statinių paveldas, memorialiniai, istoriniai objektai;
- kultūros paveldo apsauga ir tvarkymas atliekamas, prisilaikant 2002 m ir naujojo, 2021 m patvirtinto LR Bendrojo plano sprendiniais;
- Laikotarpyje nuo ankstesniojo Bendrojo plano patvirtinimo, visumoje realizuojama nurodyta pagrindinė esamo ir naujojo Bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo dalies sprendinių nuostata – išsaugoti kultūros paveldą kaip neatskiriamą ir integruotą kraštovaizdžio elementą ir perduoti jį ateities kartoms;
- Buvo ir yra nustatinėjamos ir tikslinamos objektų vertingosios savybės, teritorijų ir apsaugos zonų ribos, atsižvelgiant į įstatymų reikalavimus;
- Dalis piliakalnių pritaikyti lankymui, edukacijoms, naudojami įvairiems renginiams, edukacijai, susijusiai su tautos istorija, kultūra;
- Tvarkomi želdiniai kultūros paveldo objektų teritorijose;
- Buvo ir nuolat vykdoma kultūros paveldo būklės stebėseną.

Daliai Marijampolės savivaldybės kultūros paveldo objektų yra suteikta tik pradinė apsauga – jie registruoti LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registre, bet nepaskelbti saugomais valstybės ar savivaldybės.

X SKYRIUS. ESAMOS BŪKLĖS IŠVADOS**Urbanistinės plėtros tendencijos**

1. 2017 m. savivaldybės BP sprendiniai numatė Marijampolės miesto, taip pat kitų gyvenamųjų vietovių urbanistinę plėtrą. Tačiau numatytos urbanistinės plėtros teritorijos nesudarė prielaidų nuosekliam ir darniam teritorijų vystymuisi – pradėti vystyti nuo esamų gyvenviečių atitrūkę kvartalai, pradėtos formuoti tinkamai neparuoštos urbanistinės struktūros.
2. Pastaraisiais dešimtmečiais Marijampolės savivaldybės teritorijos panaudojimas statyboms augo. Per paskutinį dešimtmetį užstatytų teritorijų pokytis bendrame savivaldybės teritorijos balanse padidėjo 1,91 %. Įvertinant gyventojų skaičiaus mažėjimą ir užstatomų teritorijų plotų didėjimą, vienam gyventojui tenkantis užstatytų teritorijų plotas per 10 metų laikotarpį padidėjo 1,2 karto: 2014 m. vienam gyventojui teko 0,019 ha, o 2024 m. – jau 0,023 ha. Marijampolės savivaldybėje didžiąją naujų užstatytų teritorijų dalį sudaro nauja individualių namų statyba naujai kuriamuose kvartaluose, pavienės sodybos..
3. Siekiant racionalaus savivaldybės teritorinio vystymosi, būtina įvertinti kompaktišką gyvenviečių užstatymo plėtojimą, žemės ūkio teritorijų išlaikymą, rekreacinės aplinkos išsaugojimą. Atsižvelgiant į vykstančius urbanistinius procesus, būtina peržiūrėti urbanistinės plėtros sprendinius. Remiantis LR teritorijos bendrojo plano sprendiniais, būtina pirmiausiai orientuoti teritorijų vystymą modernizuojant, kompaktinant esamas urbanizuotas teritorijas, atliekant apleistų užstatytų teritorijų konversiją, pritaikant jas naujam panaudojimui. Taip pat būtina įvertinti viešųjų atskirųjų želdynų formavimo svarbą, nustatyti ypač raiškaus kraštovaizdžio apsaugą.
4. Įvertinus socialinę, ekonominę aplinką, tikslinga siekti efektyvaus esamų visuomeninių komercinių, pramonės ir sandėliavimo objektų teritorijų naudojimo. Atskirais atvejais, esant pagrindimui, gali būti numatyta šių teritorijų perspektyvinė plėtra.

Ekonominė aplinka

5. Marijampolės savivaldybėje vyrauja smulkus ir vidutinis verslas. Didžiausios pramonės įmonės veikia Marijampolės mieste. Labiausiai plėtojamose šios veiklos rūšys: didmeninė ir mažmeninė prekyba bei variklių transporto priemonių ir motociklų remontas, kasyba ir karjerų eksploatavimas bei apdirbamoji pramonė, transportas ir saugojimas. Marijampolės savivaldybėje dominuoja labai mažos įmonės, kurios sudarė 84,81 % (0 ÷ 9 darbuotojai), mažos įmonės 11,53 % (10 ÷ 49 darbuotojų), vidutinės įmonės – 3,11 % (50 ÷ 249 darbuotojų). Stambios ir labai stambios įmonės, turinčios nuo 250 iki 1 000 darbuotojų ir daugiau, savivaldybėje sudaro 0,55 %. Marijampolės savivaldybėje verslo plėtrą skatina įsteigtas savivaldybės pagalbos smulkiam ir vidutiniam verslui fondas (SVV), kurio skirtos lėšos nuo 2016 iki 2020 m. išaugo beveik 5 kartus. Savivaldybėje užimtumo lygis 2019–2023 m. padidėjo 6,3 % (apskirtyje tik 0,9 %, šalyje 0,2 %). Nagrinėjamu laikotarpiu savivaldybės ekonominė būklė gerėjo, nes tiesioginės užsienio investicijos vienam gyventojui išaugo 1,2 karto, o materialinės investicijos vienam gyventojui išaugo 1,14 karto.

Demografinė situacija

6. 2015–2025 m. (ilguoju laikotarpiu) gyventojų skaičius Marijampolės savivaldybėje nuolat mažėjo (išskyrus 2023 m.) ir pokytis sudaro (-7,41 %). Mieste gyventojų mažėjo lėčiau (-6,99 %) nei kaimuose (-8,25 %). 2021–2025 m. (trumpuoju laikotarpiu) gyventojų skaičius savivaldybėje svyravo, tačiau pokytis sudaro (-1,3 %), kai apskrityje (-3,58 %), o šalyje 2,83 %. Ženklaus gyventojų skaičiaus netekimas turi didelę neigiamą įtaką Marijampolės savivaldybės ekonominei bei socialinei situacijai. Savivaldybės gyventojų tankumas 2024 m. sudarė 72,3 gyv./km², kai 2014 m. buvo 78,1 gyv./km². Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2023 m. pabaigoje bendras gyvenamasis fondas Marijampolės savivaldybėje sudarė 1 933,6 tūkst. m². Vienam savivaldybės gyventojui tenkantis naudingas plotas 2023 m. siekė 35,4 m² ir buvo mažesnis už apskrities (37,1 m²) ir šalies (38,4 m²) vertes. Marijampolės savivaldybės būsto fonde yra 671 butas, iš kurių 254 butai sudarė socialinį būstą. Savivaldybėje iš 593 potencialių renovacijai pastatų – atnaujinti 95, tai sudaro 16 % nuo renovuotinų namų (kai visoje šalyje 13,9 %).

Gamtinė aplinka

7. Marijampolės savivaldybė kraštovaizdžio geografijos požiūriu ir remiantis Lietuvos nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo planu dalinama į du kraštovaizdžio tvarkymo ruožus. Savivaldybės šiaurės–vakarų dalis yra vidurio Pabaltijo žemumų ruože – pietvakarinių Lietuvos žemumų srities, Nemuno žemupio mažai miškingame, agrarinės lygumos rajone (Nr. 22). To paties kraštovaizdžio ruožo ir srities šiaurės rytinė savivaldybės dalis (Varnabūdės miškas) patenka į Nemuno–Neries–Šventosios santakų miškingą, agrarinį, mažai urbanizuotos lygumos rajoną (Nr. 23). Savivaldybės pietrytinė dalis yra Baltijos aukštumų ruože – Dzūkų aukštumos srities, vakarų Dzūkų pietiniame, slėniuotame, pelkėtame, mažai miškingame, agrarinės plynaukštės rajone (Amalvos, Žuvinto pelkių aplinka) (Nr. 31). Vertinant savivaldybės kraštovaizdžio vizualinės sąsкаidos savitumus, ypatingai aukšto estetinio potencialo teritorijos apima savivaldybės pietinę ir centrinę dalis (Šešupės upės atkarpos aplinka nuo Lakinskių k. iki Kuktiškių k.) bei rytinę dalį (dalis Varnabūdės miško, Vasakų ir Katiliuko ežerų, Menčtrakio, Eglinio, Mergašilio upelių aplinka).
8. Gamtinį karkasą savivaldybėje sudaro regioninės svarbos geoekologinės takoskyros, regioninės ir rajoninės bei vietinės reikšmės vidinio ekologinio stabilizavimo arealai, migraciniai koridoriai. Iš migracinių koridorių išskirtini Šešupės, Dovinės, Sūduonios, Amalvės, Sasnos Šlavantos migracinių koridorių ruožai. Gamtinio karkaso teritorijos Marijampolės savivaldybėje yra įvairaus geoekologinio potencialo (patikimo, riboto, silpno). Todėl nuskurdintose teritorijose reikia palaikyti esamo kraštovaizdžio natūralumą ir didinti natūralumą atkuriančius elementus. Tačiau savivaldybėje yra pažeistų (užstatytų) ir stipriai pažeistų (degraduotų) gamtinio karkaso teritorijų (tai urbanizuoti arba technogenizuoti sklypai), kuriuose kraštovaizdžio tvarkymo kryptys nėra nustatomos.
9. Svarbiausius Marijampolės savivaldybės kraštovaizdžio išteklius sudaro saugomos teritorijos: 4 draustiniai, 1 rezervatas, 5 gamtos botaniniai objektai (2 parkai ir 3 medžiai), 3 „Natura 2000“ teritorijos, iš kurių 1 yra svarbi buveinių apsaugai, 2 – svarbios paukščių apsaugai.

Kultūros paveldo apsauga

10. Laikotarpyje nuo ankstesniojo Bendrojo plano patvirtinimo, Marijampolės savivaldybėje visumoje buvo realizuojama nurodyta pagrindinė Bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo dalies sprendinių nuostata – išsaugoti kultūros paveldą kaip neatskiriamą ir integruotą kraštovaizdžio elementą ir perduoti jį ateities kartoms. Piliakalniai savivaldybėje pritaikomi lankymui, edukacijai. Tvarkomi želdiniai kultūros paveldo objektų teritorijose. Nuolat vykdoma kultūros paveldo būklės stebėsena. Tačiau daliai Marijampolės savivaldybės kultūros paveldo objektų yra suteikta tik pradinė apsauga – jie registruoti LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registre, bet nepaskelbti saugomais valstybės ar savivaldybės.

Inžinerinė infrastruktūra

11. Marijampolės savivaldybės susisiekimo sistema išvystyta pakankamai gerai, nes jos teritorija yra ypatingai svarbioje strateginėje padėtyje susisiekimo sistemų atžvilgiu. Teritorijoje yra patogus automobilių kelių tinklas, praeina geležinkelio linija (numatyta „Rail Baltica 2“ projekto alternatyva). Savivaldybė kerta 3 tarptautinio tinklo magistraliniai keliai (A5, A7, A16), valstybinės reikšmės 5 krašto keliai (131, 136, 182, 201, 230), virš 20 rajoninių bei vietinės reikšmės kelių (gatvių). Savivaldybėje aukštas automobilizacijos lygis (2023 m. 1000–čiui gyventojų tenka 574 automobiliai), tai įtakoja gerai išvystyta automobilių prekybos veikla, esanti geroje tarptautinių transporto koridorių atžvilgiu esanti susisiekimo sistema. Savivaldybės teritorijoje yra civilinis Sasnavos aerodromas. Tačiau įvertinant augančius transporto srautus, didėjančių užstatomų teritorijų poreikį, susisiekimo infrastruktūros sistema gali būti tobulinama. Marijampolės miesto aplinkoje didesnis dėmesys turėtų būti teikiamas numatomam aplinkkeliui rytų pusėje, transporto srautų sureguliuavimui, naujų apvažiavimų formavimui, kitose vietovėse – kelių atnaujinimui.
12. Marijampolės savivaldybės teritorijoje funkcionuoja gerai išvystytos inžinerinės infrastruktūros sistemos, išskyrus paviršinių (lietaus) nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistemos, kurios nėra reikiamai išvystytos ir turėtų būti plėstinos, trūksta nuotekų valyklų. Inžinerinės infrastruktūros sistemas yra poreikis techniškai tobulinti ir plėsti.

Naudingosios iškaskenos

13. Marijampolės savivaldybėje iš viso yra 11 naudingųjų iškasenų telkinių iš jų: 10 parengtiniai išžvalgyti telkiniai (2 molio, 8 durpių) ir 1 prognozinis išteklių plotas (1 sapropelio).

Aplinkos apsauga

14. Aplinkosauginę situaciją Marijampolės savivaldybės teritorijoje atspindi oro, vandens ir dirvožemio kokybė. Pastaraisiais metais savivaldybės teritorijoje stebimas taršos iš stacionarių taršos šaltinių nežymus mažėjimas. 2023 m. vandens sunaudojimas Marijampolės savivaldybėje augo, tuo pačiu augo ir išleistų nuotekų į paviršinius vandenis kiekis, tačiau visos išleistos nuotekos buvo išvalytos iki normos ribų. Geriamu vandeniu savivaldybės gyventojai aprūpinami iš 33 eksploatuojamų vandenviečių. Geriamo vandens kokybę kontroliuoja UAB „Sūduvos vandenys“ laboratorija. Marijampolės vanduo yra vidutiniškai kietas – kietas. Vandenį kietina ištirpusios kalcio ir magnio druskos, kurios pagal higienos normas nėra normuojamos. Projektuojamoje teritorijoje yra 197 potencialūs taršos židiniai, iš kurių 89 – Marijampolės mieste. 148 potencialūs taršos židiniai teritorijose yra veikiantys, 26 – neveikiantys, 12 – sugriauti, 1 – rekultivuotas, 6 – rekonstruoti, 4 – pakeista paskirtis.

2 DALIS. TERITORIJOS VYSTYMO VEIKSNIAI, KRYPTYS IR POREIKIS

I SKYRIUS. MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS VYSTYMO VEIKSNIAI IR PRINCIPAI

Marijampolės savivaldybės teritorijos vystymuisi įtakos turintys veiksniai

Marijampolės savivaldybės vystymasis priklauso nuo įvairių veiksnių. Jie gali apimti globalinius, nacionalinius bei lokalinius aspektus. Veiksniai, turintys didžiausią įtaką savivaldybės raidai, gali būti išskiriami į išorės ir vidaus veiksnius.

Marijampolės savivaldybei didžiausią įtaką turintys išorės veiksniai:

- pasaulinio masto veiksniai, susiję su energetiniais ištekliais, klimato kaita, gyventojų migracija;
- įvairaus lygmens (tarptautiniai, respublikiniai, regioniniai) strateginiai dokumentai, kuriuose yra nustatytos plėtros gairės, darnaus vystymosi principai ir kt. reikalavimai susiję su racionalių teritorijų naudojimu;
- valstybės teisinė aplinka, pokyčiai teritorijų planavimo ir nuosavybės reglamentavime;
- galimybės pasinaudoti Europos Sąjungos (ES) struktūrinių fondų lėšomis gyvenimo kokybei miesto teritorijoje gerinti ir investicijoms pritraukti;
- aukštesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentų sprendiniai;
- ekonomikos ir gyvenimo standartų pokyčiai šalyje;
- investicinė aplinka savivaldybės teritorijoje;
- gyvenimo būdo, nusistovėjusių normų, vertybių pokyčiai;
- demografinės tendencijos.

Vidaus veiksniai:

- strateginė geografinė savivaldybės padėtis šalies teritorijoje;
- Kauno miesto ir Alytaus miesto įtakos zonos;
- „Rail Baltica“ trasos tiesimas;
- gamtinė situacija (Šešupės upė, agrarinis kraštovaizdis), gamtinis karkasas; turimi rekreaciniai ir kultūriniai ištekliai;
- aplinkos (oro, dirvožemio, vandens) kokybė;
- bendruomeninis aktyvumas;
- gyventojų profesinės kvalifikacijos kėlimas;
- viešosios infrastruktūros vystymo investicijos.

Veiksniai išskiriami remiantis esamos būklės įvertinimu, urbanistikos teorijos pagrindais, taip pat tarptautiniais ir kitais strateginiais šalies dokumentais. Šių veiksnių įvertinimas svarbus nustatant bendrojo plano sprendinius bei užtikrinant jų kokybę.

Marijampolės savivaldybės teritorijos funkcinio zonavimo ir urbanistinės plėtros teritorijų vystymo principai

Rengiant bendrojo plano koncepciją, remiamasi teritorijų planavimo tikslais, darniojo vystymo principais bei teritorijų planavimo reikalavimais išdėstytais Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (toliau – LR bendrasis planas).

Marijampolės savivaldybės teritorija vystoma remiantis šiomis Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane patvirtintomis teritorijų naudojimo nuostatomis:

- Urbanistiniai centrai vystomi taikant kompaktiškumo principus, kuriant daugiafunkcines urbanistines struktūras, užtikrinant gyvenimo kokybę, tinkamus paslaugų pasiekiamumo ir gyventojų judumo parametrus;
- Urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos vystomos užtikrinant kompleksinę jų sudėtį: įrengiant visą privalomą žaliąją, socialinę, inžinerinę ir susisiekimo infrastruktūrą,

užtikrinančią kokybiškas gyvenimo, darbo ir poilsio, laisvalaikio sąlygas (teritorijos vystomos užtikrinant privalomą žaliąją infrastruktūrą remiantis LR Želdynų įstatymo, Gamtinio karkaso nuostatų, viešųjų atskirųjų želdynų normų ir kitais reikalavimais);

- Urbanistinių centrų struktūra plėtojama, įsisavinant naujas plėtros teritorijas ir siekiant jų kokybės, laikantis teisės aktuose nustatyto bendru sutarimu pasiekiamu žemės sklypų pertvarkymu, ypač kai naujai vystomose teritorijose nėra reikiamos infrastruktūros;
- Urbanistinė plėtra vykdoma tik įvertinus būtinų komunalinių paslaugų ir infrastruktūros prieinamumą urbanizuojamose ir prioritetinėse teritorijose.

II SKYRIUS. MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS VYSTYMO SRITYS IR TVARKYMO KRYPTYS

Remiantis planavimo darbų programa, bendrajame plane suformuotos Marijampolės savivaldybės teritorijos funkcinio ir erdvinio vystymo kryptys. Teritorijos funkcinio ir erdvinio vystymo kryptys suformuotos atsižvelgiant į atskiras teritorijos veiklos sritis.

Bendrajame plane pagrindines teritorijų vystymo sritys išskiriamos į urbanistinės aplinkos vystymo, gamtinės aplinkos apsaugos ir kraštovaizdžio formavimo. Kiekvienai teritorijos veiklos sričiai nustatytos šios teritorijos naudojimo ir tvarkymo kryptys:

- Urbanistinės aplinkos vystymo srityje nustatomos šios pagrindinės teritorijų naudojimo ir tvarkymo kryptys:
 - tolygios gyvenamųjų vietovių urbanistinių centrų sistemos formavimas;
 - optimalus ir kompaktiškas gyvenamųjų ir pramonės teritorijų išdėstymas;
 - visuomeninio aptarnavimo, sveikatos ir švietimo įstaigų išlaikymas ir modernizavimas;
 - planingas rekreacinių teritorijų vystymas;
 - tikslingos susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros vystymas.
- Gamtinės aplinkos apsaugos srityje nustatomos šios pagrindinės teritorijų naudojimo ir tvarkymo kryptys:
 - gamtinio karkaso apsauga;
 - agrarinių teritorijų išteklių išlaikymas;
 - pagrįstas taršių ir pavojingų sveikatai įmonių išdėstymas;
 - savivaldybės teritorijos miškingumo išlaikymas;
 - saugomų teritorijų plėtra.
- Kraštovaizdžio formavimo srityje nustatomos šios pagrindinės teritorijų naudojimo ir tvarkymo kryptys:
 - kultūros paveldo, gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio įvertinimas;
 - savivaldybės gyvenamųjų vietovių erdvinės struktūros savitumo respektavimas;
 - raiškios erdvinės sąskaidos kraštovaizdžio teritorijų apsauga;
 - turistinių trasų kraštovaizdžio kokybės užtikrinimas;
 - viešo naudojimo teritorijų formavimas gyventojų ir atvykstančių turistų rekreacinių poreikių tenkinimui.

Teritorijų funkcinio ir erdvinio vystymo kryptys taikomos bendrojo plano sprendinių nustatymui bei jų įgyvendinimui.

III SKYRIUS. PLĖTROS POREIKIS

Savivaldybės teritorinės raidos principai ir plėtros poreikis nustatomas įvertinant demografinę situaciją, vykstančius žemės naudojimo, būsto pokyčius ir tendencijas. Siekiant nustatyti plėtros poreikį, įvertinami šie pagrindiniai aspektai:

Remiantis Lietuvos Respublikos žemės fondo duomenimis, per paskutinį dešimtmetį užstatytų teritorijų pokytis bendrame savivaldybės teritorijos balanse padidėjo 1,91 %. Įvertinant gyventojų skaičiaus mažėjimą ir užstatomų teritorijų plotų didėjimą, vienam gyventojui tenkantis užstatytų teritorijų plotas per 10 metų laikotarpį padidėjo 1,2 karto: 2014 m. vienam gyventojui teko 0,019 ha, o 2024 m. – jau 0,023 ha.

- Užstatytos teritorijos Marijampolės savivaldybės teritorijoje 2024 m. sudarė 4513,29 ha (54 576 gyventojai). Bendras gyventojų tankis Marijampolės savivaldybės užstatytose teritorijose buvo 12 gyv./ha. 2024 m. miesto ir kaimo gyvenamosiose vietovėse apgyvendinimo tankis buvo (kai miesto gyventojai sudaro 67 % (36 687) ir kaimo gyventojai 33 % (17 889)):
 - Marijampolės mieste užstatyta žemė sudarė 1240,34 ha (36 687 gyventojai), apgyvendinimo tankis – 37,38 gyv./ha;
 - Kaimo teritorijose užstatyta žemė – 3272,95 ha (17 889 gyventojai), apgyvendinimo tankis – 5-6 gyv./ha.
- Valstybės duomenų agentūros duomenimis 2023 m. pabaigoje bendras gyvenamasis fondas Marijampolės savivaldybėje sudarė 1 933,6 tūkst. m². Vienam savivaldybės gyventojui tenkantis naudingas plotas 2023 m. siekė 35,4 m² ir buvo mažesnis už šalies (38,5 m²) ir apskrities (37,2 m²) vertes. Pastaraisiais metais stebimas nedidelis šio rodiklio didėjimas, dėl gyvenamojo fondo augimo (vyksta daugiausiai individuali gyvenamoji statyba) ir gyventojų skaičiaus mažėjimo. Šis rodiklis nuo 2019 m. iki 2023 m. išaugo 3,6 %..
- 2015-2025 m. (ilguoju laikotarpiu) gyventojų skaičius Marijampolės savivaldybėje nuolat mažėjo (išskyrus 2023 m.) ir pokytis sudaro -7,41 % (nuo 58 465 iki 54 133). 2021-2025 m. (trumpuoju laikotarpiu) gyventojų skaičius savivaldybėje svyravo ir gyventojų skaičiaus mažėjimas lėtėjo, tačiau pokytis sudaro -1,3 % (nuo 54 846 (2021 m.) iki 54 576 (2024 m.)). Gyventojų tankumas savivaldybėje 2024 m. pradžioje siekė 72,4 gyv./km² ir nuo 2020 m. sumažėjo 0,7 % (2024 m. gyventojų tankumas sudarė – 72,9 žm/km²).
- Įvertinant išryškėjusias teigiamas demografines tendencijas (gyventojų skaičiaus mažėjimo sulėtėjimas, demografinės situacijos stabilizacija), bendrojo plano koncepcijos rengimo metu yra priimama optimistinė demografinė prognozė, kai įvertinamas gyventojų skaičiaus stabilizavimas ir galimas didėjimas. Formuluoiant optimistinę demografinę prognozę, planuojama, kad gyventojų skaičius per dešimt metų Marijampolės savivaldybėje padidės 10 % ir tai sudarys apie 5450 gyventojų. Preliminariai prognozuojama, kad 2035 m. Marijampolės savivaldybėje iš viso gyvens apie 60 000 gyventojų. Gyventojų padidėjimą gali lemti vykstanti vidaus ir tarptautinė migracija, taip pat padidėjęs natūralus gyventojų prieaugis.
- Kaip rodo esamos būklės analizė, nors gyventojų skaičius mažėjo, tačiau gyvenamasis būsto fondas didėjo ir bendrai 2023 m. jis sudarė 1 933,6 m². O vienam savivaldybės gyventojui jis siekė 35,4 m². Norint nustatyti gyvenamojo būsto ploto poreikį yra įvertinama, kad 2035 m. vienam gyventojui tektų apie 45 m² būsto ploto. Atitinkamai pagal prognozuojamą gyventojų skaičių – bendras papildomas būsto poreikis sudarytų apie 770 tūkst. m².

3 DALIS. KONCEPCIJA

Bendrojo plano koncepcija rengiama remiantis planavimo darbų programa, esamos būklės įvertinimo išvadomis bei vadovaujantis nustatytomis teritorijos vystymo kryptimis.

Rengiant bendrojo plano koncepciją yra pateikiamos dvi alternatyvos, išlaikant esamo savivaldybės urbanistinio karkaso plėtojimo tęstinumą.. Bendrojo plano koncepcija rengiama vertinant 20 metų planuojamą laikotarpį.

Bendrojo plano koncepcijos sprendinius sudaro:

- *Urbanistinio karkaso formavimas – urbanistinių centrų vystymas;*
- *Socialinės infrastruktūros plėtojimas;*
- *Funkcinio zonavimo principai;*
- *Urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo preliminarūs sprendiniai;*
- *Neurbanizuojamų teritorijų vystymo preliminarūs sprendiniai;*
- *Susisiekimo sistemos pagrindiniai sprendiniai;*
- *Saugomų teritorijų plėtros siūlymai;*
- *Kultūros paveldo apsaugos principai;*
- *Kraštovaizdžio formavimo principai;*
- *Turizmo plėtojimo preliminarūs sprendiniai;*
- *Naudingųjų iškasenų teritorijų naudojimo principai;*
- *Atsinaujinančios energetikos plėtojimas;*
- *Inžinerinės infrastruktūros vystymas;*

Koncepcijos alternatyvose sprendžiami skirtingi pagrindinių gyvenamųjų ir pramonės zonų išdėstymo, taip pat atsinaujinančių išteklių energijos gamybos objektų išdėstymo variantai.

Bendrojo plano koncepcijos sprendiniai apimantys urbanistinio karkaso formavimą, socialinės aplinkos, rekreacijos ir turizmo vystymą, kultūros paveldo apsaugą, kraštovaizdžio formavimą, pateikiami kaip vienas galimas variantas taikomas abiejų koncepcijos alternatyvų atveju.

I SKYRIUS. URBANISTINIAI CENTRAI

Bendrojo plano koncepcijoje formuojamas savivaldybės urbanistinis karkasas, kurio pagrindą sudaro urbanistiniai centrai – urbanistinio karkaso mazgai, kurie susisiekimo ryšiais – urbanistinio karkaso linijinėmis jungtimis – sujungti į vieną sistemą.

Urbanistinio karkaso mazgų – urbanistinių centrų formavimui, jų kryptingam plėtojimui, koncepcijoje nustatomos jų vystymo kryptis ir valdymo politikos principai. Tuo tikslu koncepcijoje atliekamas pagrindinių savivaldybės gyvenamųjų vietovių urbanistinių centrų išskyrimas ir jų suskirstymas į kategorijas.

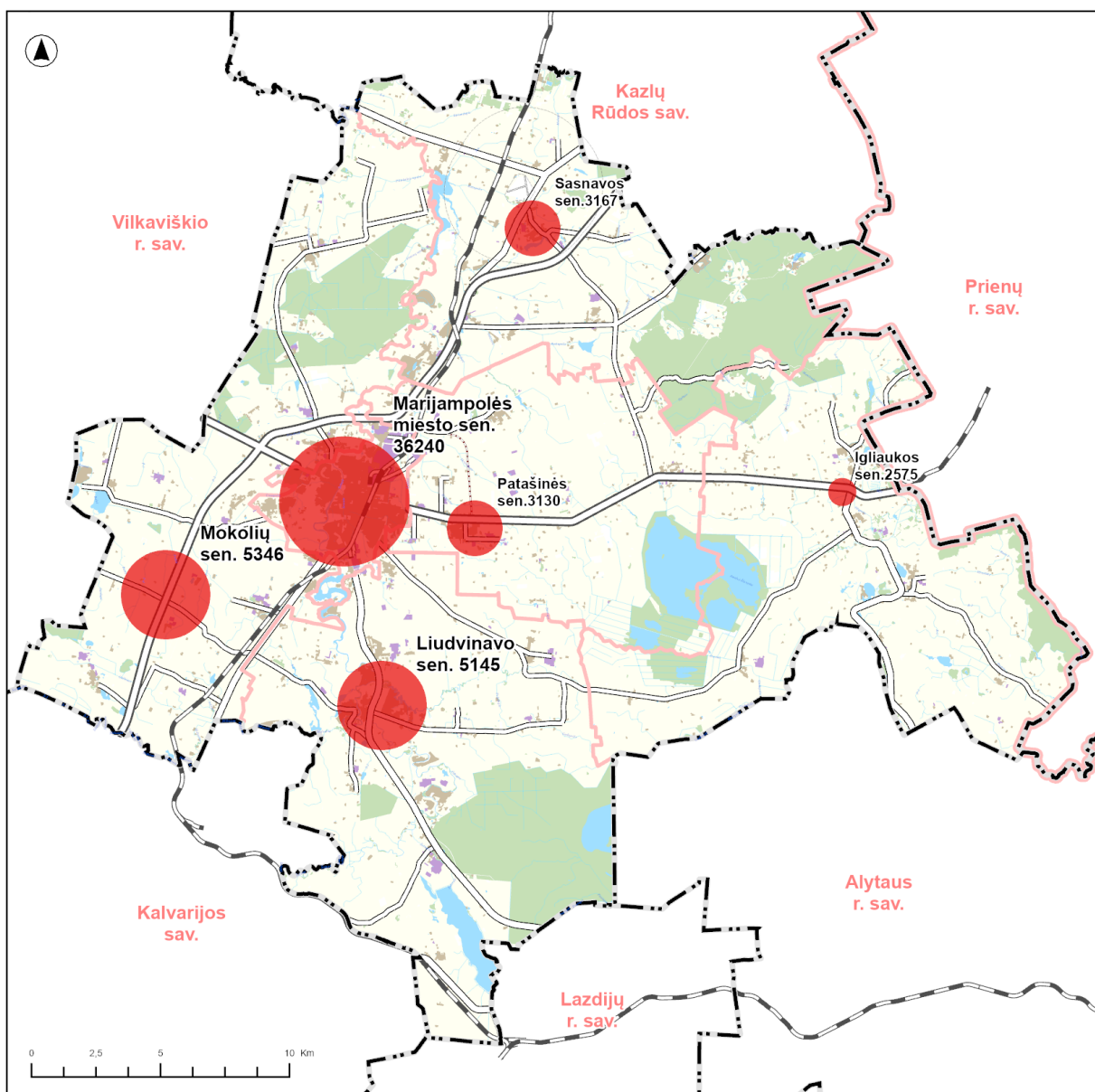
Urbanistiniai centrai išskiriami įvertinant esamą gyvenamųjų vietovių demografinę situaciją, socialinę infrastruktūrą, jų vystymo reikšmę ir svarbą savivaldybės teritorijoms, turimą ekonominę, kultūrinę potencialą, kelionių tikslus ir kt. individualius teritorijos vystymui reikšmingus aspektus. Gyventojų skaičius Marijampolės sav. seniūnijoje pateiktas 2 paveiksle.

Demografinės tendencijos ir plėtros poreikis

Atlikus Marijampolės savivaldybės teritorijos esamos būklės analizę ir ją įvertinus, nustatyta, kad gyvenamųjų vietovių erdvinės sistemos vystymo koncepcijai įtakos turi tokie veiksniai, kaip gyventojų skaičiaus kitimas ir socialinės demografijos struktūros raidos tendencijos:

- 2015-2025 m. (ilguoju laikotarpiu) gyventojų skaičius Marijampolės savivaldybėje nuolat mažėjo (išskyrus 2023 m.) ir pokytis sudaro -7,41 % (nuo 58 465 (2015 m.) iki 54 133 gyventojų (2025 m.)). 2021-2025 m. (trumpuoju laikotarpiu) gyventojų skaičius savivaldybėje svyravo, tačiau pokytis sudaro -1,3 % (nuo 54 846 (2021 m.) iki 54 133 gyventojų (2025 m.)), kai pokytis apskrityje -3,58 %, o šalyje 2,83 %. Gyventojų skaičiaus mažėjimas turi didelę neigiamą įtaką Marijampolės savivaldybės ekonominei bei socialinei situacijai.

- Marijampolės savivaldybės gyvenamųjų vietovių gyventojų skaičiaus pokytis nuo 2015 m. iki 2025 m. mieste sudarė -6,99 % (nuo 38 963 iki 36 240 gyventojų), o kaimuose ir miesteliuose -8,25 % (nuo 19 502 iki 17 893 gyventojų).
- Mažėja apskrityje ir šalyje parengtų specialistų skaičius kolegijose. Nuo 2020 iki 2024 m. apskrityje pokytis sudaro apie -29,17 % (nuo 144 iki 102 specialistų), o šalyje -12,82 % (nuo 7 473 iki 6 515 specialistų). Šalies universitetuose parengtų specialistų pokytis tuo pačiu laikotarpiu sudaro -1,85 % (nuo 16 914 iki 16 601 specialisto).
- Registruotas nedarbas savivaldybėje 2023 m. siekė 8,0 % (šalyje 8,6 %, apskrityje 9,2 %), o tai 0,6 % mažiau nei Lietuvoje ir 1,2 % nei apskrityje.
- Užimtumo lygis savivaldybėje 2019–2023 m. laikotarpiu (15-64 metų gyventojų grupėje) padidėjo 6,3 % (nuo 67,6 % iki 73,9 %), apskrityje 0,9 % (nuo 66,2 % iki 67,1 %), šalyje tik 0,2 % (nuo 73 % iki 73,2 %).
- 2024 m. pradžioje savivaldybėje darbingo amžiaus gyventojai sudarė 65,7 % (šalyje 65,1 %, apskrityje 65,2 %), vaikai sudarė 13,7 % (šalyje 14,5 %, apskrityje 13,3 %), o pensinio amžiaus gyventojai 20,5 % (šalyje 20,3 %, apskrityje 21,4 %).

2 pav. Gyventojų skaičius Marijampolės sav. seniūnijose

Dėl Marijampolės savivaldybės teritorinio persikirstymo 2024 m., demografinė situacija gyvenamose vietovėse nagrinėjama trumpuoju laikotarpiu nuo 2021 m. iki 2025 m. Per pastaruosius penkis metus visose savivaldybės seniūnijose gyventojų skaičius mažėjo. Sparčiausias gyventojų mažėjimas stebimas Igliaukos seniūnijoje (pokytis -9,78 %) ir Patašinės seniūnijoje (pokytis -4,22 %). Lėčiausiai mažėjo gyventojų Marijampolės miesto seniūnijoje (pagal seniūnijos duomenis pokytis sudaro -0,04 %, o pagal Valstybės duomenų agentūros duomenis pokytis -1,33 %). Nedidelis gyventojų mažėjimas vyko Liudvinavo seniūnijoje (pokytis -1,21 %).

Vertinant paskutiniųjų penkerių metų demografinius pokyčius gyvenamųjų vietovių, kurių gyventojų skaičius didesnis nei 100 gyventojų, labiausiai sumažėjo: Igliškėliai mstl. (-23,94 %), Daukšiai k. (-23,72 %), Katiliškiai k. (-13,76 %), Valavičiai k. (-13,62), Užgiriai k. (-12,94), Svetlica k. (-12,60 %), Daugirdai k. (-11,57 %), Igliaukos mstl. (-7,49 %), Patašinės k. (-6,88 %) ir kt. Svarbu pastebėti, kad dalis urbanistinių centrų liko stabilūs, kur demografiniai pakitimai nežymūs: Marijampolė (-0,04 %), Kumelionys k. (-0,17 %), Trakiškiai k. (-0,34 %), Gudeliai mstl. 0,99 %. Kai kurios urbanistinės vietovės padidėjo: Liudvinavas k. 22,38 %, Steponiškės k. 16,13 %, Nartelis k. 12,71 %, Netičkampis k. 10,54 %, Pietariai k. 10,27 %, Igliškėliai k. 6,40 %, Mokolai k. 4,72 %, Skaisčiūnai k. 4,62 %

Marijampolės mieste gyventojų skaičius taip pat mažėjo, tačiau esamas gyventojų skaičius gali išlaikyti pakankamą ekonominį ir socialinį potencialą. Atsižvelgiant į tai, kad kaimo gyvenamosios vietovės sumažėjo gana daug, jose būtina kuo skubiau numatyti reikiamas efektyvias priemones jų ekonominio potencialo stiprinimui.

Tolimesnei savivaldybės teritorinei raidai taip pat svarbią reikšmę turi vykstantys žemės naudojimo pokyčiai ir tendencijos. Šioje srityje svarbu įvertinti šiuos aspektus:

1. Remiantis Lietuvos Respublikos žemės fondo duomenimis, Marijampolės savivaldybėje 2014 m. vienam gyventojui užstatytų teritorijų teko 0,019 ha/gyv., o 2024 m. tenka 0,023 ha/gyv. ir šis rodiklis yra 1,2 karto didesnis nei buvo 2014 m.
2. Užstatytos teritorijos Marijampolės savivaldybės teritorijoje 2024 m. sudarė 4 513,29 ha. Bendras gyventojų tankis savivaldybės užstatytose teritorijose buvo 12,09 gyv./ha. 2024 m. miesto ir kaimo gyvenamosiose vietovėse apgyvendinimo tankis buvo:
 - Marijampolės mieste užstatyta žemė sudaro 1 240,34 ha (gyventojų skaičius – 36 687), apgyvendinimo tankis – 29,58 gyv./ha;
 - Savivaldybės kaimo teritorijose užstatyta žemė sudaro 3 272,95 ha (gyventojų skaičius – 17 889), apgyvendinimo tankis – 5,47 gyv./ha;

Marijampolės miesto apgyvendinimo tankis beveik siekia minimalaus rekomenduojamo šalies gyventojų tankumo – 30 gyv./ha. Kitų gyvenamųjų teritorijų tankis gerokai mažesnis už rekomenduojamą. Tokia užstatytų teritorijų ir jų apgyvendinimo statistinė situacija rodo, kad tiek miesto, tiek kaimo gyvenamųjų vietovių esamos urbanizuotos teritorijos turėtų būti efektyviau panaudojamos, kompaktinamos.

Planuojant savivaldybės urbanistinę plėtrą, kartu įvertinama gyventojų aprūpinimu būstu situacija.

1. Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2023 m. pabaigoje bendras gyvenamasis fondas Marijampolės savivaldybėje, sudarė 1 933,6 tūkst. m².
2. Vienam savivaldybės gyventojui tenkantis naudingas plotas 2023 m. siekė 35,5 m² ir buvo mažesnis už šalies (38,5 m²) ir apskrities (37,2 m²) vertes. Pastaraisiais metais stebimas šio rodiklio didėjimas, dėl gyvenamojo fondo augimo (vyksta daugiausiai individuali gyvenamoji statyba) ir gyventojų skaičiaus mažėjimo.
3. Marijampolės savivaldybės duomenimis, 2024 m. Marijampolės savivaldybės būsto fonde buvo 671 butas, iš kurių 254 butai sudarė socialinį būstą. Didžioji dalis savivaldybės būsto fondo yra miesto teritorijoje – 636, kiti kaimiškoje savivaldybės teritorijoje – 35. Iš 254 socialinių būstų (kurie yra kaip savivaldybės būsto fondo dalis) yra Marijampolės mieste – 242 butai, kiti 12 pasiskirstę kaimiškoje teritorijoje. Socialinio būsto kiekio Marijampolės savivaldybėje nepakanka, kad būtų galima aprūpinti visas remtinas šeimas.

Įvertinant bendrą šalies ir savivaldybės gyvenamojo fondo situaciją, laikytina, kad esamo bendrojo būsto fondo savivaldybės teritorijoje yra pakankamai.

Atsižvelgiant į aukščiau aptartą teritorijos naudojimo ir aprūpinimo būstu situaciją, galima teigti, kad Marijampolės savivaldybės teritorijoje nauja urbanistinė plėtra turėtų būti derinama su demografinės situacijos gerėjimu – gyventojų augimu, taip pat naujo kokybiško būsto kūrimu ir, žinoma, socialinio būsto plėtra. Vertinant esamą demografinę situaciją ir jos tendencijas, urbanistinės plėtros poreikis savivaldybėje turėtų būti nuosaikus. Marijampolės mieste orientuojantis į gyvenamųjų teritorijų formavimą užtikrinant ne mažesnę nei 50 gyv./ha apgyvendinimo tankį, o kaimo gyvenamųjų vietovių pagrindiniuose urbanistiniuose centruose – ne mažesnę nei 20 gyv./ha apgyvendinimo tankį.

Siekiant urbanistinio vystymo optimizavimo, turi būti remiamas esamų savivaldybės gyvenamųjų vietovių kompaktiškai užstatytų teritorijų išlaikymas, nuosekli pasirinktų teritorijų plėtra. Prioritetas teiktinas esamų užstatytų teritorijų modernizavimui, rekonstravimui, konversijai, užstatymo kompaktinimui (pagal galimybes tankinant esamas užstatytas teritorijas, didinant jų užstatymo intensyvumą). Rengiant bendrąjį planą, vadovaujantis Teritorijų planavimo normomis, nustatoma, kad naujos plėtros teritorijų nenumatoma daugiau nei 20 % esamų užstatytų teritorijų.

Gyvenamųjų vietovių socialinis aprūpinimas ir jų erdvinė struktūra

Savivaldybės teritorijoje yra susiklosčiusi skirtingo institucinio aprūpinimo gyvenamųjų vietovių sistema, kuriose socialinės, kultūrinės įstaigos išsidėsčiusios priklausomai nuo gyvenamosios vietovės dydžio, jos dislokacijos savivaldybės teritorijoje, didesnių gyvenamųjų vietovių artumo. Siekiant nustatyti gyvenamųjų vietovių vystymo prioritetus, koncepcijoje atliekamas savivaldybės gyvenamųjų vietovių suskirstymas į kategorijas.

2021 m. parengtame naujame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (toliau – LRBP) Marijampolės savivaldybės centras – Marijampolės miestas išskiriamas kaip regioninis palaikomojo tipo centras (RPA), priskirtas pietų Lietuvos partnerysčių grupei Kaunas-Marijampolė-Alytus. Atsižvelgiant į tai, kad LRBP sprendiniuose Marijampolės savivaldybės žemesnio lygmens centrai nėra išskiriami, jų vystymas nustatomas savivaldybės teritorijos bendrajame plane. Tuo tikslu toliau yra įvertinamas gyvenamųjų vietovių dydis, aprūpinimo socialine infrastruktūra situacija.

Atsižvelgiant į socialinės infrastruktūros aprūpinimo lygį atrinktos gyvenamosios vietovės gali būti sugrupuojamos į 5 grupes (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Marijampolės savivaldybės gyvenamųjų vietovių grupės pagal socialinį aprūpinimą

Eil. Nr.	Gyv. vietovės	Institucinio aprūpinimo įstaigos	Kultūros objektai
1	Marijampolė (36 240) (a)	- Ikimokyklinio ugdymo įstaigos - Bendrojo ugdymo mokyklos ir skyriai - Kitos ugdymo įstaigos - Medicinos įstaigos - Globos ir rūpybos įstaigos, organizacijos - Greitoji medicinos pagalba	- Kultūros objektai (kultūros centrai, filialai, muziejai, teatras ir kinas) - Biblioteka - Bendruomenių centrai (be NVO)
2	Igliauka (766) Liudvinavas (859) Netičkampis (661) Želsva (519) Mokolai (1198) Kumelionys (576) Patašinė (825) Trakiškiai (592) Sasnavė (585) Puskelniai (961) (u1)	- Ikimokyklinio ugdymo įstaigos - Bendrojo ugdymo mokyklos ir skyriai - Kitos ugdymo įstaigos - Medicinos įstaigos - Globos ir rūpybos įstaigos, organizacijos	- Kultūros objektai (kultūros centrai, filialai, muziejai ir kt.) - Biblioteka - Bendruomenių centrai (be NVO)

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Eil. Nr.	Gyv. vietovės	Institucinio aprūpinimo įstaigos	Kultūros objektai
3	Gudeliai (307) Nartas (387) Meškučiai (426) Skaisčiūnai (408) Šunskai (392) Balsupiai (382) Baraginė (483) (u2)	- Bendrojo ugdymo mokyklos ir skyriai - Medicinos įstaigos - Globos ir rūpybos įstaigos, organizacijos	- Kultūros objektai (kultūros centrai, filialai, muziejai ir kt.) - Biblioteka - Bendruomenių centrai (be NVO)
4	Šventragis (206) Liudvinavas (350) Padovinys (325) Bukta (265) Liepynai (221) Katiliškiai (282) Valavičiai (260) Triobiškiai (265) Pietariai (204) Gavaltuva (227) Tautkaičiai (221) Smilgiai (201) (u3)	Globos ir rūpybos įstaigos, organizacijos	- Kultūros objektai (kultūros centrai, filialai, muziejai ir kt.) - Biblioteka - Bendruomenių centrai (be NVO)
5	Daugirdai (107) Varnupiai (161) Liucinavas (184) Kūlokai (161) Užgiriai (148) Nartelis (133) Gyviškiai (129) Naujiena (129) Tursučiai (154) Svetlica (111) Ožkasviliai (105) Igliškėliai (k. 133) Igliškėliai (mstl. 108) Steponiškės (108) Purviniškė (97) (n)	-	- Kultūros objektai (kultūros centrai, filialai, muziejai ir kt.) - Biblioteka - Bendruomenių centrai (be NVO)

Bendrojo plano koncepcijoje formuojamas savivaldybės urbanistinis karkasas, kurio pagrindą sudaro urbanistiniai centrai – urbanistinio karkaso mazgai, kurie susisiekimo ryšiais – urbanistinio karkaso linijinėmis jungtimis – sujungti į vieną sistemą. Urbanistinių centrų formavimui, jų kryptingam plėtojimui, koncepcijoje nustatomos jų vystymo kryptis ir valdymo politikos principai. Tuo tikslu, koncepcijoje atliekamas pagrindinių savivaldybės gyvenamųjų vietovių urbanistinių centrų išskyrimas ir jų suskirstymas į kategorijas. Urbanistiniai centrai išskiriami įvertinant esamą gyvenamųjų vietovių demografinę situaciją, socialinę infrastruktūrą, jų vystymo reikšmę ir svarbą savivaldybės teritorijoms, turimą ekonominį, kultūrinį potencialą, kelionių tikslus ir kitus individualius teritorijos vystymui reikšmingus aspektus.

Atsižvelgiant į urbanistinių centrų vystymo galimybes, siūloma Marijampolės savivaldybėje urbanistinių centrų sistema pateikta 3 lentelėje ir 3 paveiksle.

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

3 pav. Urbanistinių centrų vystymo koncepcija Marijampolės savivaldybėje

3 lentelė. Marijampolės savivaldybės siūlomų urbanistinių centrų sistema

Urbanistinių centrų aptarnaujamos seniūnijos	Urbanistiniai centrai (UC) ir jų kategorijos				
	a	u1	u2	u3	n
1	2	3	4	5	6
Igliaukos seniūnija		Igliauka (mstl - 766) (š2/k/b/s/bc)	Gudeliai (mstl. - 307) (s/bc)	Šventragis (k - 206), (bc)	Daugirdai (k - 107), (bc) Varnupiai (k - 161), (bc)
Liudvinavo seniūnija		Liudvinavas (mstl - 859) (š2/š3/b/k/s/bc) Netičkampis (k - 661) (b/s/bc) Želsva	Nartas (k - 387) (bc)	Liudvinavas (k - 350) Padovinys (k - 325) Bukta (k - 265) (bc)	Liucinavas (k - 184), (bc) Kūlokai (k - 161), (bc) Užgiriai (k - 148), (bc) Nartelis (k - 133)

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Urbanistinių centrų aptarnaujamos seniūnijos	Urbanistiniai centrai (UC) ir jų kategorijos				
	a	u1	u2	u3	n
1	2	3	4	5	6
		(k - 519) (š2/k/b/bc)		Liepynai (k - 221)	Gyviškiai (k - 129), (bc) Naujiena (129), (bc)
Mokolų seniūnija		Mokolai (k - 1198) (š2/š3/s/b/bc) Kumelionys (k - 576) (- , Marijampolės priemiestis)	Meškučiai (k - 426) (k/bc) Skaisčiūnai (k - 408) (bc) Šunskai (mstl - 392) (s/b/k/bc) Balsupiai (k - 382) (k/bc)	Katiliškiai (k - 282) (s) Valavičiai (k - 260) (b/bc)	Tursučiai (k - 154), (bc) Svetlica (k - 111), (bc) Ožkasviliai (k - 105)
Patašinės seniūnija		Patašinė (k - 825) (š3/b/bc) Trakiškiai (k - 592) (bc)	Baraginė (k - 483) (k/b/bc)	Triobiškiai (k - 265) (bc) Pietariai (k - 204)	Igliškėliai (k - 133) (k/bc) Igliškėliai (mstl - 108) Steponiškės (k - 108)
Sasnavos seniūnija		Sasnavos (mstl - 585) (š3/k/b/s/bc) Puskelniai (k - 961) (b/bc)		Gavaltuva (k - 227) (bc) Tautkaičiai (k - 221) (bc) Smilgiai (k - 201) (bc)	Purviniškė (k - 97)
Marijampolės miesto seniūnija	Marijampolė (m - 36 240) (š1/š2/š3/k/b/t/s/bc)				

Pastaba: š – veikia švietimo įstaiga; š1 – profesinė mokykla, š2 – vidurinė/pagrindinė mokykla; š3 – vaikų ikimokyklinio ugdymo įstaiga; k – veikia kultūros centras ar jo filialas; b – veikia biblioteka, t – teatras ar kino teatras, s – veikia sveikatos apsaugos ar socialinės rūpybos įstaiga, bc – veikia bendruomenės centras (be NVO)

1. Bendrojo plano koncepcijoje urbanistinis karkasas formuojamas esamų gyvenviečių pagrindu. Esamų gyvenviečių pagrindu išskiriami urbanistiniai centrai, kuriems nustatomos šios kategorijos:
 - 1.1. Regioniniai centrai. Regioninius centrus atstovauja Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano urbanistinių centrų sistemoje išskiriamas lokalinis „a“ kategorijos urbanistinis centras – Marijampolės miestas (36 240);
 - 1.2. Savivaldybės lygmens urbanistiniai centrai (skliaustuose – gyventojų skaičius, 2025 m.):
 - 1.2.1. u1 kategorijos centrai – Igliauka, mstl. (766), Liudvinavas, mstl. (859), Mokolai, k. (1 198), Patašinė, k. (825), Sasnava, mstl. (585), Kumelionys, k. (572), Trakiškiai, k. (592), Netičkamps, k. (661), Želsva, k. (519), Puskelniai, k. (961). Tai gyvenvietės, kurių gyventojų skaičius didesnis nei 500. Igliauka, Liudvinavas, Mokolai, Patašinė, Sasnava yra savivaldybės seniūnijų administraciniai centrai. Šiems centrams priskiriamos socialinius objektus turinčios gyvenamosios vietovės. Jų funkcijas tikslinga konsoliduoti su artimiausiomis gyvenamosiomis vietovėmis, dalinantis bendru socialiniu, inžineriniu aprūpinimu. Čia yra geros sąlygos plėtoti pramonę ir verslą, taip pat pagrindines gyventojų kultūrinio – buitinio aptarnavimo įstaigas. u1 kategorijos centrai yra plėtojamojo tipo centrai;
 - 1.2.2. u2 kategorijos centrai – Gudeliai mstl. (307), Nartas k. (387), Balsupiai k. (382), Meškučiai k. (426), Skaisčiūnai k. (408), Šunskai mstl. (392), Baraginė k. (483). Šiems centrams priskiriamos socialinius objektus turinčios gyvenamosios vietovės, kurių gyventojų skaičius didesnis nei 300 gyventojų ir mažesnis nei 500. Šiuose centruose yra švietimo įstaigos. Šios gyvenvietės turi pakankamas aptarnavimo zonas ir gerus ryšius su jų aplinkoje esančiomis gyvenamosiomis vietovėmis. Šių centrų teritorijas siūloma vystyti kartu su gretimomis vietovėmis, bendrai plėtojant socialinę, inžinerinę infrastruktūrą, kartu vystant kitas ūkio sritis. u2 kategorijos centrai yra plėtojamojo tipo centrai, kurių vystymui reikalinga aktyvesnė savivaldybės parama (išlaikant darbo vietas, vystant būstą);
 - 1.2.3. u3 kategorijos centrai – Šventragis k. (206), Liudvinavas k. (350), Padovinys k. (325), Bukta k. (265), Liepynai k. (221), Katiliškiai k. (282), Valavičiai k. (260), Triobiškiai k. (265), Pietariai k. (204), Gavaluva k. (227), Tautkaičiai k. (221), Smilgiai k. (201). Tai palaikomi vietiniai urbanistiniai centrai, kurie neturi socialinės infrastruktūros objektų, tačiau gyventojų skaičius siekia apie 300 gyventojų. Šie centrai teikia žemės ūkio aptarnavimo ir įvairias paslaugas funkcijas. Jų socialinis ekonominis potencialas yra silpnesnis nei u2 kategorijos centrų, bet stipresnis nei kitų kaimo gyvenamųjų vietovių. Šie centrai turi socialinį potencialą, todėl įvertinant jų tolimesnę vystymąsi - tikslinga įvertinti švietimo ar kultūros objektų steigimą. u3 kategorijos centrai yra papildomo tipo centrai, todėl jiems svarbi savivaldybės parama, siekiant išlaikyti socialinę infrastruktūrą bei įrengiant inžinerinę infrastruktūrą. Juose gali būti plėtojami tradiciniai amatai, smulkiosios paslaugos, turizmas;
 - 1.2.4. Vystant Marijampolės savivaldybės gyvenamųjų vietovių sistemą, pagrindinės kaimo gyvenamosios vietovės, kurių gyventojų skaičius didesnis nei 100 gyventojų, išskiriamos kaip nekategoriizuoti urbanistiniai centrai – „n“. Nekategoriizuotiems centrams priskiriami stambūs kaimai, kuriuose yra susiformavusios kompaktiškai užstatytos kaimų teritorijos: Daugirdai k. (107), Varnupiai k. (161), Liucinavas k. (184), Kūlokai k. (161), Užgiriai k. (148), Nartelis k. (133), Gyviškiai k. (129), Naujiena k. (129), Tursučiai k. (154), Svetlica k. (111), Ožkasviliai k. (105), Igliskėliai k. (133), Igliskėliai mstl. (108), Steponiškės k. (108), Purviniškė k. (97). Šių vietovių raidą lems žemės rinka, gyventojų demografiniai procesai (natūralus prieaugis, senėjimas). Pagal savivaldybės galimybes juose palaikomas minimalus socialinis aptarnavimas, remiamos kultūros įstaigos, vystoma viešoji rekreacinė infrastruktūra, atnaujinami lankytini objektai, skatinamas turizmas.

II SKYRIUS. SOCIALINĖ IR EKONOMINĖ APLINKA

Savivaldybės urbanistinių centrų socialinę ir ekonominę bazę sudarytų esamos ir plėtojamos švietimo, sveikatos ir socialinės apsaugos, globos ir rūpybos, kultūros įstaigos. Šiuose centruose turėtų būti koncentruojamos materialinės investicijos, apjungiamos lėšos skirtos teritorijos priežiūrai ir inžinerinių sistemų naudojimui.

Siekiant vietiniuose centruose sukurti decentralizuotą sistemą su atitinkamo lygio instituciniu aprūpinimu, būtina skatinti privačius investuotojus vykdyti įvairias ūkines veiklas šiose gyvenamosios vietovėse. Čia svarbi žemės ūkio gamyba, specializuotos pramonės, amatų bei kitos įvairios ekonominės veiklos.

Minimalų urbanistinių centrų privalomo institucinio aprūpinimo įstaigų sąrašas pagal bendrojo plano sprendinius būtų sudaromas iš šių objektų: mokykla, medicinos ir priešmokyklinės įstaigos, globos ir rūpybos tarnybos, kultūros įstaigos. Prioritetinių įstaigų sistema pateikiama 4 lentelėje.

2. Pagrindiniuose savivaldybės lygmens centruose (u1 ir u2) numatoma vystyti šią savivaldybės infrastruktūrą:
 - 2.1. Socialinė infrastruktūra. Socialinės infrastruktūros objektų veiklos užtikrinimas, palaikymas ir plėtra – švietimo, kultūros, sveikatos įstaigų plėtojimas;
 - 2.2. Socialinis būstas. Socialinis būstas bendroje urbanistinio centro būsto struktūroje turėtų sudaryti 5 – 10 %;
 - 2.3. Aukštos kokybės būstas. Būstas specialistams, kurių darbu suinteresuoti vietiniai centrai ir kurio statybai paramą teiktų valstybė ir savivaldybė;
 - 2.4. Inžinerinė infrastruktūra. Inžineriniai tinklai, gatvės, atliekų surinkimo sistemų modernizavimas, jų plėtra ir priežiūra;
 - 2.5. Viešasis transportas. Viešojo transporto sistema vystoma, užtikrinant gerą urbanistinių centrų susisiekimą su kitais Marijampolės savivaldybės ir kaimyninių rajonų urbanistiniais centrais;
3. Regioniniame (a) ir pagrindiniuose savivaldybės lygmens centruose (u1, u2) pagal galimybes remiamas infrastruktūros paruošimas verslų, paslaugų plėtojimui.
4. Sudarant sąlygas verslui, prioritetas teikiamas esamų gamybinių teritorijų modernizavimui, konversijai ar kitam antriam panaudojimui (pramonė, transportas, sandėliavimas, medicinos, prekybos ir kt. paslaugos).
5. Pagalbiniuose savivaldybės urbanistiniuose centruose (u3) nustatomas palaikomasis režimas, atsižvelgiant į gyventojų skaičiaus kitimą ir savivaldybės galimybes juos remti.

4 lentelė. Urbanistinių centrų aprūpinimo socialinėmis ir kultūrinėmis įstaigomis prioritetai

Urbanistiniai centrai	Institucinio aprūpinimo įstaigos*	Kultūros objektai*
Marijampolės miestas (savivaldybės centras - a)	• Mokyklos; • Ikimokyklinės ir priešmokyklinės įstaigos; • Medicinos įstaigos, globos ir rūpybos tarnybos, greitoji medicininė pagalba	• Kultūros centras bei kiti kultūros objektai; • Bendruomenių centrai; • Bibliotekos
Remiami ir stiprinami pagrindiniai savivaldybės urbanistiniai centrai (u1, u2 kat.)	• Mokykla; • Ikimokyklinės ir priešmokyklinės įstaigos; • Medicinos įstaigos, globos ir rūpybos tarnybos	• Kultūros objektai (kultūros centro filialai, kt.); • Vietiniai bendruomenių centrai; • Bibliotekos
Remiami pagalbiniai savivaldybės urbanistiniai centrai (u3 kat.)	• Ikimokyklinės ir priešmokyklinės įstaigos; • Medicinos įstaigos, globos ir rūpybos tarnybos*	• Vietiniai bendruomenių centrai; • Bibliotekos
Nekategorizuoti urbanistiniai centrai (n)	• Globos ir rūpybos tarnybos*	• Vietiniai bendruomenių centrai; • Bibliotekos

Pastaba: * – institucinio aprūpinimo įstaigos vystomos atsižvelgiant į demografinę situaciją, priimant atskirus savivaldybės sprendimus

III SKYRIUS. FUNKCINIS ZONAVIMAS

Bendrojo plano koncepcijoje nustatomi urbanizuotų ir urbanizuojamų bei neurbanizuojamų teritorijų vystymo bendrieji sprendiniai.

BP koncepcijos rengimo stadijoje pateikiama teritorijos bendroji vystymo erdvinė struktūra su vyraujančio funkcinio zonavimo sprendiniais bei teritorijos tvarkymo reglamentavimo principais.

6. Koncepcijoje teritorijos skirstomos į šiuos tipus:
 - 6.1. urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos;
 - 6.2. neurbanizuojamos teritorijos.
7. Urbanizuotos ir urbanizuojamos bei neurbanizuojamos teritorijos zonuojamos, suskirstant teritorijas į preliminarias pagrindines funkcines zonas:
 - 7.1. Urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos:
 - 7.1.1. Gyvenamosios zonos / mišraus panaudojimo zonos;
 - 7.1.2. Pramonės ir sandėliavimo zonos;
 - 7.1.3. Bendro naudojimo erdvių, atskirųjų želdynų zonos;
 - 7.1.4. Rekreacinės zonos;
 - 7.1.5. Specializuotų kompleksų zonos – krašto apsaugos objektams.
 - 7.2. Neurbanizuojamos teritorijos:
 - 7.2.1. Žemės ūkio zonos;
 - 7.2.2. Specializuotų žemės ūkių zonos;
 - 7.2.3. Miškų ir miškingų teritorijų zonos;
 - 7.2.4. Vandenių zonos.
8. Funkcinės zonos koncepcijoje yra preliminarios ir nurodo vyraujančią teritorijų panaudojimą. Funkcinės zonos detalizuojamos sprendinių konkretizavimo stadijoje.

IV SKYRIUS. URBANISTINĖS PLĖTROS ALTERNATYVOS

Vienus iš pagrindinius bendrojo plano koncepcijos sprendinių sudaro urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo siūlymai. Urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo sprendinius sudaro naujų urbanizuojamų teritorijų išdėstymas bei plėtros prioriteto nustatymas. Koncepcijoje nagrinėjami du šių sprendinių variantai – alternatyvos.

Koncepcijoje urbanizuotos ir urbanizuojamos bei neurbanizuojamos teritorijos, vadovaujantis LR Savivaldybių infrastruktūros plėtros įstatymu, diferencijuojamos pagal plėtros prioritetus į prioritetinės plėtros teritorijas ir neprioritetinės plėtros teritorijas. Teritorijų vystymo prioritetai nurodo pagrindinius urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo etapus, o taip pat teritorijas, kuriose savivaldybė teikia pirmumą savivaldybės infrastruktūros įrangimui.

Prioritetinės plėtros teritorijų vystymo principai:

- *Prioritetinės plėtros teritorijose vystoma prioritetinė savivaldybės infrastruktūra. Ją sudaro inžinerinės infrastruktūros koridoriai su susisiekimo elementais, inžineriniais tinklais, taip pat šiose teritorijose suplanuota socialinė infrastruktūra.*
- *Jei prioritetinėse plėtros teritorijose savivaldybės infrastruktūra įrengiama už privačias lėšas, savivaldybė įsipareigoja kompensuoti patirtas vystytojų išlaidas per 5 metus nuo infrastruktūros perdavimo savivaldybei dienos.*

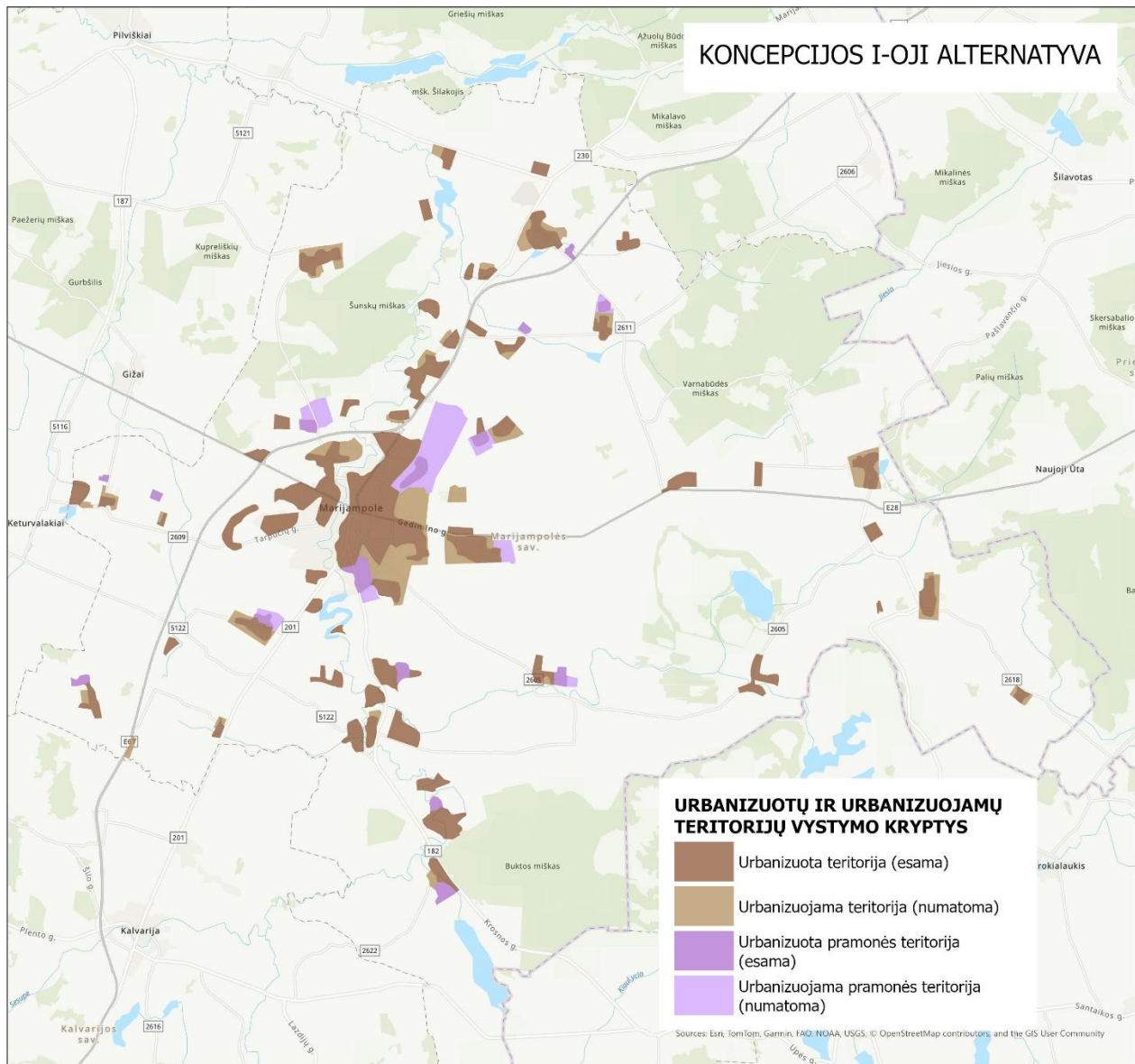
Neprioritetinės plėtros teritorijų vystymo principai:

- *Neprioritetinėse plėtros teritorijose savivaldybės infrastruktūra yra neprioritetinė, išskyrus infrastruktūrą, kuri išskiriama kaip prioritetinė.*
- *Neprioritetinėse plėtros teritorijose savivaldybė neįsipareigoja kompensuoti privačių vystytojų patirtų išlaidų.*

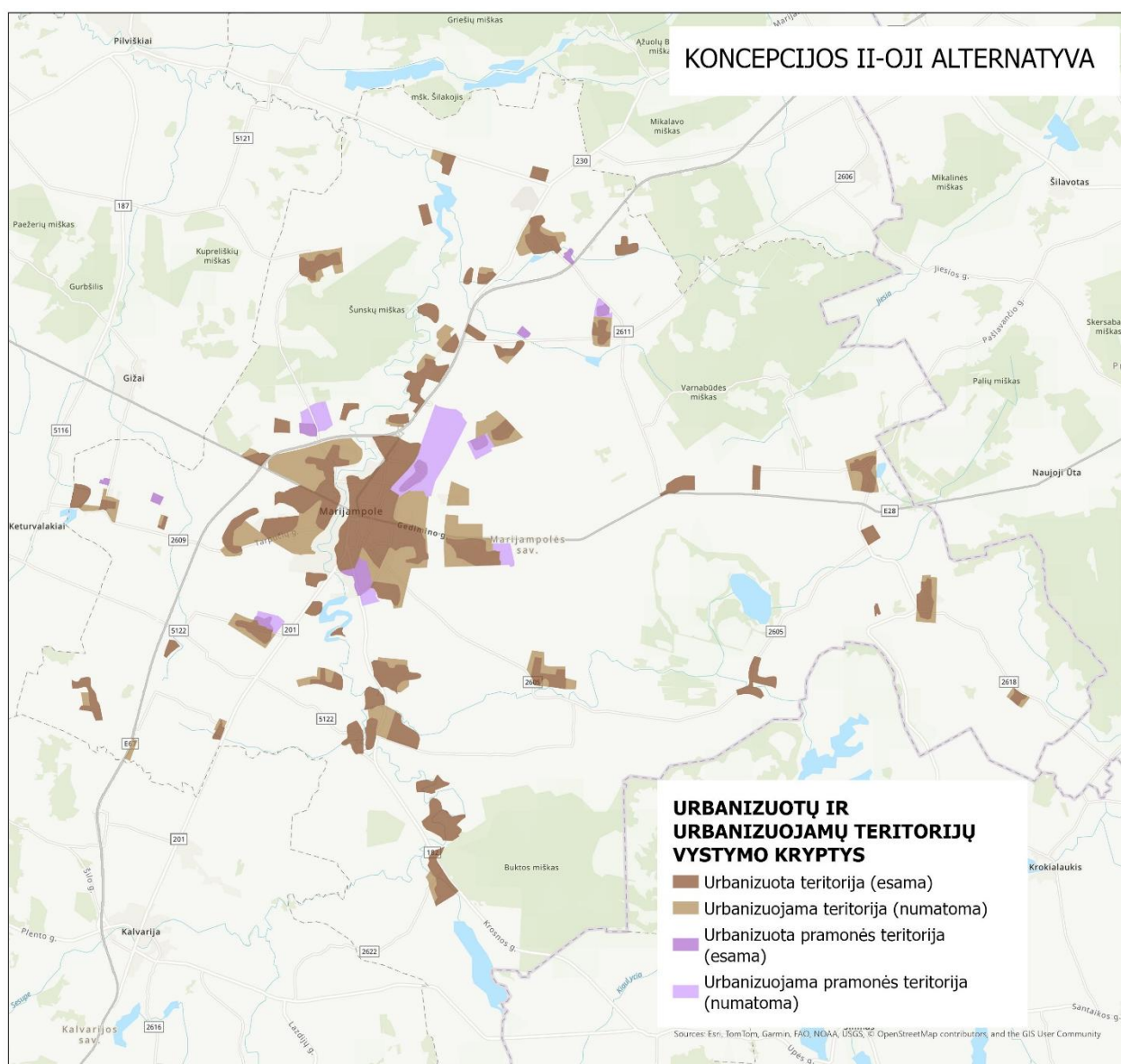
9. Bendrojo plano koncepcijoje pateikiamų urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo alternatyvos skiriasi urbanistinės plėtros mastu ir teritorijų kompaktiškumo principų įgyvendinimu:

- 9.1. Pirmoji alternatyva – orientuota į esamų urbanizuotų, tame tarpe pastaruoju metu pradėtų teritorijų kompaktinimą, nenumatant reikšmingos naujos urbanistinės plėtros.
- 9.2. Antroji alternatyva – orientuota į naujų urbanizuojamų teritorijų įsisavinimą, numatant didesnę dalį naujos urbanistinės plėtros teritorijų.
10. **Pirmojoje koncepcijos alternatyvoje** pateikiami šie urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo sprendiniai (žr. 4 pav.):
 - 10.1. Gyvenamosios zonos / mišraus panaudojimo zonos:
 - 10.1.1. Pagrindinė gyvenamųjų teritorijų plėtra – Marijampolės miesto aplinkoje.
 - 10.1.2. Numatoma gyvenamųjų teritorijų plėtra – iki 10 % urbanizuotų teritorijų padidėjimo.
 - 10.1.3. Prioritetinė plėtra nustatoma esamų urbanizuotų teritorijų apimtyje, kurios priskiriamos šių kategorijų urbanistiniams centrams: a ir u1.
 - 10.2. Pramonės ir sandėliavimo zonos – vystomos esamų pramonės zonų aplinkoje, nenumatant reikšmingų naujų teritorijų plėtros. Pramonės plėtros sprendinius sudaro:
 - 10.2.1. Pagrindinių pramonės teritorijų vystymas – Marijampolės miesto aplinkoje:
 - 10.2.1.1. teritorija šiaurės rytinėje Marijampolės miesto pramonės zonoje. Teritorijos vystymo prioritetas – prioritetinė plėtra.
 - 10.2.1.2. teritorija greta Mokulų kaimo – vakarinėje Marijampolės miesto pusėje. Teritorijos vystymo prioritetas – neprioritetinė plėtra.
 - 10.2.2. Pramonės teritorijų vystymas kitose gyvenamosiose vietovėse. Reikalavimai detalizuojami sprendinių konkretizavimo stadijoje. Teritorijos vystymo prioritetas – neprioritetinė plėtra.
 - 10.3. Rekreacinės zonos. Bendrojo plano koncepcijoje numatoma rekreacinė zona prie Šešupės upės – Marijampolės tvenkinio. Rekreacinė zona formuojama kaip Marijampolės miesto viešojo poilsio zona.
 - 10.4. Bendro naudojimo erdvių, atskirųjų želdynų zonos. Tai viešam naudojimui, apsauginių želdynų formavimui skirtos teritorijos. Koncepcijoje pažymimos pagrindinės parkų bei kitų želdynų, taip pat didesnių kapinių teritorijos.
 - 10.5. Specializuotų kompleksų zonos – krašto apsaugos objektams. Tai pagrindinės krašto apsaugos tikslams skirtos teritorijos Marijampolės savivaldybėje – Marijampolės miesto karinio miestelio teritorija.
11. **Antrojoje koncepcijos alternatyvoje** pateikiami šie urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo sprendiniai (žr. 5 pav.):
 - 11.1. Gyvenamosios zonos / mišraus panaudojimo zonos:
 - 11.1.1. Pagrindinė gyvenamųjų teritorijų plėtra – Marijampolės miesto aplinkoje, Igliaukos mstl. (gyv. sk. – 766), Liudvinavo mstl. (859), Mokulų k. (1 198), Patašinės k. (825), Sasnavos mstl. (585), Kumelionių k. (572), Trakiškių k. (592), Netičkampio k. (661), Želsvos k. (519), Puskelnių k. (961) aplinkoje.
 - 11.1.2. Numatoma gyvenamųjų teritorijų plėtra – iki 20 % urbanizuotų teritorijų padidėjimo.
 - 11.1.3. Prioritetinė plėtra nustatoma:
 - 11.1.3.1. esamų urbanizuotų teritorijų apimtyje, kurios priskiriamos šių kategorijų urbanistiniams centrams: a ir u1, u2, u3.
 - 11.1.3.2. Numatomų urbanizuojamų teritorijų daliai prie Marijampolės miesto.
 - 11.2. Pramonės ir sandėliavimo zonos – vystomos esamų pramonės zonų aplinkoje, taip pat numatant naujų didelių teritorijų įsisavinimą. Pramonės plėtros sprendinius sudaro:
 - 11.2.1. Esamų ir numatomų pramonės teritorijų vystymas – Marijampolės miesto aplinkoje:
 - 11.2.1.1. teritorija šiaurės rytinėje Marijampolės miesto pramonės zonoje. Teritorijos vystymo prioritetas – prioritetinė plėtra.
 - 11.2.1.2. teritorija greta Mokulų kaimo – vakarinėje Marijampolės miesto pusėje. Teritorijos vystymo prioritetas – neprioritetinė plėtra.
 - 11.2.2. Pramonės teritorijų vystymas kitose gyvenamosiose vietovėse. Reikalavimai detalizuojami sprendinių konkretizavimo stadijoje. Teritorijos vystymo prioritetas – neprioritetinė plėtra.
 - 11.3. Rekreacinės zonos. Bendrojo plano II-oje koncepcijoje išlaikomi analogiški rekreacinių zonų sprendiniai, kurie nustatyti I-oje koncepcijos alternatyvoje – formuojama rekreacinė Marijampolės miesto poilsio zona prie Šešupės upės – Marijampolės tvenkinio.
 - 11.4. Bendro naudojimo erdvių, atskirųjų želdynų zonos. Bendrojo plano II-oje koncepcijoje išlaikomi analogiški sprendiniai, kurie nustatyti I-oje koncepcijos alternatyvoje.

- 11.5. Specializuotų kompleksų zonos – krašto apsaugos objektams. Bendrojo plano II-oje koncepcijoje išlaikomi analogiški sprendiniai, kurie nustatyti I-oje koncepcijos alternatyvoje.
12. Prioritetinėms plėtros teritorijoms nepriskirtos urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos laikomos neprioritetinės plėtros teritorijomis.
13. Funkcinių zonų, prioritetinių ir neprioritetinių teritorijų detalizavimas, taip pat konkretūs teritorijų vystymo reikalavimai nustatomi sprendinių konkretizavimo stadijoje.

4 pav. Marijampolės savivaldybės urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo kryptys I-oji alternatyva

5 pav. Marijampolės savivaldybės urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo kryptys
II-oji alternatyva

V SKYRIUS. NEURBANIZUOJAMOS TERITORIJOS

Bendrajame plane neurbanizuojamos teritorijos planuojamos atsižvelgiant į esamą jų panaudojimą, įrengtą infrastruktūrą, pritaikymą konkrečiai ūkinei veiklai. Pagrindinės neurbanizuojamos teritorijas sudaro žemės ūkio, miškų ūkio, vandens ūkio teritorijos.

Lietuvos Respublikos žemės fondo duomenimis, 2024 m. sausio 1 d. Marijampolės savivaldybėje žemės ūkio naudmenų plotas sudarė 53 500,99 ha (70,87 % savivaldybės teritorijos), iš kurių: ariamos – 50 952,14 ha, natūralių ganyklų ir pievų – 2 216,80 ha, sodų ir uogynų – 332,05 ha.

Valstybinės miškų tarnybos 2024 m. sausio 1 d. duomenimis, Marijampolės apskritis turi mažiausią miškingumą iš visų Lietuvos Respublikos apskričių – tik 22 %, kai kitos apskritys atitinkamai (Šiaulių 28,2 %, Tauragės 33,2 %, Telšių 36,8 %, Utenos 35,5 %, Vilniaus 44,2 %). Marijampolės savivaldybės miškingumas apskrityje siekia 14,7 %.

Pagrindinius vandens telkinių išteklius Marijampolės savivaldybėje sudaro Šešupės upė ir Marijampolės tvenkinys.

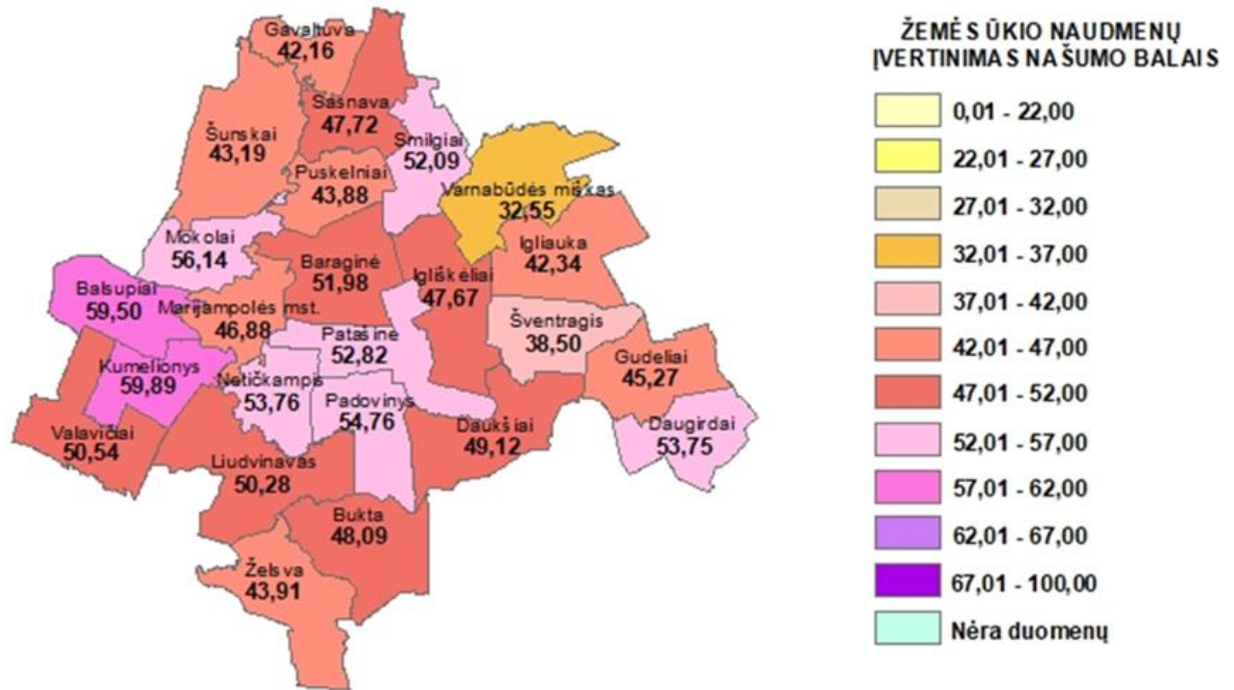
Savivaldybės žemėnaudos struktūrai didelę įtaką daro palyginti gera dirvožemio sudėtis. Žemės išteklių stebėsenos informacinės sistemos duomenimis, 2023 m. Marijampolės savivaldybėje žemės ūkio paskirties

žemės vidutinis našumo balas buvo 49,47 (vidutinis Lietuvos Respublikos žemės našumo balas yra – 39,47). Derlingiausios žemės yra teritorijose aplink Balsupius, Meškučius, Padovinį, Netičkampį, Patašinę, Katiliškius, Smilgius; mažiausiai derlingos – aplink Igliauką (žr. 6 pav.).

Įvertinant tai, kad Marijampolės savivaldybė turi didelį potencialą vystant žemdirbystę, žemės ūkio teritorijos išskiriamos kaip vienos pagrindinių ekonominių – bioprodukcinių išteklių. Šiam ištekliui numatoma teritorinė ir kokybinė apsauga.

Siekiant žemės ūkio teritorinių išteklių apsaugos, nustatomi agrarinių teritorijų užstatymo reikalavimai specializuotų ūkių vystymui, ūkininkų ūkių sodybų išdėstymui.

Marijampolės savivaldybėje taip pat siekiama išsaugoti esamus miškus ir juos gausinti, sudaryti sąlygas jų ekologiškai kokybei.

6 pav. Marijampolės savivaldybės žemės našumo balų žemėlapis pagal kadastro vietas (šaltinis: VĮ Registrų centras, <https://zisis.lt/>)

14. Bendrojo plano koncepcijoje pateikiami šie neurbanizuojamų teritorijų vystymo sprendiniai:

14.1. Specializuotų žemės ūkių zonos. Bendrojo plano koncepcijoje sprendžiami šie specializuotų žemės ūkių išdėstymo variantai:

14.1.1. Pirmosios koncepcijos alternatyvos atveju – specializuotų žemės ūkio zonos plėtojamos esamų žemės ūkio gamybos objektų bazėje, esamų užstatytų teritorijų aplinkoje modernizuojant esamą infrastruktūrą, vykdant naujų objektų plėtrą;

14.1.2. Antrosios koncepcijos alternatyvos atveju – specializuotų žemės ūkio zonos išdėstomos esamų gamybos objektų gretimybėse ar kitose pagrįstose vietose. Jų išdėstymo reikalavimai nustatomi sprendiniuose.

14.2. Žemės ūkio zonos. Bendrajame plane nustatomi šie reikalavimai ūkininkų ūkių sodybų kūrimui:

14.2.1. Ūkininkų ūkių sodybų išdėstymas diferencijuojamas atsižvelgiant į kraštovaizdžio apsaugos reikalavimus, žemės ūkio naudmenų struktūrą, vizualinės erdvinės kraštovaizdžio struktūros pobūdį, gyvenamųjų, rekreacinių teritorijų formavimo principus.

14.2.2. Ūkininkų ūkių sodybų išdėstymas ribojamas:

14.2.2.1. Ypač raiškaus kraštovaizdžio teritorijose;

14.2.2.2. Saugomose savivaldybės lygmens kraštovaizdžio teritorijose;

14.2.2.3. Miestų, miestelių ir kaimų I ir II rango vizualinės įtakos zonos;

14.2.2.4. Atsinaujinančių išteklių energijos gamybos objektų teritorijose ir 1 km atstumu nuo jų.

14.2.3. Ūkininkų sodybų išdėstymo reikalavimai detalizuojami sprendiniuose.

- 14.3. Miškų ir miškingų teritorijų zonos. Naujus miškus, numatoma kurti gamtinio karkaso teritorijose, didelių atvirų erdvių plotuose, kuriuose yra ypač silpnas geoekologinis potencialas.
- 14.4. Vandenių zonos. Marijampolės savivaldybėje esančių vandens telkinių pagrindinė panaudojimo kryptis – gamtos apsauga, viešojo rekreacija.
15. Neurbanizuojamos teritorijos bendruoju atveju priskiriamos neprioritetinėms teritorijoms. Konkrečios prioritetinės ir neprioritetinės teritorijos detalizuojamos sprendinių konkretizavimo stadijoje.
16. Neurbanizuojamų teritorijų funkcinis zonavimas, teritorijų naudojimo reikalavimai detalizuojami ir nustatomi sprendinių konkretizavimo stadijoje.

Bioprodukcinio ūkio teritorijų panaudojimo pobūdis

17. Žemės ir miškų ūkio, vandenių teritorijos priskiriamos bioprodukcinio ūkio teritorijoms. Marijampolės savivaldybės pagrindinės bioprodukcinio ūkio vystymo kryptis sudaro intensyvus ir tausojantis ūkininkavimas:
 - 17.1. Tausojantis teritorijų naudojimas skatinamas neurbanizuojamose teritorijose – saugomose, gamtinio karkaso teritorijose, vandenių zonose;
 - 17.2. Intensyvus teritorijų naudojimas vykdomas plėtojant specializuotus kompleksus, taip pat vystant intensyvių žemės, miškų ūkį teritorijose, nepatenkančiose į saugomas teritorijas bei kitas sugriežtintas aplinkosauginės teritorijas, taip pat vystant žuvininkystę specialiuose žuvininkystės tvenkiniuose.

VI SKYRIUS. SUSISIEKIMO SISTEMOS VYSTYMAS

Autotransporto keliai

Marijampolės savivaldybės teritorija yra ypatingai svarbioje strateginėje padėtyje susisiekimo sistemų atžvilgiu. Pagrindinius transporto koridorus sudaro 3 magistraliniai keliai:

- *magistralinis kelias A5 (E67) Kaunas–Marijampolė–Suvalkai – dalis tarptautinio TEN-T kelių tinklo „Via Baltica“ magistralės;*
- *magistralinis kelias A7 (E28) Marijampolė–Kybartai–Kaliningradas - tarptautinis TEN-T tinklo kelių transporto IXD koridorius (IXB koridoriaus atšaka);*
- *magistralinis kelias A16 (E 28) Vilnius–Prienai–Marijampolė - tarptautinis TEN-T tinklo kelių transporto IXD koridorius (IXB koridoriaus atšaka).*

Be pagrindinių magistralinių kelių, Marijampolės savivaldybės teritoriją kerta 5 valstybinės reikšmės krašto keliai: Nr. 131 Alytus–Simnas–Kalvarija, Nr. 136 Vinčiai–Pilviškiai–Vilkaviškis, Nr. 182 Marijampolė–Liudvinavas–Krosna, Nr. 201 Marijampolė–Kalvarija, Nr. 230 Mauručiai–Vincičiai–Puskelniai. Svarbų vaidmenį savivaldybės susisiekimo sistemoje atlieka valstybinės reikšmės virš 20 rajoninių kelių bei kiti vietinės reikšmės keliai, gatvės.

18. Marijampolės kelių tinklas išlaikomas ir tobulinamas.
19. Bendrajame plane numatomi pagrindiniai koncepciniai susisiekimo sistemos sprendiniai:
 - 19.1. Marijampolės miesto susisiekimo ryšių stiprinimas su išorės aplinka;
 - 19.2. „Via Baltica“ susisiekimo infrastruktūros tolimesnis vystymas.

Geležinkeliai

Savivaldybės teritoriją kerta valstybinės reikšmės magistralinė geležinkelio linija Kazlų Rūda–Šeštokai–Mockava-valstybės siena su Lenkija.

Savivaldybės teritorijoje numatyta ir jau pradėta įgyvendinti europinio standarto geležinkelio linija „Rail Baltica“.

20. Bendrajame plane numatoma
 - 20.1. Įgyvendinti numatytą „Rail Baltica“ geležinkelio trasą;
 - 20.2. Konkretizuoti numatytas „Rail Baltica“ geležinkelio trasos aptarnavimo infrastruktūros išdėstymo vietas;

20.3. Nustatyti krovinių terminalo, logistikos centro zoną prie „Rail Baltica“ geležinkelio ties Marijampole.

Vandens keliai

Savivaldybės teritorijoje esanti Šešupės upė nėra įtraukta į valstybinių vidaus vandenų sąrašą. Susisiekimas upe siūlytinas plėtoti rekreaciniais tikslais.

21. Bendrajame plane numatomas Šešupės upės panaudojimas rekreaciniam, pramoginiam susisiekimui.

VII SKYRIUS. SAUGOMOS TERITORIJOS

Gamtinis karkasas

22. Marijampolės savivaldybės teritorijoje išskiriamas gamtinio karkaso teritorijas, sudaro šios nacionalinės, regioninės ir vietinės svarbos gamtinio karkaso struktūrinės dalys:

22.1. Geoekologinės takoskyros (regioninės svarbos) – Nemuno–Šešupės geoekologinės takoskyros ruožas;

22.2. Geosistemų vidinio stabilizavimo arealai:

22.2.1. regioninės svarbos – Žuvinto biosferos rezervatas ir Varnabūdės miškų masyvas;

22.2.2. rajoninės svarbos – Šunskų ir Balbieriškio miškų masyvai, Dalgynės, Gudinės–Meškėnų–Paluobiškių;

22.2.3. vietinės svarbos: atskiros miškingų teritorijų dalys savivaldybės teritorijoje.

22.3. Migracijos koridoriai Marijampolės savivaldybėje priskiriami šie teritorijų ruožai:

22.3.1. regioninės svarbos – Šešupės migracijos koridorius;

22.3.2. rajoninės svarbos – Dovinės, Sūduonios, Amalvės, Sasnos Šlavantos migracijos koridoriai;

22.3.3. vietinės svarbos – kitų mažų vandentekmių migraciniai koridorių ruožai ar jų atkarpos savivaldybės teritorijoje.

23. Gamtinio karkaso teritorijų tvarkymui nustatomi šie režimai:

23.1. išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis patikimo geoekologinio potencialo zonose,

23.2. palaikomas ir didinamas esamas kraštovaizdžio natūralumas riboto geoekologinio potencialo zonose bei

23.3. gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai silpno geoekologinio potencialo zonose.

Saugomos teritorijos

Svarbiausius Marijampolės savivaldybės kraštovaizdžio išteklius sudaro 4 draustiniai, 1 rezervatas, 5 gamtos botaniniai objektai (2 parkai ir 3 medžiai), 3 „Natura 2000“ teritorijos, iš kurių 1 yra svarbi buveinių apsaugai, 2 – svarbios paukščių apsaugai.

Draustiniai

Savivaldybėje yra 4 saugomi draustiniai, iš kurių 3 priklauso tik Marijampolės savivaldybei (Varnabūdės pedologinis draustinis, Dalginės botaninis draustinis, Varnabūdės miško beržo genetinis draustinis) ir 1 dar apima Prienų rajono savivaldybę (Balbieriškio miško biosferos poligonas). Pagal užimamą plotą savivaldybėje didžiausias – Dalginės botaninis draustinis (151,1 ha), mažiausias – Balbieriškio miško biosferos poligonas (1,006 ha).

Rezervatai

Marijampolės savivaldybės teritorijoje yra vienas rezervatas – Žuvinto biosferos rezervatas, išsidėstęs Alytaus r., Lazdijų r. ir Marijampolės savivaldybės teritorijose. Rezervato plotas Marijampolės savivaldybėje – 10 352,0 ha.

Gamtos paveldo objektai

Valstybės saugomi gamtos paveldo objektai Marijampolės savivaldybėje yra 5: tai 2 parkai (Dovinės vingio dendrologinę vertę turintis parkas, Pašešupio dendrologinę vertę turintis parkas) ir 3 medžai (Buktos qžuolas, Grįstakelio qžuolas, Meškėnų liepa).

„Natura 2000“ teritorijos

Dalis Marijampolės savivaldybės teritorijos patenka į „Natura 2000“ teritoriją – Europos Sąjungoje esantį saugomų teritorijų tinklą, įkurtą siekiant išsaugoti Europos Bendrijos mastu retas ar nykstančias gyvūnų ir augalų rūšis bei gamtines buveines. Šią apsaugą numato dvi direktyvos – buveinių ir paukščių, pagal kurias ir nustatytos buveinių apsaugai ir paukščių apsaugai svarbios teritorijos.

Buveinių apsaugai (BAST) savivaldybėje svarbi 1 „Natura 2000“ teritorija – Žuvinto ežeras ir Buktos miškas.

Paukščių apsaugai (PAST) savivaldybėje svarbios 2 teritorijos – Balbieriškio miškas; Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės.

Didžiausia Marijampolės savivaldybėje esanti „Natura 2000“ teritorija – Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės (10 352,02 ha).

24. Bendrajame plane išlaikomos esamos saugomos teritorijos. Naujų saugomų teritorijų nėra numatoma.

VIII SKYRIUS. KULTŪROS PAVELDO APSAUGA

25. Marijampolės savivaldybėje pagrindinius kultūros paveldo objektus sudaro:

25.1. Statinių kompleksai ir statiniai (dominuoja architektūrinis vertingųjų savybių pobūdis);

25.2. Archeologijos paveldo objektai;

25.3. Viešosios pagalbos kultūros paveldo objektai – laidojimo, įvykių vietos, paminklai (dominuoja memorialinis, istorinis vertingųjų savybių pobūdis);

26. Kultūros paveldo apsaugos koncepciniai sprendiniai:

26.1. Prioritetu laikyti būdingo Marijampolės savivaldybei archeologijos paveldo objektų vertingųjų savybių išsaugojimą, jų tinkamą eksponavimą bei panaudojimą turizmui ir edukacinei veiklai;

26.2. Išsaugoti savivaldybės architektūrinių objektų ir kompleksų vertingąsias savybes;

26.3. Saugoti dar išlikusių dvarų sodybų fragmentus, tęsti geriausiai išlikusios – Kvietiško dvaro sodybos komplekso tvarkymą;

26.4. Rūpintis neįrašyto į LT Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą istorinio užstatymo išsaugojimu Marijampolės miesto istorinėje dalyje ir kituose istoriniuose miesteliuose, kaimuose;

26.5. Išsaugoti istorinių dominančių – bažnyčių, dvarų sodybų – vizualinę įtaką kaimo kraštovaizdyje, taip pat vietovėse, kur istorinis užstatymas praktiškai sunykęs;

26.6. Istorinių dominančių ir natūralaus bei žmogaus sukurtą kraštovaizdžio išsaugojimas aktualus įrengiant vėjo ir saulės elektrines, kurių įrengimą būtina derinti su Kultūros paveldo departamentu;

26.7. Skirti didelį dėmesį informacijai apie kultūros paveldą ir visuomenės švietimui.

26.8. Geriausiai atspindinčius savivaldybės savitumą urbanistikos, architektūros objektus, senąsias kapines, reikšmingiausias šalies istorijai kapavietes, pažymintčius svarbius Lietuvai ir regionui įvykius, meninių požiūriu vertingus paminklus ir mažosios architektūros objektus įtraukti į turistines trasas. Būtina įrengti informacines nuorodas į kultūros paveldo objektus, parengti informacinius standus ir kt.

IX SKYRIUS. KRAŠTOVAIZDŽIO FORMAVIMAS**Kraštovaizdžio vizualinės struktūros apsauga**

Marijampolės savivaldybės teritorija pagal kraštovaizdžio morfologiją patenka į du ruožus. Savivaldybės šiaurės – vakarų dalis patenka į vidurio Pabaltijo žemumų ruožą, o savivaldybės pietrytinė dalis – į Baltijos

aukštumų ruožą. Savivaldybės vakarinėje teritorijoje dalyje dominuoja mažai miškingos agrarinės lygumos. Pietrytinėje dalyje lygumų teritorija pereina į Dzūkų aukštumos sritį, plynaukštės slėniuotą ir pelkėtą rajoną. Išraiškingiausias savivaldybės dalis sudaro Šešupės aplinkos kraštovaizdžiai.

27. Marijampolės savivaldybės teritorijoje išskiriamos šios saugomos kraštovaizdžio teritorijos:

27.1. Nacionalinės reikšmės saugomos teritorijos. Tai nacionalinio lygmens teritorijų planavimo dokumentuose (LR teritorijos bendrajame plane) nustatytos ypač raiškos ir vidutinės vertikaliosios sąskaidos atvirų ir pusiau atvirų erdvių kraštovaizdžio teritorijos – Šešupės upės slėniai ir paslėniai, Igliskėlių – Menčtrakio kraštovaizdžio ruožas, Paželsvių apylinkės (toliau – ypač raiškaus kraštovaizdžio teritorijos).

Kultūrinio kraštovaizdžio įvertinimas

Marijampolės savivaldybė turi patrauklų kultūrinį kraštovaizdį, kurio pagrindą sudaro istoriškai susiklosčiusių gamtinių ir antropogeninių elementų visuma. Kultūrinis kraštovaizdis, gyvenamųjų vietovių erdvinė struktūra yra vienas pagrindinių savivaldybės savitumą formuojančių komponentų.

Marijampolės savivaldybės teritorijoje išskiriami šie pagrindiniai gyvenamųjų vietovių erdvinės struktūros savitumą sudarantys elementai: urbanistinio karkaso struktūra – miestų, miestelių ir kaimų išsidėstymas, užstatymo pobūdis, išskirtiniai miestų, miestelių ir kaimų pastatai, vidaus erdvės, miestelių ir kaimų ryšys su išorės aplinka, gamtinė aplinka (reljefas, vandens telkiniai, želdynai), kultūros paveldo objektai – dvarų sodybos, piliakalniai, o taip pat kiti istoriniai bei semantiniai ženklai kuriantys vietovės išskirtinumą.

28. Bendrajame plane įvertinami šie pagrindiniai Marijampolės savivaldybės erdvinės struktūros savitumą sudarantys elementai:

28.1. Miestų, miestelių ir kaimų išsidėstymas – urbanistinio karkaso struktūra.

Marijampolės savivaldybės urbanistinio karkaso centrą sudaro vienintelis miestas – Marijampolės miestas, kuris valstybinės ir vietinės reikšmės kelių tinklo sujungiamas su savivaldybės miesteliais ir kaimais. Marijampolės miestas ir savivaldybės miesteliai išsidėstę vidutiniškai 10–15 km atstumu. Tarp jų kas 5–7 km išsidėstę kaimų gyvenvietės. Toks miestelių ir kaimų išsidėstymas yra būdingas Lietuvos teritorijai ir tai sudaro viena iš pagrindinių šalies urbanistinio karkaso savitumą, todėl tokia urbanistinio karkaso struktūra turi būti įvertinama ir išlaikoma.

28.2. Miestelių ir kaimų savitumą sudarantys elementai išorės aplinkoje:

28.2.1. Kaip svarbiausi kultūrinio kraštovaizdžio komponentai yra išskiriami miesteliai, bažnytkaimiai, kaimai. Savivaldybės lygmenyje vertinamas jų ryšys su išorės aplinka – išorės aplinkos elementai (agrarinės teritorijos, miškai, vandens telkiniai), išorės aplinkoje suvokiami siluetai ir panoramos;

28.2.2. Marijampolės savivaldybėje išskiriamos šios pagrindinės gyvenamosios vietovės, kurios turi raiškius siluetus ir panoramas: Sasnavos miestelis, Gudelių k., Igliaukos k., Liudvinavo miestelis;

28.3. Miestelių ir kaimų savitumą sudarantys elementai vidaus erdvėje:

28.3.1. gatvių, aikščių perspektyvos su miesteliams ir kaimams būdingu užstatymu, čia esančiais išskirtiniais pastatais, akcentais, dominantėmis;

28.3.2. gatvinių kaimų vidaus perspektyvos su gausiais želdiniais;

28.3.3. sakraliniai objektai – Sasnavos mstl. (Švč. Mergelės Marijos Vardo bažnyčia), Gudelių mstl. (Švč. Mergelės Marijos Škaplierinės bažnyčia), Igliaukos mstl. (Šv. Kazimiero bažnyčia), Šunskų mstl. (Šv. Marijos Magdalietės bažnyčia), Liudvinavo mstl. (Šv. Liudviko bažnyčia);

28.3.4. dvarų sodybos kaimuose (Kvietišio, Buktos, Ivoniškio ir kt.).

29. Pagal suvokimo sąlygas ir stebėjimo atstumą, nuo kurios atsiveria gyvenamųjų vietovių siluetai, yra išskiriami trys vizualinių erdvių rangai, kurių pagrindu nustatomos saugotinos miestelių ir kaimų vizualinės įtakos zonos:

29.1. I rangas: gyvenamosios vietovės siluetai, panoramos atsiveria ar yra raiškos 0,5–1 km atstumu. Šioje erdvėje suvokiama kompaktiška urbanizuotos teritorijos struktūra, kompaktiškos želdinių grupės, užstatymo išklotinės;

29.2. II rangas: gyvenamosios vietovės siluetai, panoramos atsiveria 2–3 km atstumu. suvokiama kompaktiška urbanizuotos teritorijos aplinka, miestų, miestelių ir kaimų panoramos;

29.3. III rangas: gyvenamosios vietovės siluetai, panorama atsiveria 3–5 km atstumu –tai išskirtinis atvejis, kuris susidaro dėl reljefo situacijos, atvirų erdvių (susiformavusių vystant agrarines žemėnaudas), kelių tinkle, ypač raiškos miestelių ar kaimų erdvinės struktūros kompozicijos, suvokiamas kultūrinio

kraštovaizdžio kompleksas su miestelių ir kaimų siluetais, gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio elementais (miškais, laukais, keliais).

X SKYRIUS. NAUDINGOSIOS IŠKASENOS

Svarbiausios naudingosios iškasenos Marijampolės savivaldybėje – molis, durpės. Yra ir sapropelio – tai dumblingos nuosėdos, susidarancios gėlių, stovinčių vandens telkinių (ežerų) dugne.

Marijampolės savivaldybėje iš viso yra 11 naudingųjų iškasenų telkinių iš jų: 10 parengtiniai išžvalgyti telkiniai (2 molio, 8 durpių) ir 1 prognozuojamų išteklių plotas (1 sapropelio).

Naudingųjų iškasenų kasybos problemų nenustatyta. Planuojant teritorijas numatoma išsaugoti naudingųjų iškasenų teritorijas galimam perspektyviniam eksploatavimui.

XI SKYRIUS. ATSINAUJINANČIŲ IŠTEKLIŲ ENERGIJOS GAMYBOS OBJEKTAI

Atsinaujinanti energetika yra viena iš svarbių energijos gamybos krypčių, kuri sudaro prielaidas mažinti CO₂ emisijas ir tuo prisidedama prie klimato kaitos procesų švelninimo. Taip pat atsinaujinančios energetikos plėtojimas didina šalies energetinį bei ekonominį nepriklausomumą.

Pagrindinės atsinaujinančios energetikos rūšys:

- *Vėjo energija;*
- *Saulės energija;*
- *Hidroenergija;*
- *Geoterminė energija;*
- *Bioenergija ir kt.*

Vėjo elektrinės

Marijampolės savivaldybėje šiuo metu yra vystomos vėjo elektrinių teritorijos. Šios elektrinės sudaro pagrindą atsinaujinančios energetikos vystymui, tačiau jų realizavimas kartu turi būti suderinamas su kraštovaizdžio apsaugos reikalavimais.

30. Siekiant darnaus vėjo energetikos vystymo, bendrajame plane nustatomi šie vėjo elektrinių išdėstymo sprendiniai:
 - 30.1. Vėjo elektrinės bendrajame plane skirstomos pagal aukštį (iki sparnuotės aukščiausio taško):
 - 30.1.1. Vėjo elektrinės virš 25 m aukščio;
 - 30.1.2. Vėjo elektrinės iki 25 m aukščio;
 - 30.2. Bendrojo plano koncepcijoje nustatomos teritorijos, kuriose gali būti statomos aukštesnės nei 25 m aukščio vėjo elektrinės. Iki 25 m aukščio vėjo elektrinių išdėstymas nustatomas konkretizuotuose sprendiniuose;
31. Vėjo elektrinių zonos pažymėtos brėžinyje. Koncepcijoje pateikiami galimi du vėjo elektrinių išdėstymo variantai:
 - 31.1. Pirmojoje koncepcijos alternatyvoje numatomas mažesnis vėjo elektrinių zonų skaičius, lyginant su antrąja alternatyva. Vėjo elektrinės išdėstomos Marijampolės miesto aplinkoje, pietvakarinėje savivaldybės dalyje.
 - 31.2. Antrojoje koncepcijos alternatyvoje numatomas didesnis vėjo elektrinių zonų skaičius. Numatytos vėjo elektrinių zonos papildomos naujais joms gretimais vėjo elektrinių išdėstymo plotais.
32. Vėjo elektrinių aukštis detalizuojamas sprendinių konkretizavimo stadijos metu.

Saulės elektrinės

Saulės elektrinių parkai Marijampolės savivaldybėje dar nėra išplėtoti, tačiau ateityje tai taip pat gali būti vienas iš alternatyvių atsinaujinančios energetikos objektų.

33. Siekiant darnaus saulės energetikos vystymo, bendrajame plane nustatomi šie saulės elektrinių išdėstymo sprendiniai:
- 33.1. Bendrojo plano koncepcijoje saulės elektrinės skirstomos į:
- 33.1.1. Saulės elektrinės iki 30 kW,
- 33.1.2. Saulės elektrinės daugiau nei 30 kW;
- 33.2. Saulės elektrinių daugiau nei 30 kW išdėstymas bendrajame plane nustatomas konkrečiose grafinėje dalyje išskiriamose teritorijose;
34. Bendrajame plane saulės elektrinių virš 30 kW teritorijų vystymui pateikiama viena saulės elektrinių išdėstymo alternatyva atsižvelgiant į žemės našumą. Jų zonos išdėstomos įvertinant ne aukštesnes nei šalies žemės našumo vidurkio reikšmes.
35. Saulės elektrinės gali būti išdėstomos ant stogų.
36. Saulės elektrinių iki 30kW galios išdėstymo reikalavimai detalizuojami sprendiniuose.

Hidroenergija

Hidroenergijos gamyba yra vienas svarbių žaliosios energijos gavybos būdų. Jos plėtojimas pasaulyje užima gana ženkliai pagamintos energijos dalį – apie 25 %, tačiau Lietuvoje ši dalis kur kas mažesnė.

Marijampolės savivaldybėje yra įrengtos ir veikia:

- *Marijampolės HE, užtvėnkus Šešupę,*
- *Netičkampio HE, užtvėnkus Dovinės upę,*
- *Antanavo HE, užtvėnkus Šešupės upę,*
- *Puskelnių mažoji hidroelektrinė, užtvėnkus Šešupę*

37. Marijampolės savivaldybėje gali būti įrengiamos naujos hidroelektrinės. Prieš priimant sprendimą dėl hidroelektrinių įrengimo turi būti nustatoma upių ir vandens telkinių hidroenergijos galia ir elektrinės įrengimo bei eksploatavimo ekonominis naudingumas.

Bioenergija

Bioenergijos ištekliai pagal pobūdį gali būti išskiriami į 3 grupes:

- *Kietoji biomasė (medienos atliekos, žemės ūkio pasėlių atliekos ir kt.);*
- *Biodujų gamyba (buitinių nuotekų dumblo perdirbimas, kiaulių mėšlo ir įvairių organinių atliekų perdirbimas);*
- *Biodegalų autotransportui gamyba.*

38. Bendrajame plane bioenergijos gamybos objektų vystymui nustatomi šie sprendiniai:
- 38.1. Kietosios biomasės gamybos objektai gali būti vystomi pramonės ir sandėliavimo zonose;
- 38.2. Biodujų ir biodegalų autotransportui gamybos objektai gali būti plėtojami pramonės ir sandėliavimo zonose, taip pat specializuotą žemės ūkio kompleksų zonose.

Geoterminė energija

Geoterminė energija sudaro vieną iš perspektyvių atsinaujinančios energijos gamybos rūšių. Geoterminė energija gaminama panaudojant požeminių vandenų šilumą. Požeminiai vandenys įkaista dėl magmos ir dėl uolienose esančios pakankamai didelės koncentracijos radioaktyviųjų elementų, kurie generuoja šilumą skilimo metu.

Visa Lietuvos teritorija suskirstyta į 3 geoterminių laukų zonas (I, II, III) pagal Kambro vandeningo sluoksnio kraigo temperatūrą. Marijampolės savivaldybė patenka į II geoterminio lauko zoną, kur temperatūra žemesnė nei 20-60°C, kai vakarinėje Lietuvos dalyje (I zonoje) ji pasiekia 90°C, o rytinėje (III zonoje) – 20°C. Esant tokioms sąlygoms Marijampolės savivaldybėje gali būti nagrinėjamos giliosios ir sekliosios geoterminės energijos panaudojimo būdai.

39. Geoterminė energijos naudojimas Marijampolės savivaldybėje įvertinamas aprūpinant šiluma stambius objektus, kompleksus, esančius atokiau centralizuoto šilumos tiekimo sistemų.

Energijos kaupyklos

Perteklinės elektros, biudujų energijos sukaupimui, jos saugojimui numatoma galimybė įrengti energijos kaupyklas (elektros, biudujų).

40. Energijos kaupyklos gali būti įrengiamos laikantis šių reikalavimų:
 - 40.1. Elektros energijos kaupyklos – įrengiamos pažymėtose AIE teritorijose, pramonės ir sandėliavimo teritorijose, specializuotų ūkių teritorijose ir jų gretimybėje, nekeliant neigiamo poveikio visuomenės sveikatai;
 - 40.2. Biudujų energijos kaupyklos – įrengiamos pramonės ir sandėliavimo teritorijose, specializuotų ūkių teritorijose ir jų gretimybėje, nekeliant neigiamo poveikio visuomenės sveikatai.

XII SKYRIUS. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA

Marijampolės savivaldybės inžinerinė infrastruktūra apima techninės infrastruktūros sritis:

- *Ekoinžinerijos (vandentvarkos);*
- *Energetikos (elektros, šilumos ir dujų tiekimo);*
- *Ryšių ir telekomunikacijų sistemą;*
- *Atliekų tvarkymo sistemą.*

Vandentvarka

Marijampolės savivaldybėje vandentvarkos sistemos yra išvystytos, tačiau nepakankamai išplėtos.

41. Sprendiniai:
 - 41.1. Numatoma plėtoti šias sistemas, kad jos tiektų vandenį ir nuotekų surinkimo paslaugas didesniai gyventojų skaičiui - ne tik Marijampolės miesto bei miestelių, bet ir kaimų;
 - 41.2. Sumontuoti vandens gerinimo įrenginius vietovėse, kur jis tiekiamas neatitinkantis higienos normos reikalavimų, mažinti aplinkos taršą nevalomomis nuotekoms, įrengiant valyklas;
 - 41.3. Dirvožemio ir gruntinio vandens taršos, požemio vandens išteklių taršos rizikos sumažinimui išplėsti centralizuotai vandentvarkos paslaugas gaunančių gyventojų skaičių ir pagerinti savivaldybės teritorijoje teikiamų vandentvarkos paslaugų kokybę;
 - 41.4. Atnaujinti bei techniškai tobulinti vandentiekio tinklus, vandens gavybos ir apdorojimo įrangą;
 - 41.5. Gaisrinio vandentiekio sistemą plėtoti kartu su vandens tiekimo sistema;
 - 41.6. Tęsti Marijampolės savivaldybės vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialiojo plano sprendinių įgyvendinimą.
42. Marijampolės savivaldybėje paviršinių nuotekų tinklų sistema nepakankamai išvystyta. Reikia ją plėsti ir tobulinti, įrengti valyklas. Visuose miesteliuose įrengti paviršinių nuotekų tvarkymo sistemas su valyklomis.

Energetika

Elektros energijos tiekimas atitinka poreikius.

43. Numatoma:
 - 43.1. Sistemą techniškai modernizuoti, žemos įtampos linijas naujai kloti tik požemines kabelines;
 - 43.2. Rekonstruojant esamas ir įrengiant naujas gatvių apšvietimo sistemas, diegti efektyvaus elektros vartojimo priemones;
 - 43.3. Vystyti atsinaujinančių išteklių energijos gamybos objektus.
44. Šilumos tiekimo infrastruktūros plėtojimo sprendiniai:
 - 44.1. Neatnaujintas šilumos tiekimo linijas perkloti panaudojant bekanalius vamzdynus;
 - 44.2. Efektyvesniam šilumos energijos naudojimui atnaujinti nerenovuotus gyvenamuosius ir visuomeninius pastatus;
45. Esant nedujofikuotose teritorijose pakankamam dujų vartotojų skaičiui ir ekonominiam pagrįstumui, nutiesti naujas dujotiekio linijas.

Ryšių infrastruktūra

46. Ryšių infrastruktūros vystymo sprendiniai:

- 46.1. Pasiekti, kad ryšių, telekomunikacinių sistemų ir ypač internetinio ryšio tinklo priemonės būtų prieinamos visiems potencialiems savivaldybės vartotojams - pagrindinis ryšių sistemos vystymo tikslas perspektyvoje. Plėsti viešųjų nemokamų interneto prieigos taškų tinklą;
 - 46.2. Išsaugoti, pritaikyti prie besikeičiančių reikių esamus pašto skyrius. Nemažinti pašto skyrių skaičiaus, kaimiškose vietovėse mažėjant gyventojų skaičiui.
47. Bendrojo plano koncepcijoje įvertinama, kad bendrajame plane turi būti sprendžiamas 30 m ir aukštesnių ryšio bokštų ir stiebų išdėstymas. Šių objektų išdėstymas detalizuojamas konkretizuotuose sprendiniuose.

Atliekų tvarkymas

48. Atliekų tvarkymas:

- 48.1. Siūloma įrengti daugiau atliekų surinkimui ir rūšiavimui skirtų aikštelių;
 - 48.2. visose seniūnijose rinkti ir kompostuoti žaliąsias (biologiškai skaidžias) atliekas;
 - 48.3. Plėtojamos komunalinių antrinių žaliavų atliekų surinkimo sistemos kontenerių aikštelių įrengimui rezervuoti teritorijas.
49. Inžinerinės infrastruktūros plėtrą planuoti, kartu apjungiant su miestu ar miesteliu funkciniai susijusias gyvenamąsias vietas, bendrai išsprendžiant aprūpinimą inžinerine įranga.
50. Naujai įrengiamus inžinerinius tinklus tiesti tik šiam tikslui suformuotuose inžinerinės infrastruktūros koridoriuose.

4 DALIS. GALIMOS REIKŠMINGOS PASEKMĖS APLINKAI IR JŲ VERTINIMAS

Bendrojo plano koncepcijoje yra nustatoma urbanistinė plėtra, inžinerinės infrastruktūros vystymas, taip pat išskiriami naujos urbanistinės plėtros etapai – prioritetinės ir neprioritetinės savivaldybės infrastruktūros teritorijos, detalizuojamas urbanizuojamų teritorijų vystymas, išskiriamos neužstatomos bendro naudojimo erdvių, atskirųjų želdynų ir kitos teritorijos.

Teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos dėl bendrojo plano sprendinių, gali būti išskirtos daugiausiai įvertinant numatomus urbanistinius, susisiekimo, inžinerinės infrastruktūros vystymo sprendinius. Bendrojo plano koncepcijoje įvertinami ir patikslinami pagrindiniai 2017 m. parengto Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendiniai, kurie nebuvo pilnai įgyvendinti.

Atliekant strateginį pasekmių aplinkai vertinimą, nagrinėjamos dvi koncepcijos alternatyvos, kuriose sprendžiamos galimos urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų plėtros kryptys:

- Pirmoji alternatyva – orientuota į esamų urbanizuotų, tame tarpe pastaruoju metu pradėtų teritorijų kompaktinimą, nenumatant naujos urbanistinės plėtros.
- Antroji alternatyva – orientuota į esamų urbanizuotų teritorijų kompaktinimą, numatant dalį naujos urbanistinės plėtros teritorijų.

Bendrojo plano strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitoje numatoma išanalizuoti šių bendrojo plano sprendinių grupių poveikį:

- gyvenamųjų teritorijų plėtros;
- pramonės teritorijų plėtros;
- socialinės-kultūrinės infrastruktūros;
- inžinerinės infrastruktūros sprendinių;
- rekreacijos vystymo;
- kraštovaizdžio formavimo;
- naudingųjų iškasenų telkinių eksploatavimo;
- atsinaujinančių išteklių energijos gamybos objektų plėtros.

Pagrindiniai aplinkos komponentai, kurių atžvilgiu numatoma atlikti vertinimą, atrinkti pagal *Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašą* bei Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo dokumento rengimo apimtį.

Aplinkos komponentai, kuriems gali turėti įtakos rengiamo bendrojo plano sprendiniai:

- Aplinkos kokybė:
 - Klimatas ir aplinkos oro kokybė,
 - Vandens kokybė ir jo ištekliai,
 - Dirvožemio kokybė ir jo ištekliai;
- Bioįvairovė – gyvūnija ir augalija;
- Saugomos teritorijos;
- Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijos;
- Gamtinės aplinkos teritorinės sistemos:
 - Gamtinis karkasas,
 - Kraštovaizdis,
 - Želdiniai ir želdynai, paviršiniai vandens telkiniai bei jų pakrantės;
- Kultūros paveldo objektai;
- Visuomenė ir jos sveikata (socialinė apsauga, sveikatos apsauga, gyvenamosios aplinkos sauga);
- Ekonominė aplinka (nedarbo mažinimas, pramonės investicijos, verslo sąlygos), materialusis turtas.

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo ataskaitoje nagrinėjamas koncepcijos sprendinių poveikis aplinkai aukščiau išvardintų vertinamų aplinkos komponentų atžvilgiu. Bendrojo plano strateginių pasekmių aplinkai vertinimu numatoma įvertinti galimas reikšmingas tiesiogines bei netiesiogines, kaupiamąsias, trumpalaikes, ilgalaikes, teigiamas, neigiamas pasekmes vertinamiems aplinkos komponentams.

5 DALIS. TERITORIJOS, KURIOS GALI BŪTI REIKŠMINGAI PAVEIKTOS DĖL BENDROJO PLANO SPRENDINIŲ

Teritorijos, kurios gali būti reikšmingai paveiktos dėl bendrojo plano sprendinių, gali būti išskirtos daugiausiai įvertinant numatomus urbanistinius, susisiekimo, inžinerinės infrastruktūros vystymo sprendinius.

Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrasis planas galimai reikšmingą poveikį pirmiausiai gali padaryti numatytoje urbanistinės plėtros teritorijose, skirtose gyvenamųjų vietovių užstatymo išplėtimui, taip pat naujų pramonės zonų vystymui. Naujos plėtros teritorijos daugiausiai yra žemės ūkio paskirties žemė, todėl poveikio reikšmingumas bus tiek dėl teritorijos naudojimo pobūdžio pasikeitimo, tiek dėl didesnio teritorijos ploto uždengimo kietomis dangomis, pastatais ir pan. Siekiant sumažinti urbanistinės plėtros teritorijų poveikį, bendruoju planu siekiama pirmiausiai užtikrinti šių plėtros teritorijų vystymo nuoseklumą, etapus. Taip pat įvertinamos esamų suplanuotų teritorijų kompaktinimo galimybės.

Naujos plėtros teritorijose, žemės naudojimo pasikeitimo poveikio pobūdis žymia dalimi priklausys nuo tolimesnio sprendinių įgyvendinimo – t. y. parengtų urbanistinio suplanavimo projektų, techninių statybos projektų, kuriuose bus nustatyti konkretūs techniniai naujai kuriamos urbanistinės aplinkos funkciniai bei vizualiniai parametrai.

Išskirtinį reikšmingą poveikį aplinkai gali turėti išskiriamų pramoninių zonų vystymas prie kompaktiškai užstatytų gyvenamųjų vietovių. Pramonės objektų vystymas gali turėti reikšmingą poveikį tiek visuomenės sveikatai, tiek augalijai, gyvūnijai, orui, dirvožemiui bei kitiems aplinkos komponentams. Naujų pramonės zonų išdėstymas turi būti numatomas įvertinant esamą gamybinę infrastruktūrą, geografinę gyvenamųjų zonų išsidėstymo padėtį (vertinant vyraujančių vėjų poveikį), kraštovaizdžio vizualinę apsaugą.

Taip pat reikšmingas poveikis aplinkai įvairiose miesto dalyse gali atsirasti dėl linijinių objektų, tokių kaip susisiekimo ir inžinerinės infrastruktūros, statybos (pavyzdžiui, numatyti kelių tiesimo bei rekonstravimo darbai ir kt.), atsinaujinančių išteklių energijos gamybos objektų išdėstymo. Turi būti atkreiptas dėmesys į numatomas naujas gatves, kelius. Kai kurie nauji keliai kirs gamtines teritorijas – upes, upelius, šlaitus, todėl turės būti įrengiami tiltai, pralaidos, formuojamos iškasos ir pan.

Europos ekologinis tinklas NATURA 2000 - tai europinės svarbos saugomų teritorijų tinklas, skirtas išsaugoti, palaikyti ir atkurti natūralioms gamtinėms buveinėms bei retoms ar nykstančioms gyvūnų ir augalų rūšims visoje Europos Bendrijos teritorijoje. Šį tinklą sudaro Paukščių apsaugai svarbios teritorijos (PAST) ir Buveinių apsaugai svarbios teritorijos (BAST). Bendrojo plano keitimo sprendiniai numato skirti didelę dėmesį saugomų „Natura 2000“ teritorijų išsaugojimui, gamtinio karkaso ir visos Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių, saugomų rūšių radaviečių ir natūralių pievų išlaikymui. Šios teritorijos nenumatomos urbanizuoti.

Kultūros paveldo objektams bendrojo plano sprendiniai gali daugiau turėti teigiamos įtakos. Sprendiniais yra siekiama numatyti galimas kultūros paveldo objektų panaudojimo galimybes, įvertinamas tinkamos jų gretimos aplinkos išlaikymas. Numatomi koncepciniai sprendiniai galėtų sudaryti prielaidas efektyvesniam jų tvarkymui bei išsaugojimui ilgalaikėje perspektyvoje.

I SKYRIUS. GAMTINIS KARKASAS, KRAŠTOVAIZDIS

Racionalaus gamtinių išteklių naudojimo ir apsaugos, gamtinio kraštovaizdžio stabilumo, savitumo bei bioįvairovės išsaugojimo bei aplinkos sveikumo (kokybės) užtikrinimo siekis tiesiogiai įtakoja planuojamos teritorijos vystymo koncepcijos formavimą – teritorijos erdvinės struktūros, kraštovaizdžio apsaugos ir tvarkymo nuostatų, susisiekimo sistemos, inžinerinės infrastruktūros bei kitų planavimo sprendinių nustatymą.

Šiuolaikinėje situacijoje, kai gamtinių ir antropogeninių kraštovaizdžio komponentų pusiausvyrą pažeidžiama pirmųjų nenaudai, ypatingą aktualumą įgauna gamtinio kraštovaizdžio išsaugojimo ir palaikymo problema. Pagrindinė gamtinio kraštovaizdžio, kaip teritorinės sistemos stabilumo garantija perspektyvai būtų pilnaverčio gamtinio karkaso - kompensacinės ekologinės sistemos su atitinkama reglamentų sistema suformavimas.

Bendrosios gamtinio karkaso formavimo nuostatos

Gamtinio karkaso teritorijos yra itin svarbus racionalios kraštotvarkos ir kraštovaizdžio apsaugos instrumentas, juridškai įteisintas Aplinkos apsaugos ir Saugomų teritorijų įstatymuose. Tai bendra kraštotvarkos ekologinio kompensavimo zonų sistema, jungianti visas gamtinio pobūdžio saugomas ir kitas ekologiškai svarbias bei pakankamai natūralias teritorijas, garantuojančias ekologinį kraštovaizdžio stabilumą.

Gamtinio karkaso paskirtis:

- Sukurti vientisą gamtinio ekologinio kompensavimo teritorijų tinklą, užtikrinantį kraštovaizdžio geoeologinę pusiausvyrą ir gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, sudaryti prielaidas biologinei įvairovei išsaugoti;
- Sujungti didžiausią ekologinę svarbą turinčias buveines, jų aplinką bei gyvūnų ir augalų migracijai reikalingas teritorijas;
- Saugoti gamtinį kraštovaizdį ir gamtinius rekreacinius išteklius;
- Didinti šalies miškingumą;
- Optimizuoti kraštovaizdžio urbanizacijos bei technogenizacijos ir žemės ūkio plėtrą.

Gamtinio karkaso struktūrinės dalys Marijampolės savivaldybės teritorijoje

Lokalizuojant gamtinio karkaso teritorijas Marijampolės savivaldybės teritorijoje, laikomasi Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo (2021 m.) ir Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo (2017 m.) patvirtinto gamtinio karkaso modelio.

Marijampolės savivaldybės teritorijos gamtinio karkaso teritorijų ribos tikslinamos bei naujos gamtinio karkaso struktūros nustatomos vadovaujantis Gamtinio karkaso nuostatais. Darbas atliekamas naudojant naujausius duomenis – georeferencinių erdviųjų duomenų rinkinį GDR10LT, Valstybinės miškų tarnybos, LR saugomų teritorijų valstybės kadastro, Kultūros vertybių registro ir kitus duomenis.

Marijampolės savivaldybės teritorijos gamtinio karkaso teritorijų ribų tikslinimas bei naujų gamtinio karkaso struktūrų nustatymas yra atliktas įvertinant kraštovaizdžio struktūrą ir pobūdį – reljefą, paviršinio vandens telkinius, šlapynes, miškus, kitų natūralių ir pusiau natūralių buveinių išsidėstymą, saugomų rūšių radimvietes, kertines miško buveines, žemės naudmenas ir antropogenizacijos laipsnį. Tikslinant gamtinio karkaso teritorijų ribas, lemiančiu veiksmu laikytas natūralių bei pusiau natūralių teritorijų išsidėstymas.

Marijampolės savivaldybės teritorijoje išskiriamas gamtinio karkaso teritorijas, turinčias kompensuoti urbanistinio – ūkinio vystymo poveikį, atstovauja šios nacionalinės, regioninės ir vietinės svarbos gamtinio karkaso struktūrinės dalys:

Geoeologinėms takoskyroms priskiriamos teritorijų juostos:

- regioninės svarbos turintis Nemuno-Šešupės geoeologinės takoskyros ruožas.

Vidinio ekologinio stabilizavimo arealams priskiriamos šios teritorijos:

- regioninės svarbos turintis Žuvinto biosferos rezervatas ir Varnabūdės miškų masyvas;
- rajoninės svarbos vidinio ekologinio stabilizavimo arealui priskiriami Šunskų ir Balbieriškio miškų masyvai, Dalgynės, bei kai kurie agrarinės takoskyras sudarantys arealai Gudinės-Meškėnų-Paluobiškių;
- vietinės svarbos maži miškeliai savivaldybės teritorijoje.

Migracijos koridoriams priskiriami šie teritorijų ruožai:

- regioninę svarbą turintis Šešupės migracijos koridorius;
- rajoninę svarbą turintys Dovinės, Sūduonios, Amalvės, Sasnos Šlavantos migracijos koridoriai;
- vietinės svarbos kitų mažų vandentekmių migraciniai koridorių ruožai ar jų atkarpos savivaldybės teritorijoje.

Marijampolės savivaldybės teritorijos ribose išskirtos gamtinio karkaso teritorijos užima 35149,6 ha (46,6 % savivaldybės teritorijos ploto). Struktūriškai gamtinio karkaso teritorijų tarpe vyraujančią dalį – 51,9 % sudaro geosistemų vidinio stabilizavimo arealai, geoeologinėms takoskyroms bei migraciniais koridoriais tenka atitinkamai 27,4 % ir 20,7 % gamtinio karkaso teritorijų ploto.

Gamtinio karkaso teritorijų sudėtis pagal struktūrines dalis pateikta 5 lentelėje.

5 lentelė. Gamtinio karkaso teritorijų apimtis Marijampolės savivaldybėje

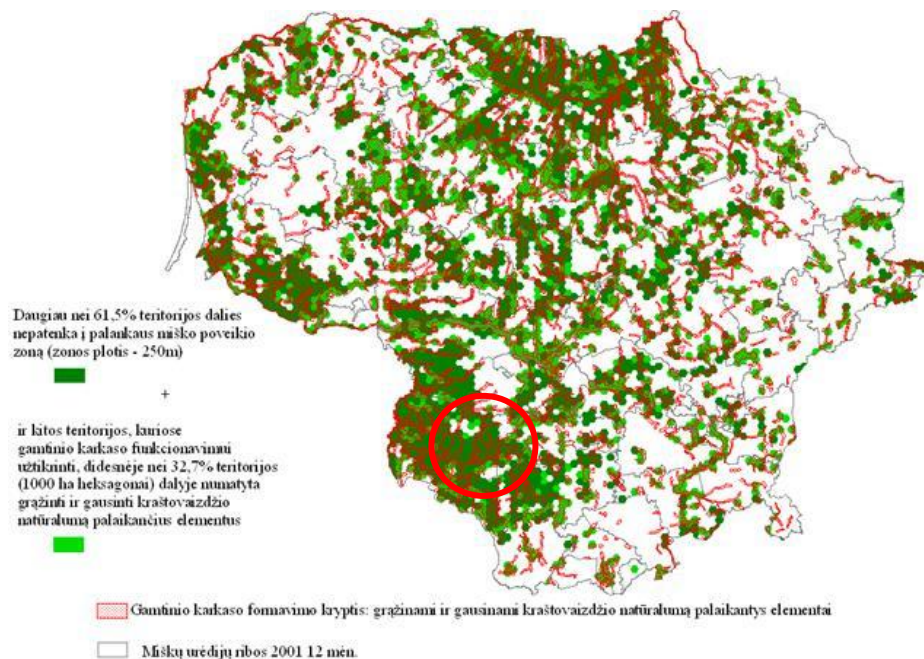
Gamtinio karkaso struktūrinės dalys	Plotas, ha	Procento dalis gamtinio karkaso ploto, proc.	Procento dalis savivaldybės ploto (75486,2 ha), proc.
Geoeologinės takoskyros	9 628,8	27,4	12,8
Migraciniai koridoriai	7 283,9	20,7	9,6
Geosistemų vidinio stabilizavimo arealai	18 236,9	51,9	24,2
Viso:	35 149,6	100	46,6

Marijampolės savivaldybės teritorijoje gamtinio karkaso funkcinės zonos yra įvairaus geoekologinio potencialo. Nemaža dalis yra patikimo ir riboto ekologinio kompensavimo laipsnio, taip pat dalis yra silpno ekologinio kompensavimo laipsnio. Tačiau savivaldybėje yra pažeistų (užstatytų) ir stipriai pažeistų (degraduotų) gamtinio karkaso teritorijų, tai urbanizuoti arba technogenizuoti sklypai.

Gamtinio karkaso teritorijų tvarkymui, naudojimui ir apsaugai, turi būti išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis patikimo geoekologinio potencialo zonose, palaikomas ir didinamas esamas kraštovaizdžio natūralumas riboto geoekologinio potencialo zonose bei gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai silpno geoekologinio potencialo zonose. Pažeistoms ir stipriai pažeistoms gamtinio karkaso teritorijoms, kurios praradusios natūralią kraštovaizdžio struktūrą ir vertingiausius gamtinius elementus, kraštovaizdžio tvarkymo kryptys nėra nustatomos.

Remiantis Gamtinio karkaso nuostatais, saugomose gamtinio karkaso teritorijose draudžiama keisti pagrindinę tikslinę konservacinę ir miškų ūkio žemės naudojimo paskirtį, išskyrus atvejus, kai tai daroma visuomenės poreikiams užtikrinti arba siekiant išsaugoti gamtos ir kultūros paveldo kompleksus bei objektus.

Marijampolės savivaldybėje būtina didinti bendrą atskirų savivaldybės dalių miškingumą. Savivaldybėje yra bemiškių agrarinių zonų (stabilizavimo arealas Gudinės–Meškėnų–Paluobiškių esantis agrarinėje takoskyroje), nemaža dalis upių ir upelių pakrančių neturi apsauginių miško želdinių juostų. Miškingumo didinimas turi būti nukreiptas į labiausiai ekologiškai nuskurdinto kraštovaizdžio natūralumo apsaugos ir formavimo tipus, kur turi būti grąžinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai (žr. 7 pav.).

7 pav. Gamtinio karkaso formavimas ir miško želdinių trūkumo zonos (ištrauka iš Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane)

Kraštovaizdžio tvarkymo reglamentavimo kryptys

Kraštovaizdžio pobūdis

Lietuvoje medžiaginių kraštovaizdžio pamatą formavo daugiausia su buvusiu apledėjimu susiję, o kai kuriose vietose jau po apledėjimo prasidėję geomorfologiniai procesai, kurie veikia ir dabar. Atitinkamų geomorfologinių procesų suformuoti paviršiaus plotai, kurie skiriasi kraštovaizdžio komponentais – gruntu, reljefu, vidaus vandenimis, pažemio oru, dirvožemiu, augalija, gyvūnija ir kitais komponentais, yra vadinami žemėvaizdžiais. Kiekvienas žemėvaizdžio tipas turi tik jam būdingus gamtinius ryšius, pasižymi skirtingomis sąlygomis žmonių gyvenimui ir ūkinei veiklai, jų atžvilgiu turėtų būti taikomi diferencijuoti kraštovarkos principai.

Savivaldybės centro – Marijampolės miesto bendras kraštovaizdžio pobūdis vertinamas kaip urbanistinis-upėtas, pagal naudojimo pobūdį tausojantis-intensyvus, gamtiniu pobūdžiu yra molingoje lygumoje.

Marijampolės savivaldybės teritorijos šiaurės-vakarų dalis yra Vidurio Lietuvos žemumoje, pietrytinėje dalyje tęsiasi Veiverių ir Šilavoto kalvagūbriai. Sausio vidutinė temperatūra $-4,6^{\circ}\text{C}$, liepos $17,5^{\circ}\text{C}$. Per metus iškrinta 603–641 mm kritulių.

Išraiškingiausias, o kartu estetiškai vaizdingiausias savivaldybėje yra Šešupės upės slėnių žemėvaizdis.

Per savivaldybę teka Šešupės upė su intakais Dovine, Sasna, Amalve, Šlavanta, Sūduonia. Yra 11 ežerų: didžiausi – Žaltyčio, Amalvo, Ivoniškio, Yglos, Kalnynų, Leiciškių. Telkšo 7 valstybinės reikšmės tvenkiniai: didžiausi – Antanavo hidroelektrinė, Marijampolės II, Stebuliškių. Dirvožemiai savivaldybėje daugiausia rudžemiai ir išplautžemiai, yra durpžemių. Miškai užima 15,3 % Marijampolės savivaldybės teritorijos. Didžiausi miškai – Buktos, Varnabūdės ir Šunskų, vyrauja mišrieji miškai. Yra Amalvos, Galubalės pelkės ir Buktos pelkės pakraštys. Svarbiausios naudingosios iškaskenos – molis, durpės. Labiausiai saugomos savivaldybės teritorijos: Amalvo botaninis zoologinis, Žaltyčio ornitologinis, Varnabūdės pedologinis draustiniai; botaniniai gamtos paminklai (Buktos, Grįstakelio ažuolai); Žuvinto biosferos rezervatas (Marijampolės savivaldybei priklauso 10 361 hektaras).

Pagrindinis kultūrinio kraštovaizdžio požymis, apsprendžiantis jo ekologinį stabilumą – žemėnaudos teritorinė struktūra. Būtina pažymėti, kad intensyvūs žemėnaudos kaitos procesai ir neracionali jos struktūra negali užtikrinti gamtinio kraštovaizdžio stabilumo ir aplinkoje ima reikštis geoekologinės krizės požymiai – dirvožemio erozija, vandenų eutrofikacija, nuotėkio svyravimai, bioįvairovės nykimas, užterštumo didėjimas ir pan.

Kraštovaizdžio stabilumo požįriui ypatingai svarbios daugiametė augmenija padengtos žemės naudmenos - miškai, krūmai, pelkės, natūralios pievos, ganyklos ir dirvonai, daugiamečių žolių plotai. Nagrinėjamos savivaldybės atveju kaip aktualesnę reikėtų išskirti šių teritorijų sklaidos netolygumo problemą: geoekologiniu požįriu ne itin palankus, o kai kuriais atvejais ir nepalankus yra miškų išsidėstymas – ryškus jų trūkumas stebimas visoje savivaldybėje, išskyrus šiaurės-rytinę dalį.

Reikia pažymėti, kad kraštovaizdžio kokybė priklauso ne tik nuo bendro natūralių ir artimų natūralioms teritorijų ploto, bet ir nuo šių teritorijų vientisumo. Tuo tarpu didelėje dalyje Marijampolės savivaldybės teritorijos stebima nepakankama žemėnaudos fragmentacija – natūralios daugiamečių augmenijos bei pelkiniais žemėveiksliais nesuskaidytų agrarinių naudmenų plotų vyravimas. Po nepriklausomybės atkūrimo prasidėjusi žemės reforma pakeitė valstybinės žemės bei valstybės valdomos ir privačios žemės santykį bei žemėnaudų struktūrą, šalyje vyko natūralių ir pusiau natūralių bei urbanizuotų teritorijų santykio pokyčiai. Tebevykstančią žemėvaldos kaitą galima įvardinti kaip vieną didžiausių antropogeninių poveikių kraštovaizdžiui. Dėl sumažėjusio žemės ūkio intensyvumo, mažiau žemės dirvonuoja, vyksta spartūs savaiminės natūralizacijos procesai, atsistato natūralios pievos, pelkutės. Didelis žemėvaldos suskaidymas ekonomiškai neracionalus, kita vertus, tai sudaro galimybes formuoti koncentruotai natūralių ekologiškų naudmenų struktūrai (žemėvaldų ribose), taip pat gamtiniam karkasui plėsti.

Būtina atkreipti dėmesį į tą aplinkybę, kad daugelyje teritorijų, kurios vertingos kraštovaizdžio požįriu, o taip pat jautrios ekologiniu požįriu, susiformavo privačios žemėvaldos. Prasidėję tokių sklypų užstatymo procesai arba interesas juos užstatyti turi tendenciją plėstis, tačiau teisinės sistemos, reglamentuojančios šio proceso reguliavimą, kraštovaizdžio ir žemėnaudų struktūros optimizavimą, urbanizacijos plėtrą, esamo kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimą, ekologinės pusiausvyros užtikrinimą reikalavimai nėra pakankami (netaikomi didesnių teritorijų mastu) ir negali reikiamai reguliuoti didėjančių urbanizacijos mastų, vykstančių natūralaus bei dalinai natūralaus kraštovaizdžio sąskaita.

Bendras kraštovaizdžio vertinimas erdvinės struktūros aspektu

Marijampolės savivaldybės kraštovaizdis yra vertinamas analizuojant fizinę bei vizualinę struktūrą. Fiziniu požįriu, kaip svarbiausi vertintini elementai paminėtini, reljefas, želdiniai, hidrografinis tinklas, užstatytos teritorijos, klimatas ir kt. Vizualiniu kraštovaizdžio vertinimo požįriu išskirtinas bendras kraštovaizdžio erdvinės struktūros, jo estetinis patrauklumas.

Pagal Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo planą, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2015 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. D1-703, Marijampolės savivaldybės teritorija patenka į du kraštovaizdžio tvarkymo morfologinius ruožus.

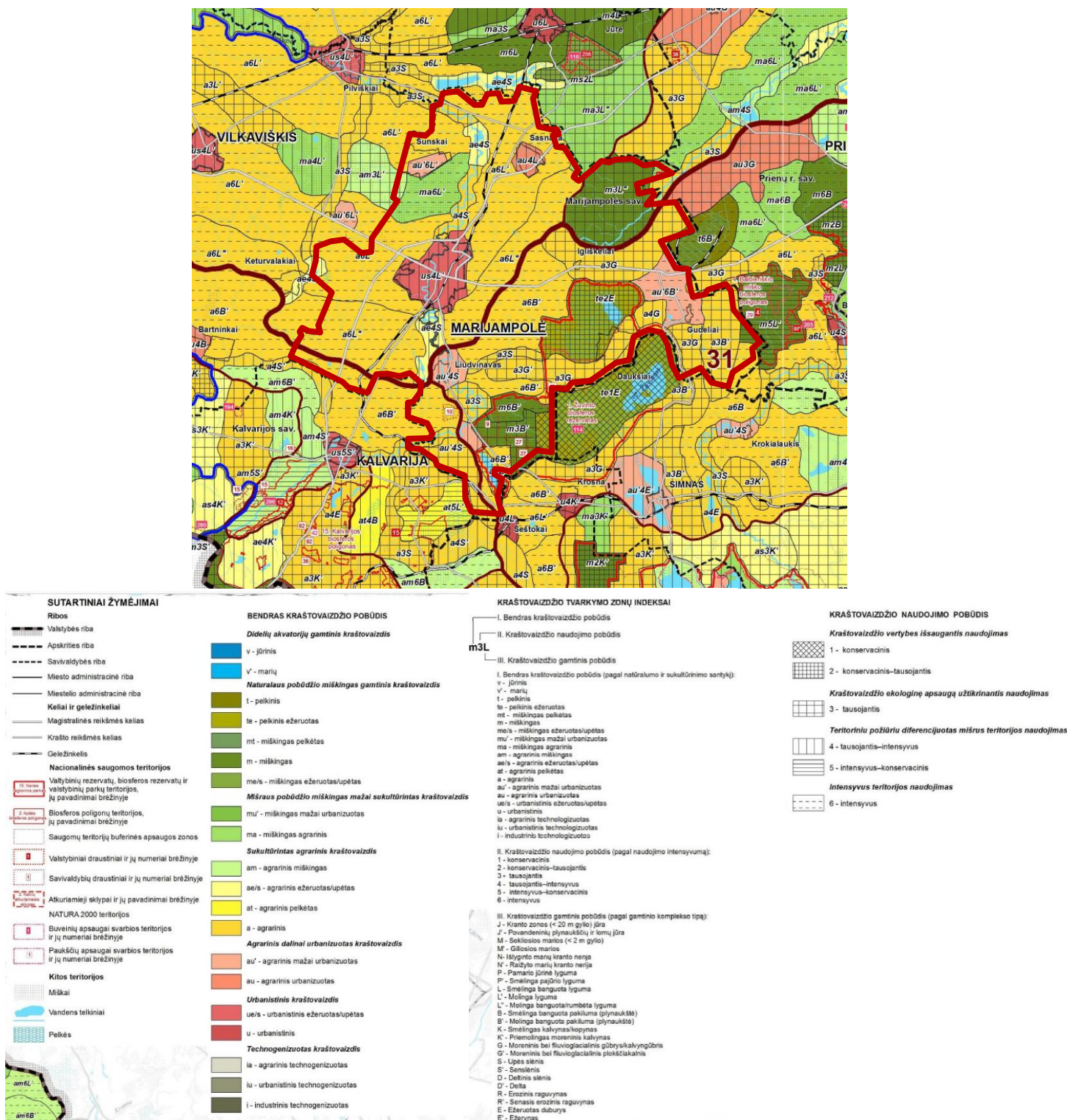
Savivaldybės šiaurės – vakarų dalis yra vidurio Pabaltijo žemumų ruože – pietvakarinių Lietuvos žemumų srities, Nemuno žemupio mažai miškingame, agrarinės lygumos rajone. To paties kraštovaizdžio

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

ruožo ir srities šiaurės rytinė savivaldybės dalis (Varnabūdės miškas) patenka į Nemuno-Neries-Šventosios santakų miškingą, agrarinį, mažai urbanizuotos lygumos rajoną.

Savivaldybės pietrytinė dalis yra Baltijos aukštumų ruože – Dzūkų aukštumos srities, vakarų Dzūkų pietiniame, slėniuotame, pelkėtame, mažai miškingame, agrarinės plynaukštės rajone (Amalvos, Žuvinto pelkių aplinka) (žr. 8 pav.).

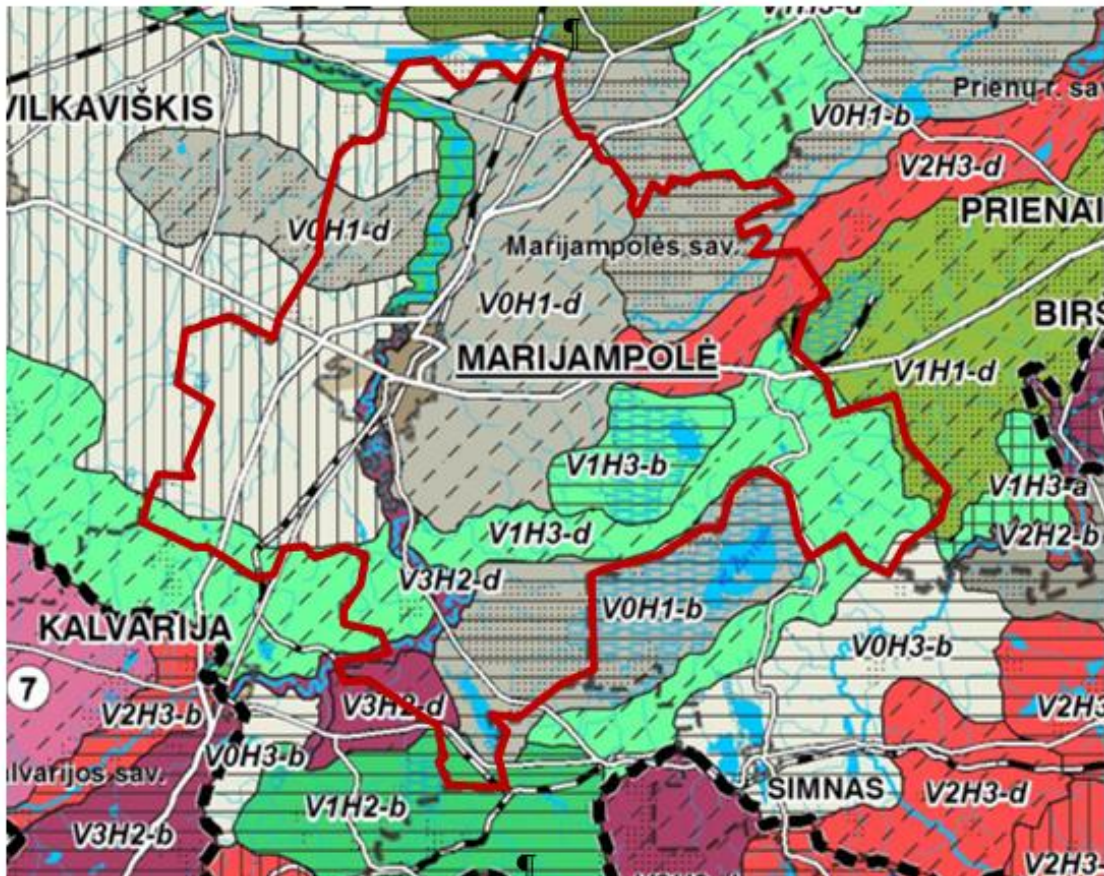

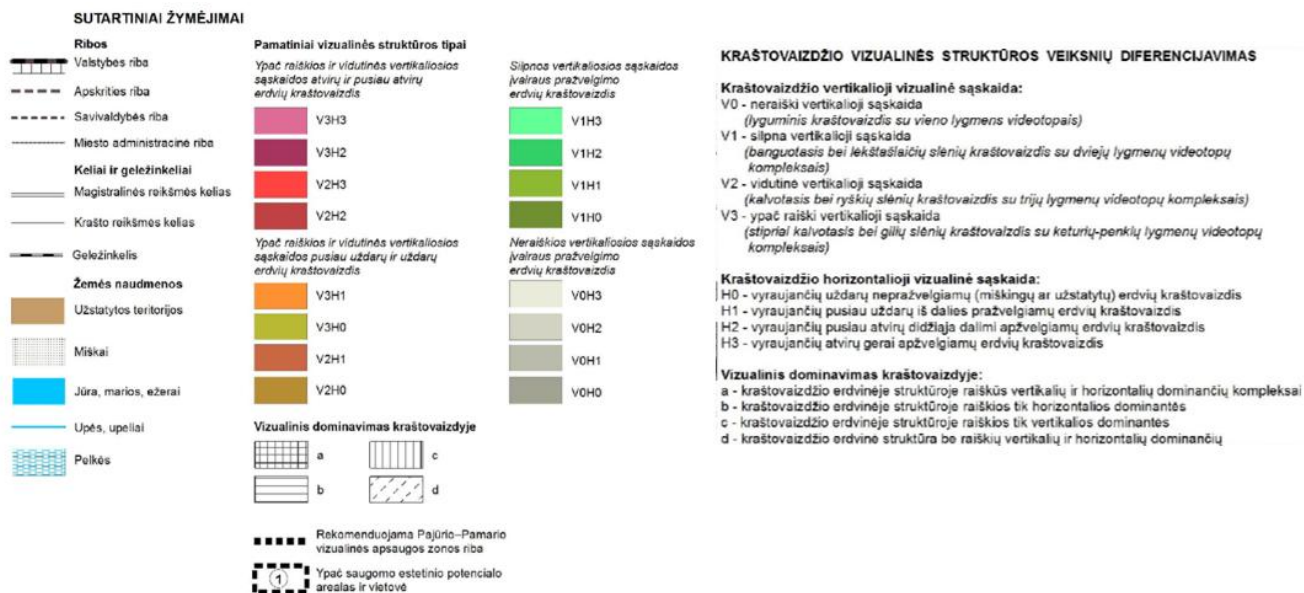
8 pav. Kraštovaizdžio tvarkymo zonos Marijampolės savivaldybės teritorijoje

(ištrauka iš Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano, 2021 brėžinio „Kraštovaizdžio tvarkymo zonos“)

Estetinis kraštovaizdžio vertinimas vizualiniu aspektu

Vertinant Marijampolės savivaldybės kraštovaizdį, taip pat svarbu išskirti kraštovaizdžio vizualinės sąskaidos savitumus. Pagal Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo planą pirmiausiai paminėtinos ypač raiškos ir vidutinės vertikaliosios sąskaidos atvirų ir pusiau atvirų erdvių kraštovaizdžio teritorijos. Jos sudaro ypatingai aukšto estetinio potencialo teritorijas su indeksais V3H2-d, V2H3-d. Šios teritorijos apima savivaldybės pietinę ir centrinę dalis (Šešupės upės atkarpos aplinka nuo Lakinskių k. iki Kuktiškių k.) bei rytinę dalį (dalį Varnabūdės miško, Vasakų ir Katiliuko ežerų, Menčtrakio, Eglinio, Mergašilio upelių aplinka). Tuo tarpu kitos savivaldybės teritorijos yra mažiau raiškos. Pietinė ir pietrytinė savivaldybės dalys išskiriamos kaip silpnos vertikaliosios sąskaidos įvairaus pražvelgiamumo erdvių kraštovaizdžio teritorijos su indeksais V1H3-d, V1H2-b (Amalvo, Leiciškių, Ivoniškių, Kalnynų ežerų, Amalvės-Šlavantos bei Dovinės upių ir jų intakų aplinka). Didžiausią savivaldybės dalį užima neraiškos vertikaliosios sąskaidos kraštovaizdis, kuris apima vakarinę, šiaurinę bei centrinę savivaldybės dalį. Teritorijai į vakarus nuo Šešupės upės būdingas kraštovaizdis be raiškių vertikalių ir horizontalių dominančių – tai atviri, lyguminiai ir agrariniai plotai su indeksu VOH3-d (Paikio, Balsės, Juodupės, Atšlietės, Uosupelio, Gulbino upių aplinka). Teritorijai į rytus nuo Šešupės būdingas pusiau uždarų erdvių kraštovaizdis be raiškių vertikalių ir horizontalių dominančių su indeksu VOH1-d (Varnabūdės, Šunskų miško masyvai, Sasnos, Raišupio, Skriaudupio, Valčiuvos upių aplinka) (žr. 9 pav.).

9 pav. Kraštovaizdžio vizualinis estetiškas potencialas Marijampolės savivaldybės teritorijoje (ištrauka iš Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane, 2021 „Kraštovaizdžio vizualinis estetiškas potencialas“)

II SKYRIUS. SAUGOMOS TERITORIJOS

Pagal dabar galiojančią LR Saugomų teritorijų įstatymą Saugomos teritorijos yra sausumos ir (ar) vandens plotai nustatytais aiškiais ribomis, turintys pripažintą mokslinę, ekologinę, kultūrinę ir kitokią vertę ir kuriems teisės aktais nustatytas specialus apsaugos ir naudojimo režimas (tvarka). Saugomos teritorijos steigiamos siekiant išsaugoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes), kraštovaizdžio ir biologinę įvairovę, užtikrinti kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, gamtos išteklių subalansuotą naudojimą ir atkūrimą, sudaryti sąlygas pažintiniam turizmui, moksliniams tyrimams ir aplinkos būklės stebėjimams, propaguoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes). Tuo būdu, saugomos teritorijos yra ypač svarbus kraštovaizdžio ekologinės struktūros formatorius ir jos sudėtinė dalis.

Saugomų teritorijų sistema, remiantis LR Saugomų teritorijų įstatymu, sudaro šios saugomų teritorijų kategorijos: konservacinės apsaugos prioriteto teritorijos - rezervatai, draustiniai ir paveldo objektai; atkuriamosios apsaugos prioriteto teritorijos – atkuriamieji sklypai, genetiniai sklypai; ekologinės apsaugos prioriteto teritorijos – ekologinės apsaugos zonos; kompleksinės saugomos teritorijos – valstybiniai parkai (nacionaliniai ir regioniniai), biosferos stebėsenos (monitoringo) teritorijos (biosferos rezervatai ir biosferos poligonai), įsteigtos ir potencialios Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijos.

Gamtinio pobūdžio saugomas ir kitas ekologiškai svarbias teritorijas, užtikrinančias kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, į krašto tvarkymą subalansuojančią bendrą sistemą jungia gamtinis karkasas, tačiau jam saugomos teritorijos statusas nėra suteikiamas. Gamtinio karkaso teritorijos tvarkomos pagal Gamtinio karkaso nuostatus.

Svarbiausios saugomos teritorijos, sudarančios pagrindines režimines zonas, užtikrinančias gamtinio kraštovaizdžio apsaugą, yra gamtinės bei kompleksinio tipo ypač saugomos teritorijos, kurioms taikomas konservacinių (gamtos vertybių išsaugojimo) interesų prioritetas, t. y. valstybiniai gamtiniai rezervatai, biosferos rezervatai, valstybiniai ir savivaldybių draustiniai, valstybiniai parkai ir biosferos poligonai. Šios svarbiausios saugomos teritorijos dar vadinamos ypač saugomomis.

Marijampolės savivaldybės teritorijoje esančių saugomų teritorijų sąrašą sudaro: 4 draustiniai, 1 rezervatas, 5 gamtos botaniniai objektai (2 parkai ir 3 medžiai), 3 „Natura 2000“ teritorijos (iš kurių 1 yra svarbi buveinių apsaugai, 2 – svarbios paukščių apsaugai).

Draustiniai

Savivaldybėje yra 4 saugomi draustiniai, iš kurių 3 priklauso tik Marijampolės savivaldybei (Varnabūdės pedologinis draustinis, Dalginės botaninis draustinis, Varnabūdės miško beržo genetinis draustinis) ir 1 dar apima Prienų rajono savivaldybę (Balbieriškio miško biosferos poligonas) (žr. 6 lentelė). Pagal užimamą plotą savivaldybėje didžiausias – Dalginės botaninis draustinis (151,1 ha), mažiausias – Balbieriškio miško biosferos poligonas (1,006 ha).

6 lentelė. Marijampolės savivaldybėje esantys draustiniai ir su jos teritorija besiribojančios

Eil. Nr.	Pavadinimas	Visas plotas, ha	Plotas savivaldybėje, ha	Steigimo tikslas	Vieta
1.	Varnabūdės pedologinis draustinis	112,3	110,7	Išsaugoti Jiesios-Šešupės banguotos lygumos velėninius glėjinius priemolio dirvožemius.	Marijampolės sav.
2.	Dalginės botaninis draustinis	151,1	151,1	Išsaugoti etalonines brandžių skroblynų ir miškų su skrobkais, Lietuvos raudonosios knygos augalų rūšių (krūmelinio vikio, tuščiavidurio rūtenio, žalsvažiedės blandies, miškinės dirsės, miškinės varnalėsos, tarpinio rūtenio) augimvietes.	Marijampolės sav.
3.	Varnabūdės miško beržo genetinis draustinis	10,6	10,6	Išsaugoti Varnabūdės miško karpotojo beržo (<i>Betula pendula</i> Roth.) populiacijos genetinę įvairovę kintančios aplinkos sąlygomis ir užtikrinti šios populiacijos atsikūrimą arba atkūrimą jos dauginamąja medžiaga.	Marijampolės sav.
4.	Balbieriškio miško biosferos poligonas	3 060,61	1,006	Išsaugoti Balbieriškio miško ekosistemą, ypač siekiant išlaikyti vidutinio genio (<i>Dendrocopos medius</i>) populiaciją teritorijas.	Prienų r. sav., Marijampolės sav.

Šaltinis: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastras, 2025 m.

Rezervatai

Marijampolės savivaldybės teritorijoje yra vienas rezervatas – Žuvinto biosferos rezervatas, išsidėstęs Alytaus r., Lazdijų r. ir Marijampolės savivaldybės teritorijose. Rezervato plotas Marijampolės savivaldybėje – 10 352,0 ha (žr. 7 lentelė).

7 lentelė. Rezervatai Marijampolės savivaldybėje ir su jos teritorija besiribojančios

Eil. Nr.	Pavadinimas	Visas plotas, ha	Plotas savivaldybėje, ha	Steigimo tikslas	Vieta
1.	Žuvinto biosferos rezervatas	18 489,7	10 352,0	Išsaugoti vertingą gamtinių požiūriu Žuvinto ežerą ir jį supančių pelkynų ekosistemą, turtingą gyvūniją, ypač paukščių pasaulį; vykdyti regioninį biosferos monitoringą.	Alytaus r., Lazdijų r., Marijampolės sav.

Šaltinis: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastras, 2025 m.

Gamtos paveldo objektai

Valstybės saugomi gamtos paveldo objektai Marijampolės savivaldybėje yra 5: tai 2 parkai (Dovinės vingio dendrologinę vertę turintis parkas, Pašešupio dendrologinę vertę turintis parkas) ir 3 medžai (Buktos ąžuolas, Grįstakelio ąžuolas, Meškėnų liepa) (žr. 8 lentelė).

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

8 lentelė. Saugomi botaniniai objektai Marijampolės savivaldybėje

Eil. Nr.	ID	Saugomi gamtos paveldo objektai	Duomenys apie saugomą gamtos paveldo objektą	Vieta
<i>Parkai ir skverai</i>				
1.	0310504000002	Dovinės vingio dendrologinę vertę turintis parkas	10,742 ha plotas	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Netičkampio k.
2.	0310504000004	Pašešupio dendrologinę vertę turintis parkas	25,813 ha plotas	Marijampolėje, dešiniajame Šešupės upės krante, Degučių mikrorajone
<i>Medžiai ir krūmai</i>				
3.	0310505010274	Buktos ąžuolas	apimtis – 4,48 m, aukštis-28 m	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Buktos miškas, Žuvinto biosferos rezervatas
4.	0310505010045	Grištakelio ąžuolas	apimtis – 4,58m, aukštis-28m	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Buktos miškas, Žuvinto biosferos rezervatas
5.	0310505050047	Meškėnų liepa	apimtis – 6m, aukštis-12m	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Meškėnų k.

Šaltinis: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastras, 2025 m.

„Natura 2000“ teritorijos

Dalis Marijampolės savivaldybės teritorijos patenka į „Natura 2000“ teritoriją – Europos Sąjungoje esantį saugomų teritorijų tinklą, įkurtą siekiant išsaugoti Europos Bendrijos mastu retas ar nykstančias gyvūnų ir augalų rūšis bei gamtines buveines. Šią apsaugą numato dvi direktyvos – buveinių ir paukščių, pagal kurias ir nustatytos buveinių apsaugai ir paukščių apsaugai svarbios teritorijos.

Buveinių apsaugai (BAST) savivaldybėje svarbi 1 „Natura 2000“ teritorija (žr. 9 lentelė) – Žuvinto ežeras ir Buktos miškas.

Paukščių apsaugai (PAST) savivaldybėje svarbios 2 teritorijos (žr. 10 lentelė) – Balbieriškio miškas; Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės.

Didžiausia Marijampolės savivaldybėje esanti „Natura 2000“ teritorija – Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės (10 352,02 ha).

9 lentelė. „Natura 2000“ teritorijos: buveinių apsaugai svarbios teritorijos (BAST), esančios Marijampolės savivaldybėje ir su jos teritorija besiribojančios

Eil. Nr.	Kodas „Natura 2000“ duomenų bazėje	BAST pavadinimas	Plotas, ha	Plotas savivaldybėje, ha	Pastabos	Steigimo tikslas	Vieta
1.	LTALY0005	Žuvinto ežeras ir Buktos miškas	15 867,767	7 733,766	Žuvinto biosferos rezervatas	3140 Ežerai su menturdumblų bendrijomis; 3160 Natūralūs distrofiniai ežerai; 6410 Melvenynai; 6430 Eutrofiniai aukštieji žolynai; 6450 Aliuvinės pievos; 6510 Šienaujamos mezofitų pievos; 7110 Aktyvios aukštapelkės; 7120 Degradavusios aukštapelkės; 7140	Alytaus r., Lazdijų r., Marijampolės sav.

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Eil. Nr.	Kodas „Natura 2000“ duomenų bazėje	BAST pavadinimas	Plotas, ha	Plotas savivaldybėje, ha	Pastabos	Steigimo tikslas	Vieta
						Tarpinės pelkės ir liūnai; 7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės; 7230 Šarmingos žemapelkės; 9050 Žolių turtingi eglynai; 9080 Pelkėti lapuočių miškai; 9160 Skroblynai; 91D0 Pelkiniai miškai; 91E0 Aliuviniai miškai; Baltamargė šaškytė; Dvilapis purvuolis; Pelkinė uolaskėlė; Raudonpilvė kūmutė; Ūdra; Didysis auksinukas; Plačioji dusia; Žvilgančioji riestūnė; Mažoji suktenė.	

Šaltinis: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastras, 2025 m.

10 lentelė. „Natura 2000“ teritorijos: paukščių apsaugai svarbios teritorijos (PAST), esančios Marijampolės savivaldybėje ir su jos teritorija besiribojančios

Eil. Nr.	Kodas „Natura 2000“ duomenų bazėje	PAST pavadinimas	Plotas, ha	Plotas savivaldybėje, ha	Pastabos	Steigimo tikslas	Vieta
1.	LTPRIB003	Balbieriškio miškas	3 060,613	1,006	Paukščių apsaugai svarbios teritorijos ribos sutampa su Balbieriškio miško biosferos poligono ribomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. lapkričio 15 d. įsakymu Nr. D1-590 „Dėl Babtų-Varluvos miškų, Balbieriškio miško, Biržų girios ir Būdos-Pravieniškio miškų biosferos poligonų įsteigimo, Biosferos poligonų nuostatų	Vidutinių margųjų genijų (Dendrocopos medius) apsaugai.	Prienų r., Marijampolės sav.

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Eil. Nr.	Kodas „Natura 2000“ duomenų bazėje	PAST pavadinimas	Plotas, ha	Plotas savivaldybėje, ha	Pastabos	Steigimo tikslas	Vieta
					bei biosferos poligonų ribų patvirtinimo“.		
2.	LTALYB003	Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės	18 489,686	10 352,020	Paukščių apsaugai svarbios teritorijos ribos sutampa su Žuvinto biosferos rezervato ribomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. 977 „Dėl Žuvinto biosferos rezervato planavimo schemos (ribų ir tvarkymo planų) patvirtinimo“	Didžiųjų baurių (Botaurus stellaris), nendrinių lingių (Circus aeruginosus), pievinių lingių (Circus pygargus), tetervinių (Tetrao tetrix), griežlių (Crex crex), švygždų (Porzana porzana), plovinių vištelių (Porzana parva), gervių (Grus grus), tikučių (Tringa glareola), juodųjų žuvėdrų (Chlidonias niger), vidutinių margųjų genų (Dendrocopos medius), baltnugarių genų (Dendrocopos leucotos), mėlyngurklių (Luscinia svecica), meldinių nendrinukių (Acrocephalus paludicola); migruojančių gervių (Grus grus), baltakakčių žąsų (Anser albifrons) ir želmeninių žąsų (Anser fabalis) sankapų vietų apsaugai.	Alytaus r., Lazdijų r., Marijampolės sav.

Šaltinis: Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastras, 2025 m.

Biologinė įvairovės išsaugojimas „Natura 2000“ teritorijose

Biologinės įvairovės išsaugojimas – vienas iš svarbiausių uždavinių, siekiant darnaus visuomenės vystymosi. Biologinę įvairovę sudaro visų gyvų organizmų rūšių, gyvenančių sausumos, paviršinių vandenių bei ekosistemose, visuma, jų buveinės, taip pat genetinė įvairovė (Lietuvos Respublikos biologinės įvairovės išsaugojimo strategija ir veiksmų planas, 1998). Biologinė įvairovė, be kitų svarbių funkcijų, yra ir gamtinių sistemų funkcionalumo bei stabilumo garantas. Tai aplinkos komponentas, vienas pagrindinių resursų tokioms

gyvybiškai svarbioms ūkio šakoms, kaip miškininkystė, žemės ūkis, žuvininkystė, žemės ūkis, medicina, jo vaidmuo yra esminis turizmo ir rekreacijos sektoriuje.

Remiantis ES Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos ir Tarybos direktyvos 79/409/EEB dėl laukinių paukščių apsaugos reikalavimais Europos Sąjungos šalyse kuriamas bendras specialiųjų saugomų teritorijų ekologinis tinklas „Natura 2000“. Jis skirtas palaikyti ir išsaugoti natūralias, pusiau natūralias buveines, nykstančių gyvūnų bei augalų rūšis jų paplitimo vietose. Lietuva tapdama Europos Sąjungos nare įsipareigojo parinkti ir įsteigti paukščių bei natūralių buveinių apsaugai svarbias teritorijas įjungiant jas į „Natura 2000“ tinklą.

Buveinių bei paukščių apsaugai svarbių teritorijų apsaugos režimas nustatomas subalansuotomis priemonėmis: išsaugojimo (konservacinėmis), prevencinėmis priemonėmis, teritorijų planavimo dokumentų bei planų sprendiniais, taip pat vertinimo priemonėmis, nustatančiomis projektų poveikį buveinių apsaugai svarbioms teritorijoms. Europos Bendrijos svarbos buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų tvarkymo ypatumus nustato Vyriausybės patvirtinti Bendrieji buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatai (Žin., 2011, Nr. 67-3171).

Bendrajame plane išlaikomos esamos saugomos teritorijos. Naujų saugomų teritorijų nėra numatoma.

III SKYRIUS. ŽELDYNAI

Bendrojo plano sprendiniuose numatoma vystyti Marijampolės savivaldybės urbanistinių centrų želdynų sistemas. Tam įvertinamas naujų atskirųjų želdynų teritorijų, žaliųjų jungčių poreikis. Želdynų sistema urbanistiniuose centruose turi būti formuojama apjungiant atskiruosius želdynus, bendro naudojimo teritorijas, rekreacines teritorijas, visuomeninės paskirties teritorijas, gamtinio karkaso elementus.

Formuojant gyvenamųjų vietovių želdynų sistemas, turi būti išskiriamos rekreacinės paskirties atskirųjų želdynų teritorijos. Šių želdynų teritorijų formavimas turi būti vykdomas remiantis „Viešųjų atskirųjų želdynų plotų normomis“, patvirtintomis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. D1-694 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2023 m. gegužės 11 d. įsakymo Nr. D1-146 redakcija).

Bendrojo plano sprendinių konkretizavimo stadijoje numatoma funkcinio zonavimo reikalavimus detalizuoti, vadovaujantis Viešųjų atskirųjų želdynų plotų normomis.

IV SKYRIUS. VANDENS TELKINIŲ PAKRANTĖS APSAUGOS JUOSTA IR APSAUGOS ZONA

Marijampolės savivaldybėje vandens telkiniai sudaro 2,58 % savivaldybės teritorijos, tai upės, ežerai, tvenkiniai. Savivaldybės teritorija teka Šešupės upė su intakais (Dovinė, Sasna, Amalve, Šlavanta, Sūduonia), telkšo 11 ežerų (didžiausi - Žaltytis, Amalvas, Ivoniškis, Ygla, Kalnynų ežeras, Leiciškių ežeras ir kt.), 7 valstybinės reikšmės tvenkiniai (didžiausi - Marijampolės marios, Antanavo HE tvenkinys, Stebuliškių tvenkinys).

Visiems Marijampolės savivaldybėje esantiems vandens telkiniams turi būti nustatoma pakrantės apsaugos juosta ir apsaugos zona. Ji turi būti nustatyta remiantis „Paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarkos aprašu“, patvirtintu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. 540 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. vasario 14 d. įsakymo Nr. D1-98 redakcija).

V SKYRIUS. POTVYNIŲ TERITORIJOS

Planuojama teritorija patenka į Nemuno baseino upių rajoną. Pagal potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapius (patvirtintus LR Aplinkos ministro 2014-08-06 įsakymu Nr. D1-655 „Dėl potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapių Nemuno, Ventos, Lielupės ir Dauguvos upių baseinų rajonuose patvirtinimo“), planuojamoje teritorijoje nustatytos sniego ir liūčių užliejamos teritorijos (žr. 10 pav.).

Pagal sniego ir liūčių potvynio žemėlapi, didelės ir vidutinės tikimybės potvynio teritorijos yra Šešupės upės aplinkoje. Didžiausios potvynių grėsmės esamose užstatytose teritorijose yra pietvakarinėje

Marijampolės savivaldybės dalyje (prie Liudvinavo k. ir Marijampolės II tvenkinio aplinkoje) bei šiaurinėje savivaldybės dalyje (Antanavo HE tvenkinio ir Budviečių k. aplinkoje). Atsižvelgiant į galimą potvynių grėsmę, šiose teritorijose rizika yra nepriimtina ir jos apsaugai turi būti numatytos inžinerinės apsaugos priemonės (apsaugos pylimai, paaukštintos gatvės).

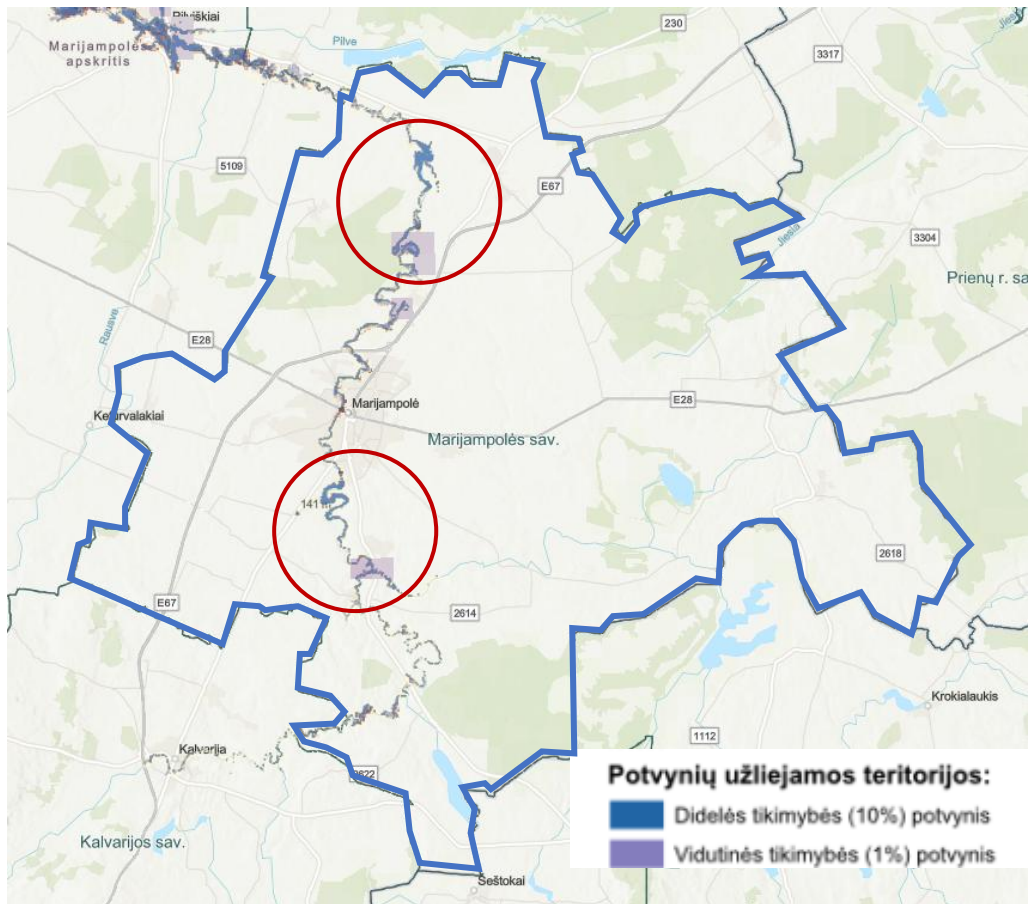
Šešupės upės užliejamose teritorijose turi būti laikomasi Vandenų srities plėtros 2017-2023 metų programos įgyvendinimo veiksmų plano (patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. gegužės 5 d. įsakymu Nr. D1-375/3D-312), taip pat Potvynių rizikos Nemuno, Lielupės, Ventos ir Dauguvos upių baseinų rajonuose valdymo plano. Įgyvendinant bendrojo plano sprendinius, šiose teritorijose būtina vadovautis LR Saugomų teritorijų įstatymu (1993-11-09 Nr. I-301), Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymu (TAR, 2019-06-19, Nr. 9862), o taip pat potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapiams.

Potvynių teritorijoms taikomas Specialiųjų žemės naudojimo įstatymo (TAR, 2019-06-19, Nr. 862) VI skyriaus „Ekologinės apsaugos zonos, gamtos ištekliai“ X skirsnio „Potvynių teritorijos ir jose taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos“ reikalavimai.

Potvynių užliejamose teritorijose turi būti taikomos šios bendrosios priemonės:

- Atstatymo priemonės: gyventojų evakavimas, gelbėjimo sistemų stiprinimas, draudimo nuo potvynių sistemos tobulinimas;
- Nestruktūrinės apsaugos nuo potvynių priemonės: miškingumo didinimas, šlapynių atkūrimas, agroaplinkosaugos priemonės, vandens sulaikymas urbanizuotose teritorijose (taikomos visoje Lietuvoje);
- Pasirengimo potvyniams priemonės: potvynių prognozavimo sistemos tobulinimas, potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapių viešinimas, rekomendacijos gyventojams, kaip apsaugoti nuosavybę kilus potvyniui, susisiekimo kelių transporto nukreipimo planavimas;
- Prevencinės priemonės: užliejamų teritorijų zonavimo sistemos sukūrimas, statybų užliejamose teritorijose reglamentavimo tobulinimas, hidrotechnikos statinių saugumo užtikrinimas, būtiniausių paslaugų teikimo potvynio metu užtikrinimas.

Vykdam užkūnę veiklą potvynių užliejamose teritorijose ar jų aplinkoje, reikalinga vadovautis naujausia potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapių redakcija.

10 pav. Didelės tikimybės ir vidutinės tikimybės potvynių grėsmės Marijampolės savivaldybės teritorijoje (Šešupės upės aplinkoje), pagal potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapius, patvirtintus LR Aplinkos ministro 2014-08-06 įsakymu Nr. D1-655 „Dėl potvynių grėsmės ir potvynių rizikos žemėlapių Nemuno, Ventos, Lielupės ir Dauguvos upių baseinų rajonuose patvirtinimo“.

Šaltinis: <https://potvyniai.aplinka.lt/map>

VI SKYRIUS. MIŠKO ŽEMĖ

Miško žemė gali būti paverčiama kitomis naudmenomis, jei miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis atitinka Miškų įstatymo 11 straipsnyje nurodytus reikalavimus. Remiantis LR Miškų įstatymo 11 straipsniu, miško žemės pavertimas kitomis naudmenomis galimas tik įstatyme numatytais šiais išimtiniais atvejais:

- 1) valstybei svarbiems projektams įgyvendinti;
- 2) inžinerinės infrastruktūros teritorijoms, apimančioms komunikacinius koridorius, inžinerinius tinklus, susisiekimo komunikacijas ir aptarnavimo objektus, formuoti;
- 3) visuomeninės paskirties, bendrojo naudojimo ir atskirųjų želdynų teritorijoms formuoti;
- 4) naudingųjų iškasenų eksploatavimo teritorijoms formuoti ir naudoti, kai nėra galimybės šių iškasenų eksploatuoti ne miško žemėje savivaldybės teritorijoje arba kai baigiamas eksploatuoti pradėtas naudoti telkinys ar jo dalis, dėl kurių yra išduotas leidimas naudoti naudingąsias iškasenas;
- 5) teritorijose, skirtose valstybės sienos apsaugos tikslams ir krašto apsaugos tikslams.

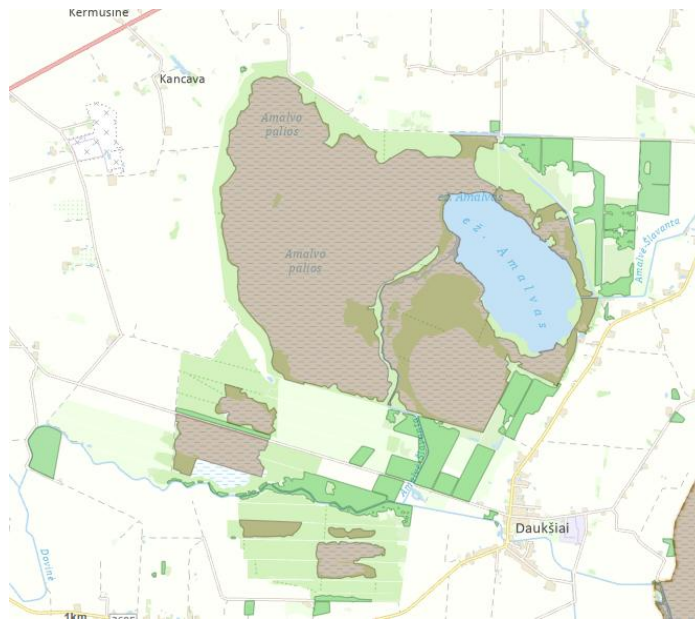
Marijampolės savivaldybėje miško žemė užima 14, 68 % savivaldybės teritorijos. Didžiausi miškai savivaldybės pietinėje dalyje (Buktos miškas), šiaurės vakarinėje dalyje (Šunskų miškas), šiaurės rytinėje dalyje (Varnabūdės miškas).

Planuojant Marijampolės savivaldybės teritoriją mažinti miškų plotus nenumatoma. Naujus miškus, numatoma kurti gamtinio karkaso teritorijose, didelių atvirų erdvių plotuose, kuriuose yra ypač silpnas geoekologinis potencialas.

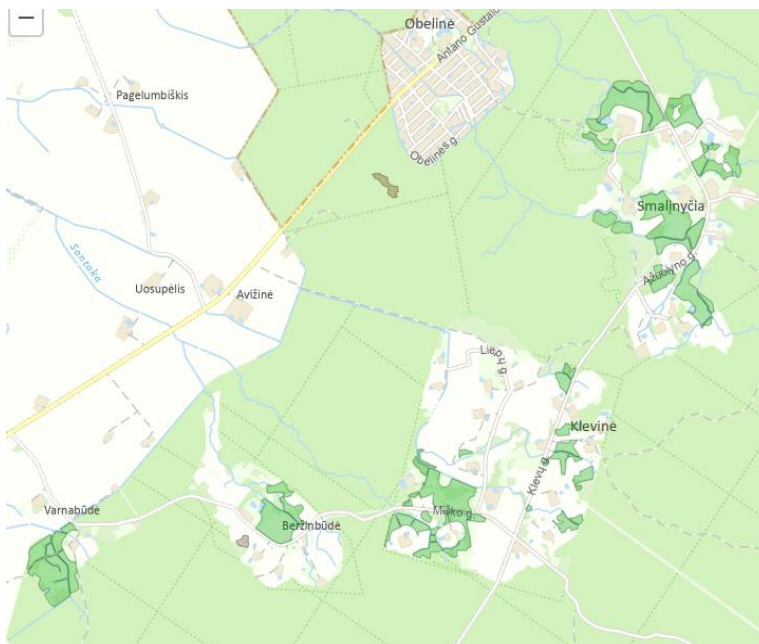
VII SKYRIUS. NATŪRALIOS PIEVOS, PELKĖS IR ŠALTINYNAI

Kaip apibrėžia Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas, natūralios pievos ir ganyklos yra neariami, nesusausinami, nepersėjami žolynai, kuriuose vyrauja natūralūs laukiniai augalai, saugotini dėl jų svarbos žemės ūkio naudmenų plotų biologinei įvairovei. Planuojamoje teritorijoje yra nedaug registruotų natūralių pievų ir ganyklų. Remiantis natūralių pievų ir ganyklų žemėlapiais (*Šaltinis: <https://www.arcgis.com/>*), didesnė šių teritorijų koncentracija yra pietrytinėje Marijampolės savivaldybės dalyje (Amalvos-Šlavantos upės aplinka, Daukšiai, Amalviškiai, Šlavančiai), šiaurės rytinėje dalyje (Varnabūdės miško teritorijoje), šiaurinėje dalyje (prie Šešupės upės, Domeikai, Kazliškiai) ir rytinėje dalyje (tarp Igliaukos ir Gudelių mstl.) (žr. 11, 12, 13, 14 pav.).

Bendrajame plane natūralių pievų ir ganyklų nenumatoma paversti kitomis.

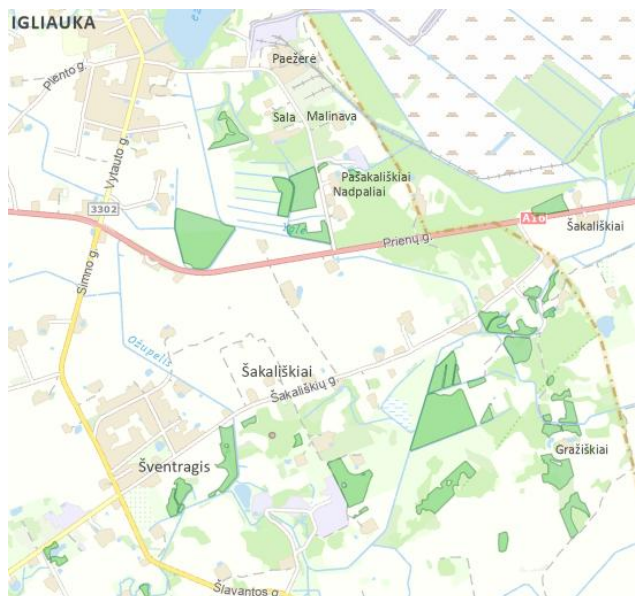
11 pav. Natūralios pievos ir ganyklos Amalvos-Šlavantos upės aplinkoje, pietrytinėje Marijampolės sav. dalyje
Šaltinis: NATŪRALIŲ PIEVŲ IR GANYKLŲ, PELKIŲ IR ŠALTINYNŲ ŽEMĖLAPIAI, <https://www.arcgis.com/>

12 pav. Natūralios pievos ir ganyklos Varnabūdės miško teritorijoje, šiaurės-rytinėje Marijampolės sav. dalyje
Šaltinis: NATŪRALIŲ PIEVŲ IR GANYKLŲ, PELKIŲ IR ŠALTINYNŲ ŽEMĖLAPIAI, <https://www.arcgis.com/>

13 pav. Natūralios pievos ir ganyklos prie Šešupės upės (Domeikai, Kazliškiai), šiaurinėje Marijampolės sav. dalyje
Šaltinis: NATŪRALIŲ PIEVŲ IR GANYKLŲ, PELKIŲ IR ŠALTINYNŲ ŽEMĖLAPIAI, <https://www.arcgis.com/>

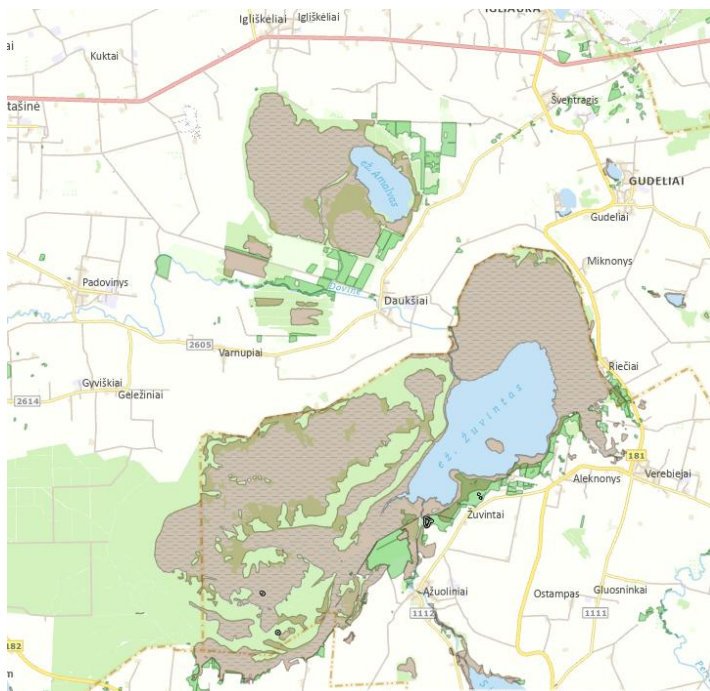

14 pav. Natūralios pievos ir ganyklos tarp Igliaukos ir Gudelių mstl., rytinėje Marijampolės sav. dalyje
Šaltinis: NATŪRALIŲ PIEVŲ IR GANYKLŲ, PELKIŲ IR ŠALTINYNŲ ŽEMĖLAPIAI, <https://www.arcgis.com/>

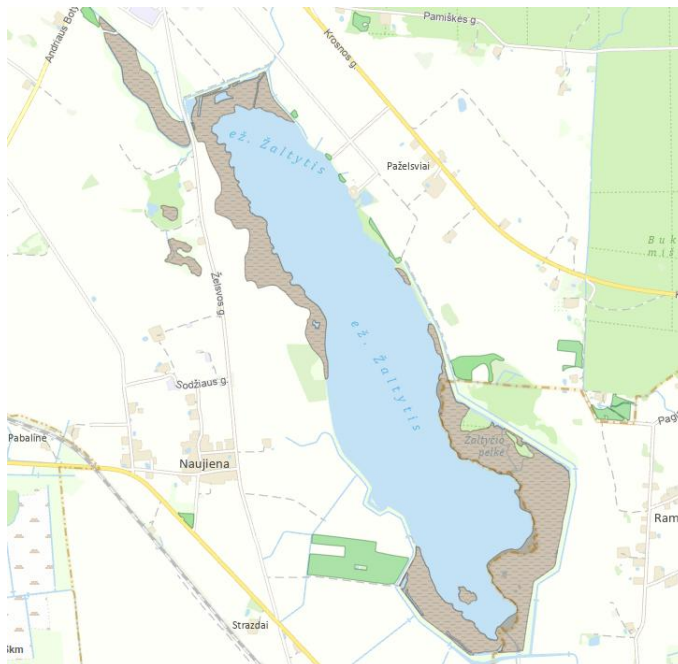
Į Marijampolės savivaldybės teritoriją taip pat patenka pelkių teritorijos. Didžiausių pelkių Suvalkijoje plotai yra pietrytinėje savivaldybės dalyje. Prie Amalvo ežero plyti pelkė – *Amalvo palios* (Marijampolės sav. teritorija). Į pietūs nuo Amalvo ežero yra *Palių Balos miško pelkė*, prie Žuvinto ežero (Marijampolės sav. ir Alytaus r. sav.) (žr. 15 pav.). Mažesnių pelkių plotai aptinkami pietinėje Marijampolės sav. dalyje – *Žaltyčio ežero pelkė* (žr. 16 pav.), vakarinėje dalyje – *Galubalio pelkė*, prie Balsupių tvenkinio (žr. 17 pav.), pietinėje dalyje – *pelkės prie Netičkampio tvenkinio*, Liudvinavo mstl. (žr. 18 pav.).

Pelkių teritorijų bendrojo plano keitimu nėra numatoma paversti kitomis naudmenomis.

Šaltinynų teritorijų Marijampolės savivaldybėje neaptikta. Artimiausi šaltinynai yra Alytaus r. savivaldybėje, Palių Balos pelkėje.

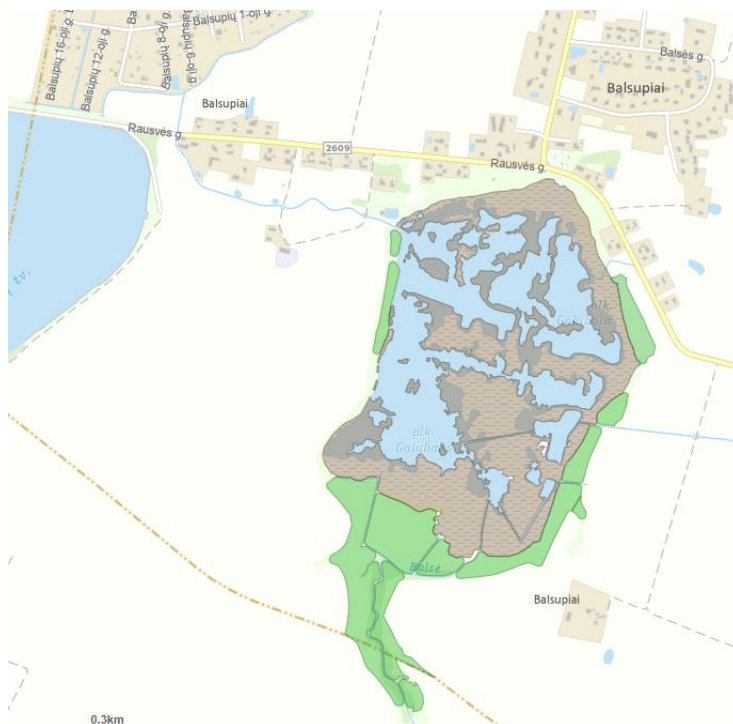

15 pav. Amalvo ežero pelkė (Amalvo palios) pietvakarinėje Marijampolės sav. dalyje.
Palių Balos miško pelkė (prie Žuvinto ežero), riba tarp Marijampolės sav. ir Alytaus r. sav.
Šaltinis: NATŪRALIŲ PIEVŲ IR GANYKLŲ, PELKIŲ IR ŠALTINYNŲ ŽEMĖLAPIAI, <https://www.arcgis.com/>

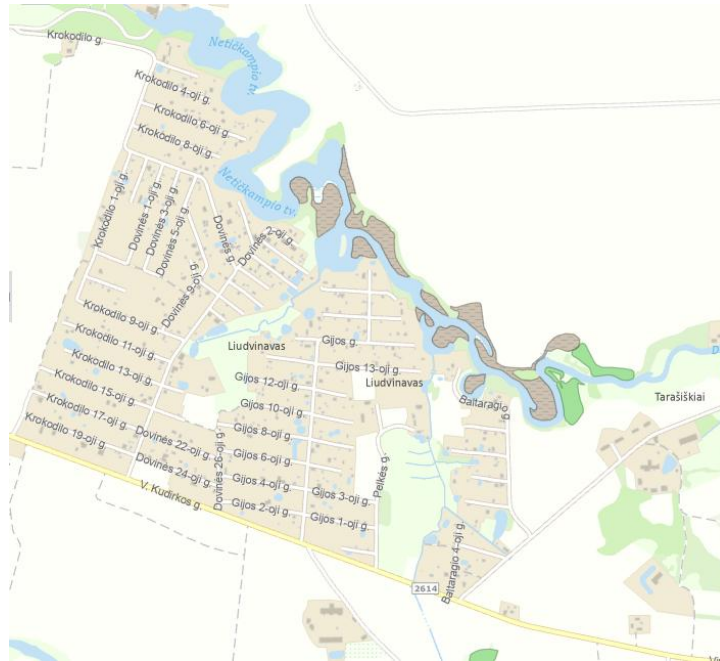
16 pav. Žaltyčio ežero pelkė pietinėje Marijampolės sav. dalyje.

Šaltinis: NATŪRALIŲ PIEVŲ IR GANYKLŲ, PELKIŲ IR ŠALTINYNŲ ŽEMĖLAPIAI, <https://www.arcgis.com/>

17 pav. Galubalio pelkė prie Balsupių tvenkinio vakarinėje Marijampolės sav. dalyje.

Šaltinis: NATŪRALIŲ PIEVŲ IR GANYKLŲ, PELKIŲ IR ŠALTINYNŲ ŽEMĖLAPIAI, <https://www.arcgis.com/>

18 pav. Pelkių plotai prie Netičkampio tvenkinio, Liudvinavo mstl., pietinėje Marijampolės sav. dalyje,
Šaltinis: NATŪRALIŲ PIEVŲ IR GANYKLŲ, PELKIŲ IR ŠALTINYNŲ ŽEMĖLAPIAI, <https://www.arcgis.com/>

VIII SKYRIUS. SAUGOMOS RŪŠYS

Remiantis Saugomų rūšių informacinės sistemos duomenimis, yra stebimi įvairūs gyvūnų ir augalų saugomų rūšių objektai. Planuojamoje teritorijoje yra randamos gyvūnų ir augalų nuolatinės buveinės – saugomos radavietės, taip pat fiksuojami pavieniai aptikimo atvejai.

Didžiausios saugomų radaviečių sancaupos Marijampolės savivaldybėje yra šiaurės vakarinėje, šiaurės rytinėje ir pietinėje dalyse, tai savivaldybės gamtinio karkaso teritorijos. Kitose vietose dažniausiai stebimi pavieniai saugomų rūšių atvejai.

Saugomų radaviečių rūšys *šiaurės vakarinėje savivaldybės dalyje* – Šunskų miško aplinkoje (žr. 19 pav.): retažiedė miglė (žiedinis augalas), kvapioji dirvuolė (žiedinis augalas), plaukuotoji jonažolė (žiedinis augalas), žalsvažiedė blandis (žiedinis augalas), mažasis erelis rėksnys (paukštis), vidutinis genys (paukštis), pilkoji meleta (paukštis), juodoji meleta (paukštis), juodasis gandras (paukštis), pilkoji gervė (paukštis), vakarinis vapsvaėdis (paukštis) ir kt.

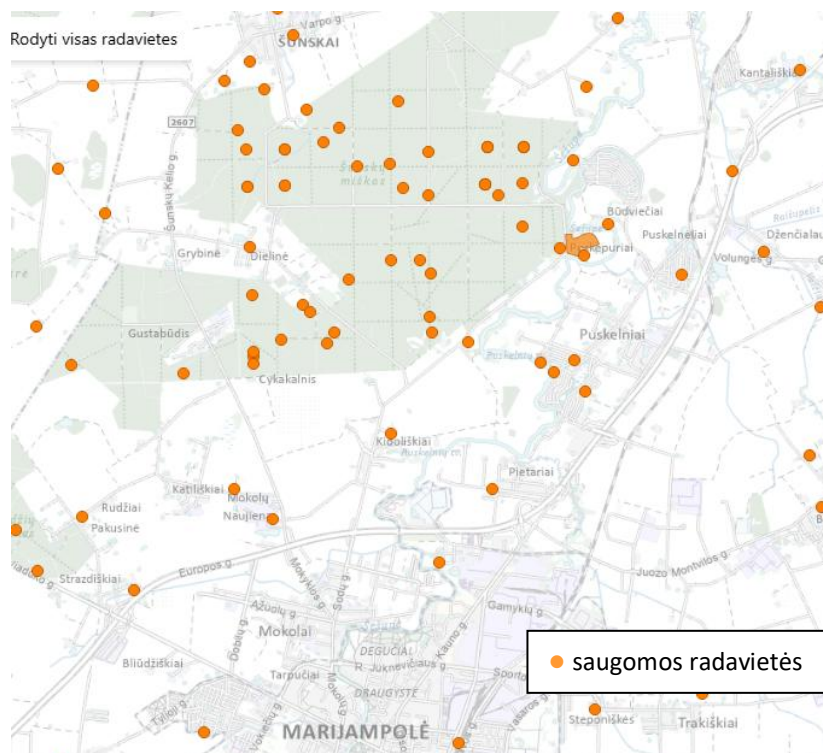
Saugomų radaviečių rūšys *šiaurės rytinėje savivaldybės dalyje* – Varnabūdės miško aplinkoje (žr. 20 pav.): plačioji platužė (grybas), alksninė hipotrachina (grybas), kvapioji dirvuolė (žiedinis augalas), daugiaskiltis varpelis (žiedinis augalas), žalsvažiedė blandis (žiedinis augalas), paprastasis suopis (paukštis), tripirštis genys (paukštis), baltanugaris ir genys (paukštis), juodoji meleta (paukštis), paprastasis vištvanagis (paukštis), baltasis gandras (paukštis) ir kt.

Saugomų radaviečių rūšys *pietinėje savivaldybės dalyje* – Buktos miško aplinkoje (žr. 21 pav.): didysis žvaigždinas (grybas), piestinis pirštūnis (grybas), plunksninis raukšliagrybis (grybas), purpurinis plokščiavabalas (vabzdys), plačialapė klumpaitė (žiedinis augalas), tarpinis ir tuščiaviduris rūtenis (žiedinis augalas), paelbinis skliautalūpis (žiedinis augalas), gebenė lipikė (vijoklinis augalas), geltonžiedis pelėžirnis (žiedinis augalas), miškinė dirvuolė (žiedinis augalas), nendrinė lingė (paukštis), europinis žalvarnis (paukštis), lazdyninė miegapelė (žinduolis), kranklys (paukštis) ir kt.

Vertinant saugomų rūšių radavietes yra atkreipiamas dėmesys į atsinaujinančių išteklių energijos gamybos objektus. Saulės ir vėjo elektrinės išdėstomos taip, kad į jas nepatektų radavietės. Planuojant vėjo jėgainių teritorijas savivaldybėje, turi būti atsižvelgiama į nustatytas saugomų rūšių radavietes ir pritaikomos jų apsaugos priemonės. Taip pat turi būti įvertinamos kitos šalia esančios radavietės 1 km atstumu nuo numatomų vėjo elektrinių.

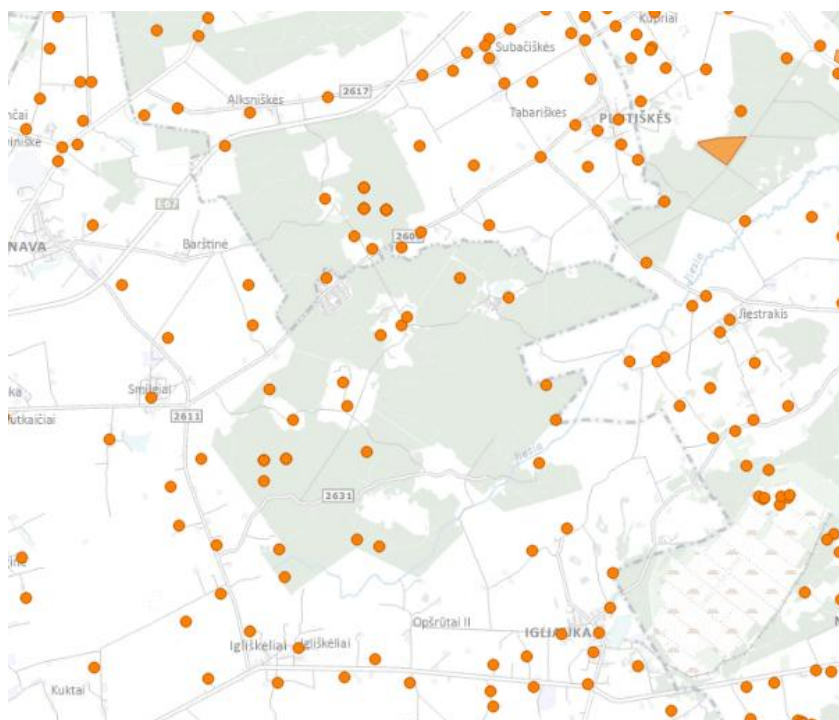
MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Stratinio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

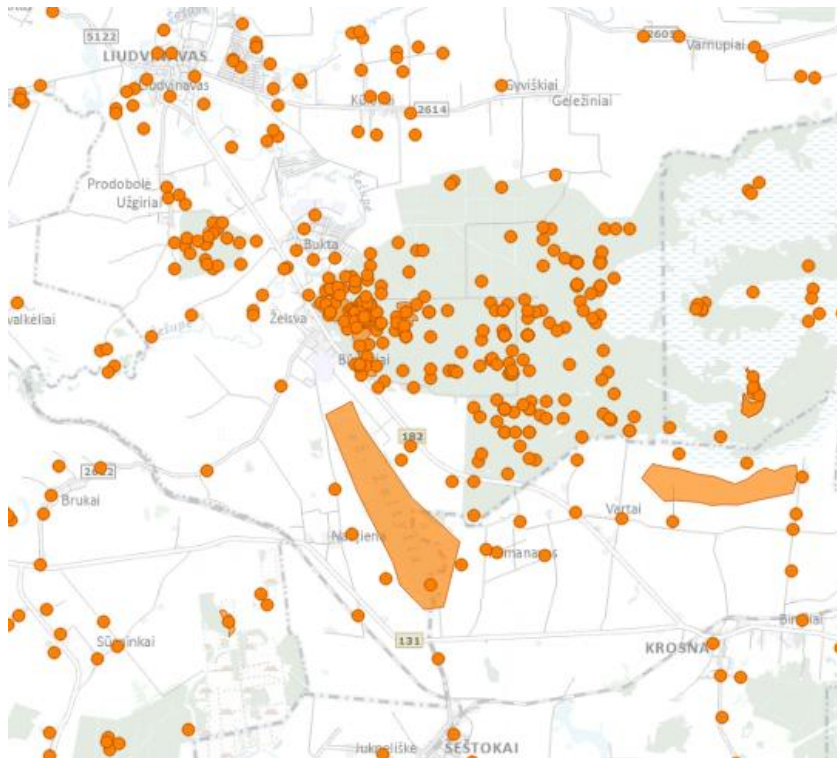
19 pav. Saugomų rūšių radavietės Marijampolės savivaldybės šiaurės vakarinėje dalyje (Šunskų miško aplinka)

Šaltinis: www.sris.lt

20 pav. Saugomų rūšių radavietės Marijampolės savivaldybės šiaurės rytinėje dalyje (Varnabūdės miško aplinka)

Šaltinis: www.sris.lt

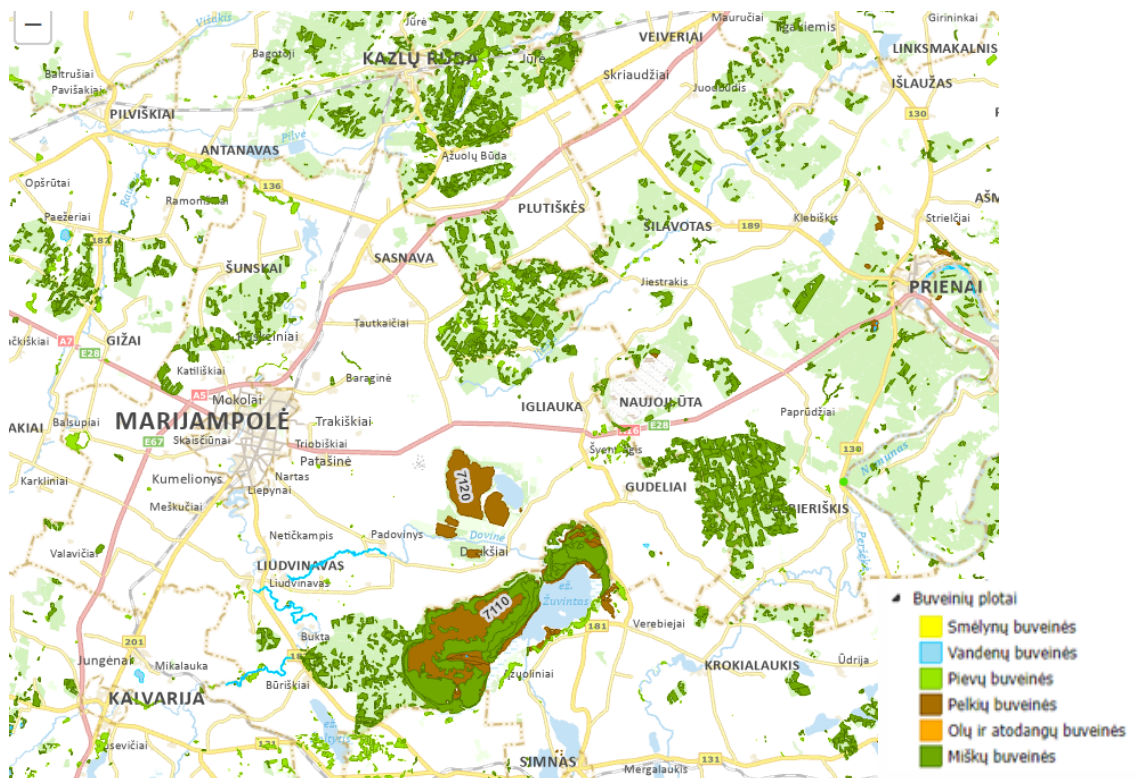
21 pav. Saugomų rūšių radavietės Marijampolės savivaldybės pietinėje dalyje (Buktos miško aplinka)

Šaltinis: www.sris.lt

IX SKYRIUS. EUROPOS BENDRIJOS SVARBOS NATŪRALIOS BUVEINĖS

Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės pažymėtos <https://www.geoportal.lt/map> žemėlapyje. Planuojamoje teritorijoje pagrinde jas sudaro miškų, pievų ir pelkių buveinės. Svarbios miškų buveinės savivaldybėje koncentruojasi šiaurinėje dalyje (Šunskų miškas), pietinėje dalyje (Buktos miškas), pietrytinėje dalyje prie ribos su Prienų r. sav. (Balbieriškio miško biosferos poligonas), šiaurės rytinėje dalyje (Varnabūdės miškas) (žr. 22 pav.). Pelkių ir pievų buveinių vietos aprašytos VII skyriuje „Natūralios pievos, pelkės ir šaltiniai“.

Šios Europos Bendrijos svarbos buveinių teritorijos bendrojo plano keitimu nėra numatomos urbanizuoti. Atsižvelgiant į tai, kad planuojamoje teritorijoje visos Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės yra išlaikomos, neigiamo poveikio natūralių buveinių sistemai nebus.

22 pav. Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės Marijampolės savivaldybės teritorijoje

Šaltinis: <https://www.geoportal.lt/map/#>

X SKYRIUS. NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO OBJEKTŲ APSAUGOS KRYPTYS

Bendros nuostatos

Nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga Marijampolės savivaldybės teritorijos – nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos - dalyje nustatomos kultūros paveldo objektų saugojimo ir naudojimo gairės. Dalies „Nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga“ tikslas – išsaugoti nekilnojamąjį kultūros paveldą ir perduoti jį ateities kartoms, sudarant sąlygas visuomenei jį pažinti ir juo naudotis.

Planuojamai teritorijai bei jos tvarkymo ir naudojimo režimui nustatyti reikia vadovautis Lietuvos Respublikos Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu (toliau – NKPAĮ), kultūros paveldo objektų ir vietovių Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktais bei nuolat atnaujinama Kultūros vertybių registro informacija, pateikta internetinėje svetainėje <http://kvr.kpd.lt>

Konkrečių nekilnojamųjų kultūros vertybių atskleidimą organizuoja Kultūros paveldo departamentas ir savivaldybių institucijos. Nekilnojamųjų kultūros vertybių reikšmingumą, kultūros paveldo objektų ar vietovių vertingąsias savybes nustato ir jų teritorijų bei kultūros paveldo objektų apsaugos zonų ribas apibrėžia Kultūros paveldo Departamento ir savivaldybių sudarytos Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos. Vertinant atskirus objektus, vadovaujamosi Nekilnojamųjų kultūros vertybių vertinimo, atrankos ir reikšmingumo lygmens nustatymo kriterijų aprašu.

Nustatant konkrečius reikalavimus, į Kultūros vertybių registrą įrašytiems objektams, kuriems teritorijos ir/ar apsaugos zonos nėra nustatytos, taikomi LR NKPAĮ 11 str. 5 p. reikalavimai ir Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas (TAR, 2019-06-19, Nr. 9862).

Geriausiai atspindinčius savivaldybės savitumą urbanistikos, architektūros objektus, senąsias kapines, reikšmingiausias Lietuvos ir miesto istorijai kapavietes, pažymintį svarbius Lietuvai ir regionui įvykius, meniniu požiūriu vertingus paminklus ir mažosios architektūros objektus įtraukti į turistines trasas. Būtina įrengti informacines nuorodas į kultūros paveldo objektus, parengti informacinius standus ir t.t.

Pagrindinės nuostatos

Marijampolės savivaldybėje pagrindinius kultūros paveldo objektus sudaro:

- Statinių kompleksai ir statiniai (dominuoja architektūrinis vertingųjų savybių pobūdis);
- Archeologijos paveldo objektai;
- Viešosios pagarbos kultūros paveldo objektai – laidojimo, įvykių vietos, paminklai (dominuoja memorialinis, istorinis vertingųjų savybių pobūdis).

Kultūros paveldo apsaugos koncepciniai sprendiniai:

- Prioritetu laikyti būdingo Marijampolės savivaldybei archeologijos paveldo objektų vertingųjų savybių išsaugojimą, jų tinkamą eksponavimą bei panaudojimą turizmui ir edukacinei veiklai;
- Išsaugoti savivaldybės architektūrinių objektų ir kompleksų vertingąsias savybes;
- Saugoti dar išlikusių dvarų sodybų fragmentus, tęsti geriausiai išlikusios – Kvietišio dvaro sodybos komplekso tvarkymą;
- Rūpintis neįrašyto į LT Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą istorinio užstatymo išsaugojimu Marijampolės miesto istorinėje dalyje ir kituose istoriniuose miesteliuose, kaimuose;
- Išsaugoti istorinių dominančių – bažnyčių, dvarų sodybų – vizualinę įtaką kaimo kraštovaizdyje, taip pat vietovėse, kur istorinis užstatymas praktiškai sunykęs;
- Istorinių dominančių ir natūralaus bei žmogaus sukurto kraštovaizdžio išsaugojimas aktualus įrengiant vėjo ir saulės elektrines, kurių įrengimą būtina derinti su Kultūros paveldo departamentu;
- Skirti didelį dėmesį informacijai apie kultūros paveldą ir visuomenės švietimui;
- Geriausiai atspindinčius savivaldybės savitumą urbanistikos, architektūros objektus, senąsias kapines, reikšmingiausias šalies istorijai kapavietes, pažymintį svarbius Lietuvai ir regionui įvykius, meniniu požiūriu vertingus paminklus ir mažosios architektūros objektus įtraukti į turistines trasas. Būtina įrengti informacines nuorodas į kultūros paveldo objektus, parengti informacinius standus ir kt.

XI SKYRIUS. VĖJO JĖGAINIŲ POVEIKIO MAŽINIMO PRIEMONĖS

Siekiant išvengti neigiamo vėjo elektrinių poveikio aplinkai, bendrajame plane yra nustatomi vėjo elektrinių statybos zonų išdėstymo kriterijai. Vėjo elektrinių statybos zonų parinkimo kriterijus sudaro atrinktos vėjo elektrinių poveikiui jautrios teritorijos ir jas supanti aplinka, kurioje negali būti išdėstytos vėjo elektrinės:

Vėjo elektrinių poveikiui jautrios teritorijos ir jas supanti aplinka, kurioje negali būti išdėstytos vėjo elektrinės:

- Natura 2000 PAST teritorijų apsaugos zonos (žr. bėž. K-1, K-2, 23 pav.):
 - LTALYB003 Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės – 2000 m;
- Saugomos teritorijos (žr. bėž. K-1, K-2, 24 pav.); paukščiams ir šikšnosparniams jautrios teritorijos (žr. 25, 26 pav.);
- Nacionalinės ir regioninės reikšmės gamtinio karkaso teritorijos;
- Vertingiausių Lietuvos kraštovaizdžio panoramos (pagal nustatytus vertingiausių Lietuvos kraštovaizdžio panoramų apžvalgos taškus, žr. 27 pav.);
- Ypač raiškios sąskaidos kraštovaizdžio teritorijos (Nacionalinės reikšmės saugomos kraštovaizdžio teritorijos);
- Sasnavos aerodromo apsaugos zona;
- Gyvenamosios teritorijos, sodybos – ne arčiau 1 km atstumu iki jų;
- Kultūros paveldo objektai / tame tarpe iki buvusių dvarų sodybų, piliakalnių – 1 km atstumu;
- Keliai ir jų apsaugos zonos.

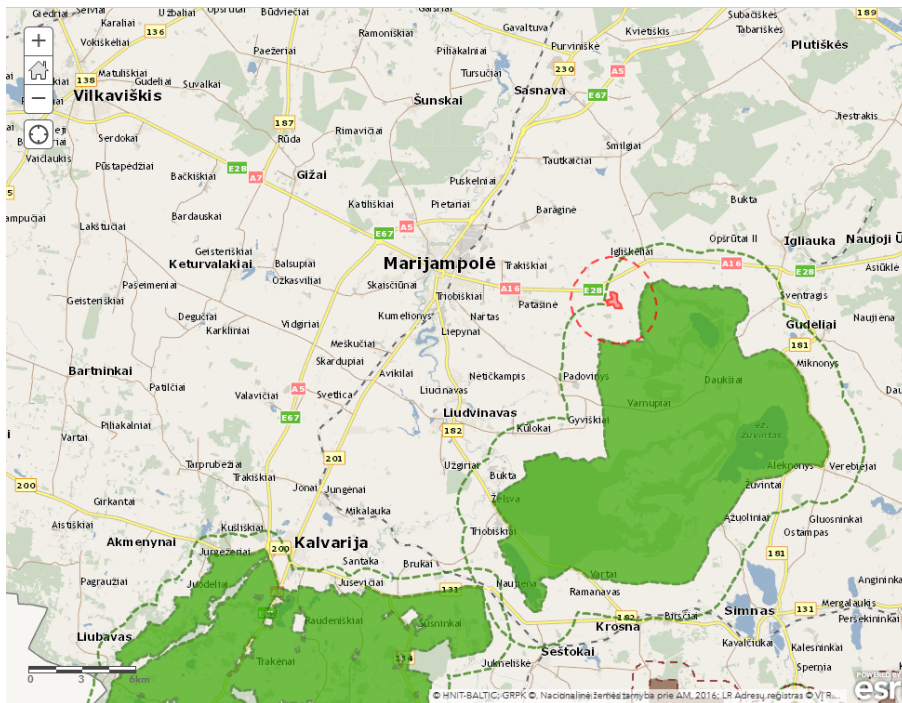
Siekiant savivaldybės kraštovaizdžio erdvinės struktūros savitumo išsaugojimo, bendrajame plane įvertinamas vėjo elektrinių komponavimas tam tikroje savivaldybės dalyje, kas leistų išvengti vėjo elektrinių dominavimo visame Marijampolės savivaldybės kraštovaizdyje. Vėjo elektrinių zonos grupuojamos vienoje savivaldybės teritorijos dalyje – Marijampolės miesto aplinkoje, pietvakarinėje savivaldybės dalyje, konkrečiai pažymėtose zonose.

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

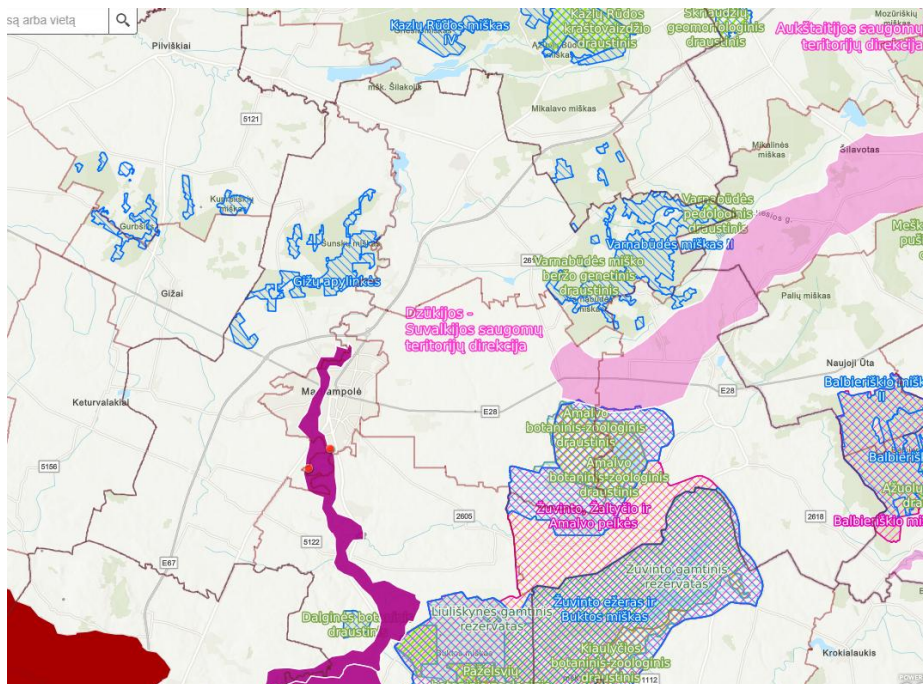
Stratinio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Vertingiausi Lietuvos kraštovaizdžio panoramų apžvalgos taškai Marijampolės savivaldybės teritorijoje išskirti du: 1 apžvalgos vieta – Kvietiškių dvaro sodybos ir kitų statinių komplekso senasis vandentiekio bokštas; 2 apžvalgos vieta – Marijampolės Kumelionių piliakalnis su gyvenviete (žr. 27 pav.).

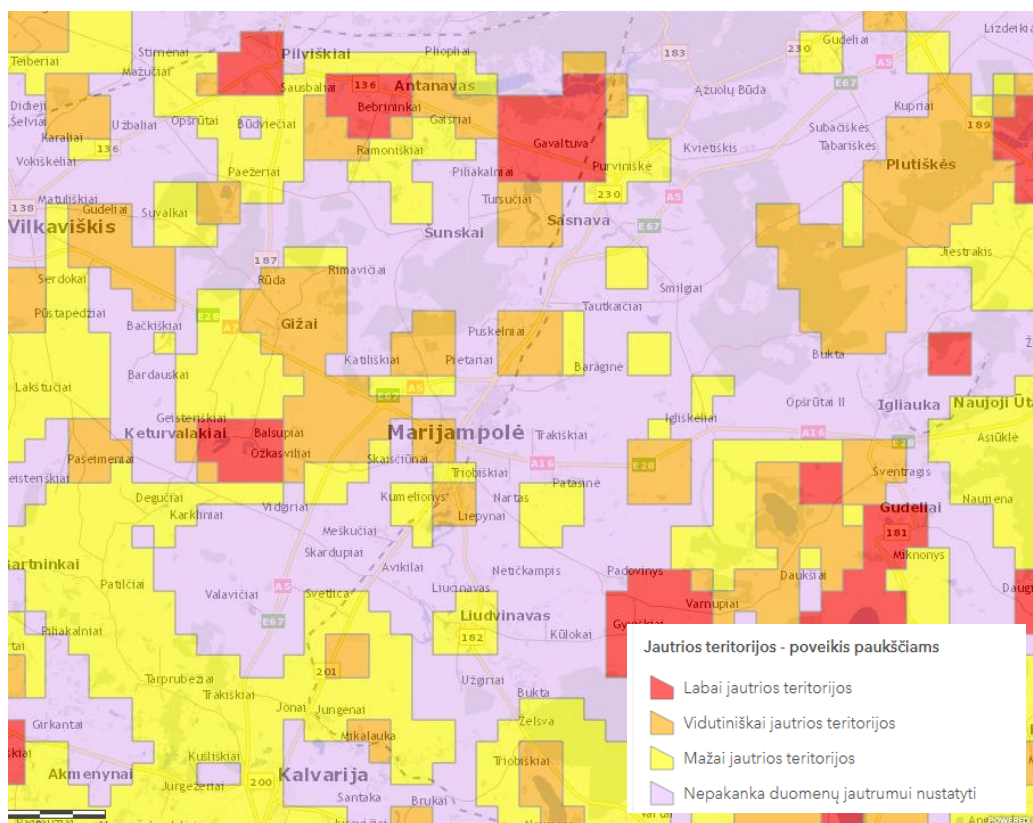
Atsižvelgiant į gretimose savivaldybėse nustatytus kraštovaizdžio panoramų apžvalgos taškus, vėjo elektrinių zonos išdėstomos savivaldybės teritorijos dalyje, esančioje tolimiausiai nuo jų. Tokiu būdu, išdėstant vėjo elektrinių zonas konkrečioje Marijampolės savivaldybės teritorijoje, nenumatoma pabloginti išskirtų vertingiausių Lietuvos kraštovaizdžio panoramų.

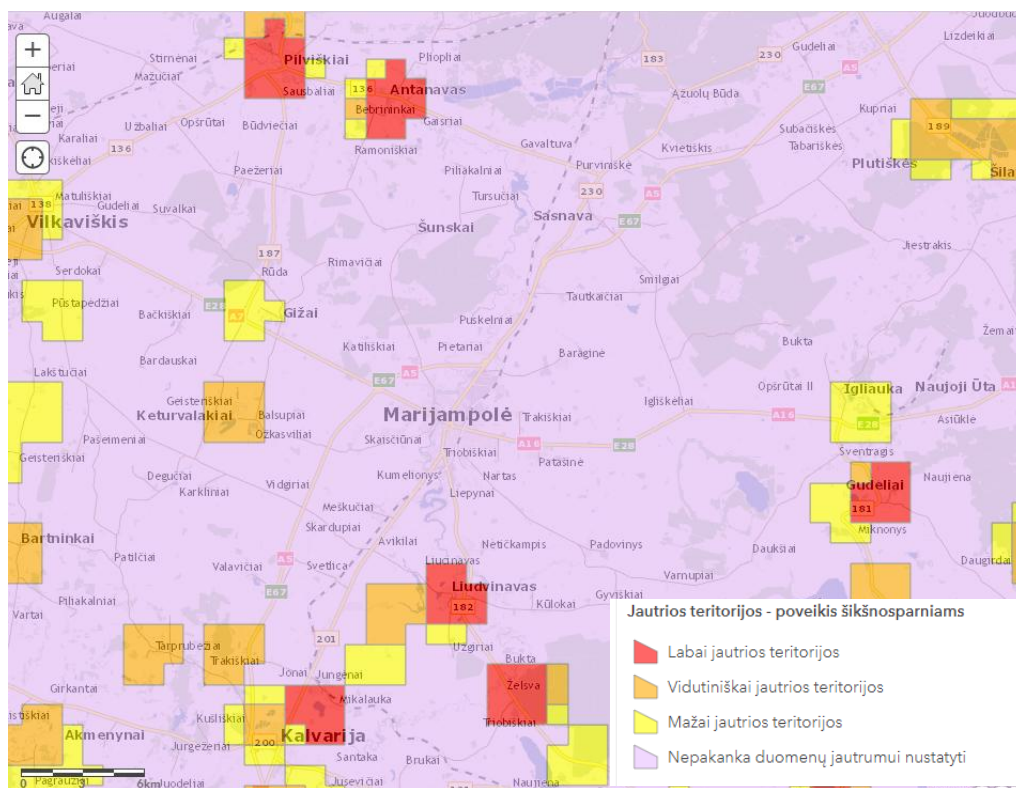
23 pav. Jautrios teritorijos „NATURA 2000“ teritorijų ir sąvartynų atžvilgiu. Šaltinis: Vėjo energetikos plėtra ir biologinei įvairovei svarbios teritorijos, <http://corpi.lt/venbis/index.php/observation/maps>

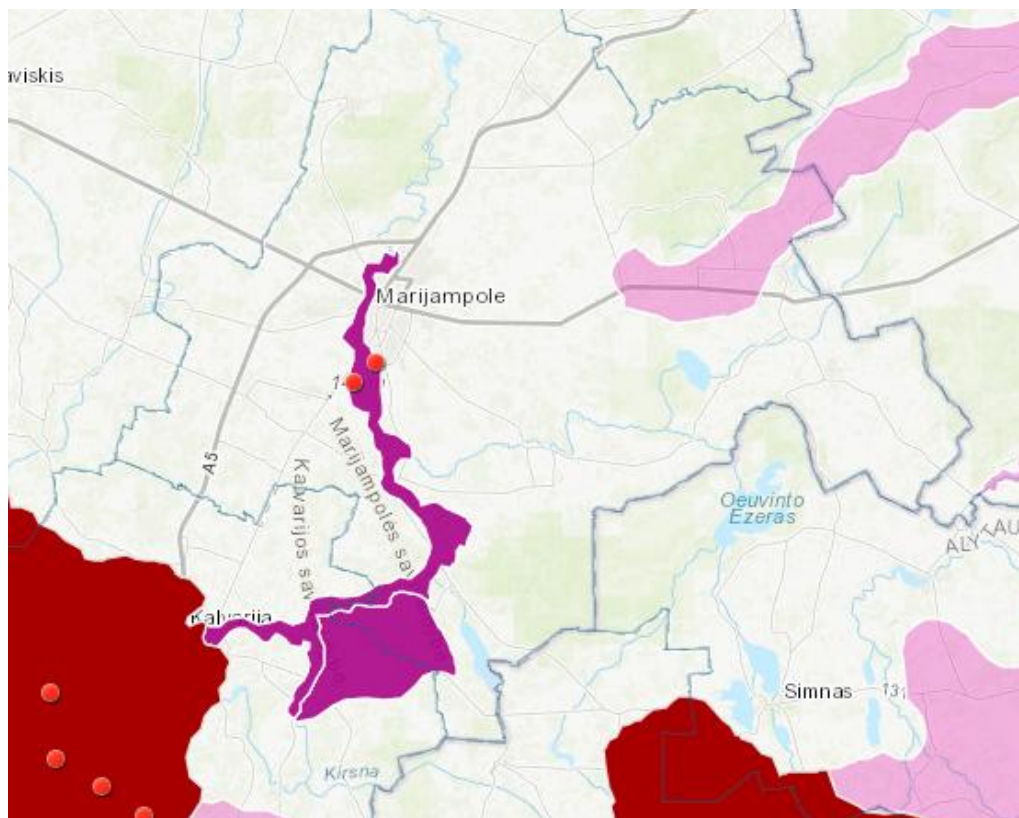
24 pav. Saugomos teritorijos Marijampolės savivaldybės aplinkoje (šaltinis, Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, 2024)

25 pav. Paukščiams jautrios teritorijos Marijampolės savivaldybės aplinkoje. Šaltinis: Vėjo energetikos plėtra ir biologinei įvairovei svarbios teritorijos, <http://corpi.lt/venbis/index.php/observation/maps>

26 pav. Šikšnosparniams jautrios teritorijos Marijampolės savivaldybės aplinkoje. Šaltinis: Vėjo energetikos plėtra ir biologinei įvairovei svarbios teritorijos, <http://corpi.lt/venbis/index.php/observation/maps>

27 pav. Vertingiausių Lietuvos kraštovaizdžio panoramų apžvalgos taškai Marijampolės savivaldybės aplinkoje (šaltinis, Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba, 2024).

6 DALIS. SUGRIEŽTINTO NAUDOJIMO TERITORIJŲ ĮVERTINIMO PAAIŠKINAMOJI MEDŽIAGA

Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrojo plano koncepcijoje įvertinamos atskiros sugriežtinto naudojimo zonos, kuriose galioja LR Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo (TAR, 2019-06-19, Nr. 9862) bei kitų teisės aktų reikalavimai. Įvertintos šios teritorijų sugriežtinto naudojimo zonos:

- magistralinių kelių apsaugos zonos (nuo kelio briaunos) – 70 m;
- kelių apsaugos zonos (nuo kelio briaunos): krašto keliams – 50 m, rajoniniams keliams – 20 m, vietiniams keliams (neurbanizuojamose teritorijose) – 10 m;
- geležinkelio kelių ir jų įrenginių, geležinkelio želdinių apsaugos zonos;
- aerodromų apsaugos zonos (Sasnavos civilinio aerodromo apsaugos zona (kilimo ir tūpimo takai);
- buitinių nuotekų valyklų sanitarinės apsaugos zonos;
- požeminio vandens vandenviečių apsaugos zonos;
- elektros linijų apsaugos zonos;
- magistralinio dujotiekio pirmos vietovės klasės teritorijos, magistralinio dujotiekio ir jo įrenginių apsaugos zonos;
- pastatų, kuriuose laikomi ūkiniai gyvūnai su esančiais prie jų mėšlo ir srutų kaupimo įrenginiais arba be jų, sanitarinės apsaugos zonos;
- nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorijos ir apsaugos zonos;
- naudingųjų iškasenų telkinių teritorijos;
- gamtinio karkaso teritorijos;
- paviršinio vandens telkinių apsaugos zonos;
- paviršinio vandens telkinių pakrančių apsaugos juostos (pastaba: urbanizuotose teritorijose apsaugos juostos konkretizuojamos rengiant žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus);
- sniego tirpsmo ir liūčių sukeliama potvynių užliejamos teritorijos (Specialiųjų žemės naudojimo įstatymo (TAR, 2019-06-19, Nr. 862) VI skyriaus „Ekologinės apsaugos zonos, gamtos išteklių“ X skirsnio „Potvynių teritorijos ir jose taikomos specialiosios žemės naudojimo sąlygos“;
- krašto apsaugos objektų apsaugos zonos;
- teritorijos, kuriose, atsižvelgiant į nacionalinio saugumo reikalavimus, taikomi statybos apribojimai ir kt.

Nustačius naujas teritorijų sugriežtinto režimo zonas, turi būti vadovaujamasi toms zonoms taikomais reikalavimais.

Paviršinių vandens telkinių pakrančių apsaugos juostos ir zonos turi būti tikslinamos žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentais ar kitais planais, kuriais nustatomos teritorijų prie paviršinių vandens telkinių naudojimo sąlygos.

Pramonės ir sandėliavimo, taip pat kitų specializuotų ūkių teritorijose bet kokia planuojama ūkinė veikla privalo atitikti Lietuvos higienos normų, LR Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo reikalavimus ir neturi daryti neigiamo poveikio greta esančiai ir planuojamai gyvenamajai aplinkai bei žmonių sveikatai. Tokioje aplinkoje planuojama veikla galima, jeigu ūkinės veiklos tarša nedaro neigiamos įtakos aplinkinėms teritorijoms.

Remiantis Teritorijų planavimo įstatymo 15 straipsnio 7 dalimi, Bendrojo planu yra įvertinamas teritorijų poreikis objektams, kurių išdėstymas planuojamoje teritorijoje priklauso nuo jų veiklos poveikio aplinkai ir visuomenės sveikatai. Tuo tikslu yra nustatytos atskiros gamybinių objektų zonos, kuriose gali būti vystomi nauji minėto pobūdžio objektai. Kartu paminėtina, kad Marijampolės savivaldybės teritorijoje veikia įvairaus pobūdžio gamybos įmonės, kurioms taip pat turi būti nustatytos ir įregistruotos sanitarinės apsaugos zonos. Sanitarinės apsaugos zonos (toliau – SAZ) turi būti nustatytos rengiant žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus, įvertinant vykdomos veiklos pobūdį bei jos plėtros perspektyvas. Įregistravus naujas žemės ūkio, pramonės, komunalinių, transporto įmonių sanitarines apsaugos zonas, o taip pat kitas apsaugos zonas, turi būti vadovaujamasi joms taikomais Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo (TAR, 2019-06-19, Nr. 9862) reikalavimais. Naujos sanitarinės apsaugos zonos ar kitos apsaugos zonos galės būti nustatytos neatliekant Bendrojo plano koregavimo ir/ar keitimo procedūros.

7 DALIS. BENDROJO PLANO SPRENDINIŲ POVEIKIO APLINKOS KOMPONENTAMS APIBENDRINIMAS

I SKYRIUS. POVEIKIS GAMTINĖS APLINKOS KOKYBEI (KLIMATUI, ORUI, VANDENIUI IR DIRVOŽEMIUI)

Poveikis orui, vandeniui, dirvožemiui ir klimatui daugiausia gali priklausyti nuo gyvenamųjų teritorijų bei pramonės objektų plėtros, inžinerinės bei susisiekimo infrastruktūros vystymo (11 lentelė).

Šiuo metu neužstatytų teritorijų užstatymas turės reikšmingų pasekmių tų teritorijų vandens režimui bei dirvožemiui. Atsirad daugiau kietų paviršių, o tai keis vandens nuotėkio kryptį bei skverbimąsi į požeminius horizontus. Dalis dirvožemio teritorijų plotų bus sunaikinta vykstant statyboms.

Vystant urbanizuojamas teritorijas inžinerinės infrastruktūros sprendiniai turės teigiamą reikšmingą poveikį oro, vandens ir dirvožemio kokybei. Sudarant sąlygas plėsti centralizuotą šilumos tiekimą, parenkant mažiau taršias kuro rūšis, gerės oro kokybė. Didesniam vartotojų skaičiui prisijungus prie centralizuoto vandentiekio ir nuotekų tinklų, gerės paviršinių vandens telkinių kokybė. O gerinant bei vystant atliekų surinkimo ir šalinimo sistemą, mažės dirvožemio tarša atliekomis. Didžiausią įtaką oro bei akustinei taršai turės transporto augimas. Kai kurios transporto organizacinės priemonės (srautų išskaidymas, elektra varomo autotransporto augimo skatinimas) leis sumažinti oro taršą, tačiau bendras jos lygis gali didėti dėl bendro Lietuvos gyventojų mobilumo augimo.

11 lentelė. Bendrojo plano koncepcijos sprendinių pasekmių aplinkos kokybei (klimatui, aplinkos orui, vandeniui ir dirvožemiui) apibūdinimas

Aplinkos komponentai	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas
Klimato, aplinkos oro kokybė	Marijampolės savivaldybės teritorijos klimatui ir aplinkos oro kokybei gali įtakos turėti susisiekimo sistemos vystymo, gamtinių teritorijų formavimo siūlymai. Bendrojo plano keitimo sprendiniai, numatantys sąlygas ekologiško judumo infrastruktūros įrengimui (turistinės pėsčiųjų, dviračių, vandens trasos, takai), sudarys prielaidas rinktis judėjimą pėsčiomis, dviračiais. Tokiu būdu būtų mažinamas automobilių eismas, dėl kurio yra didinama oro tarša. Taip pat bendrojo plano keitimo sprendiniais numatomos priemonės gamtinių teritorijų kryptingam formavimui, kurios leistų geriau jas įjungti į savivaldybės aplinką. Tai taip pat turėtų reikšmės savivaldybės mikroklimatui, oro kokybei. <i>Apibendrinant galima daryti išvadą, kad bendrojo plano keitimo sprendiniai turės teigiamą poveikį aplinkos oro kokybei.</i>
Vandens kokybė ir jo ištekliai	Vandens kokybei ir jo ištekliais didžiausią poveikį, pagal bendrojo plano rengimo sprendinius, gali turėti buitinių nuotekų centralizuoto surinkimo plėtojimas, o taip pat surinktų nuotekų išvalymo kokybės didinimas. Bendrajame plane numatomas kompaktiškesnis urbanizuotų teritorijų vystymas tai leis efektyviau plėtoti centralizuotą buitinių nuotekų surinkimo tinklų infrastruktūrą. <i>Apibendrinant galima daryti išvadą, kad bendrojo plano sprendiniai turės teigiamą poveikį vandens kokybei.</i>
Dirvožemio kokybė ir jo ištekliai	Dirvožemio ištekliai mažės daugiausia dėl vykstančios užstatymo plėtros. Įvertinant, kad bendrojo plano keitimu numatomas nuoseklus kompaktiškos urbanistinės struktūros formavimas, poveikis gali būti vertinamas kaip nereikšmingas. Bendrojo plano keitimo rengimu yra išlaikomos esamos želdinių teritorijos, formuojamos naujos. Tai turės teigiamą poveikį dirvožemio kokybei. <i>Apibendrinant numatytus bendrojo plano sprendinius, įvertinamos nereikšmingos neigiamos pasekmės dirvožemiui.</i>

II SKYRIUS. POVEIKIS AUGALIJAI, GYVŪNIJAI, BIOĮVAIROVEI

Didžiausią poveikį augalijai, gyvūnijai ir bioįvairovei gali turėti urbanistinės plėtros sprendiniai (tiek gyvenamųjų, tiek inžinerinės infrastruktūros teritorijų plėtra), o taip pat rekreacinės infrastruktūros vystymas.

Urbanistinės dalies sprendiniai, susiję su teritorijų užstatymu, turės neigiamą poveikį biologinei įvairovei, gyvūnijai ir augalijai numatomose plėtros teritorijose, tačiau tik lokaliniu mastu. Užstatant šias teritorijas bus prarasta dalis gyvūnams ir augalams tinkamų teritorijų.

Rekreacinės infrastruktūros vystymas taip pat sudarys prielaidas natūralios gamtinės aplinkos pokyčiams – natūralių žemės paviršiaus plotų pertvarkymui (pievų sumažėjimui dėl sporto aikštynų įrengimo, takų įrengimo, paplūdimių, poilsiautojų lankymosi ir pan.), susiformavusių gamtinių erdvių pasikeitimams (mažosios architektūros elementų įrengimui, dalies medžių, krūmų pašalinimui vykdant kraštovaizdinius kirtimus ir pan.). Tačiau rekreacinės infrastruktūros vystymas gamtinėje aplinkoje esminių pokyčių nesukeltų.

Teigiamą poveikį augalijai, gyvūnijai ir bioįvairovei turės numatomi kraštovaizdžio formavimo sprendiniai, kuriais siekiama vystyti želdynų sistemą.

12 lentelė. Bendrojo plano koncepcijos sprendinių pasekmių augalijai, gyvūnijai, bioįvairovei apibūdinimas

Aplinkos komponentai	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas
Bioįvairovė, gyvūnija, augalija	Marijampolės savivaldybės teritorijoje numatomi rekreacinės infrastruktūros, želdynų sistemos vystymo sprendiniai. Šie sprendiniai gali būti reikšmingi aplinkosauginiu bei edukaciniu požiūriais. Želdynų sistema būtų vystoma įrengiant naujus parkus, žaliąsias jungtis naujos plėtros gyvenamosiose teritorijose. Tai sudarytų palankesnes sąlygas augalijai, gyvūnijai ir bioįvairovei. <i>Apibendrinant, tikėtinas teigiamas poveikis bioįvairovei, gyvūnijai, augalijai.</i>

III SKYRIUS. POVEIKIS SAUGOMOMS TERITORIJOMS

Planuojamoje teritorijoje saugomas teritorijas sudaro: 4 draustiniai, 1 rezervatas, 5 gamtos botaniniai objektai (2 parkai ir 3 medžiai), 3 „Natura 2000“ teritorijos (iš kurių 1 yra svarbi buveinių apsaugai, 2 – svarbios paukščių apsaugai).

Bendrojo plano sprendiniai neturės įtakos saugomoms savivaldybėje teritorijoms, nes plėtra šiose teritorijose nenumatyta.

IV SKYRIUS. POVEIKIS GAMTINĖS APLINKOS TERITORINĖMS SISTEMOMS: GAMTINIAM KARKASUI, KRAŠTOVAIZDŽIUI, ŽELDINIAMS IR ŽELDYNAMS, PAVIRŠINIAMS VANDENS TELKINIAMS

Vertinant poveikį gamtinės aplinkos teritorinėms sistemoms, nagrinėjami tokie aplinkos komponentai, kaip: kraštovaizdis, gamtinis karkasas, želdiniai ir želdynai, paviršiniai vandens telkiniai bei jų pakrantės.

Bendrojo plano keitimo sprendiniai kraštovaizdžiui daugiausiai gali turėti poveikį dėl naujos urbanistinės plėtros. Siekiant išvengti neigiamo poveikio kraštovaizdžiui, yra įvertinamas ir pagal galimybes išlaikomas teritorijos reljefas, želdiniai, vandens telkiniai. Atsižvelgiant į šių elementų situaciją ir padėtį, prisitaikant formuojami nauji erdvinės struktūros elementai, susisiekimo komunikacijos.

Kaip vienas svarbiausių kraštovaizdžio elementų yra tai pat išskiriamos atviros erdvės, neužstatytos teritorijos. Jas siekiama išlaikyti šalia vandens telkinių, savivaldybę reprezentuojančių prieigų. Tokiose teritorijose numatomas želdynų formavimas, tolimesnis agrarinis panaudojimas.

Bendrojo plano keitimo sprendiniais siekiama užtikrinti aukštą gamtinio karkaso geoekologinį potencialą, išsaugoti jo svarbiausius elementus – želdynus, vandens telkinius ir kt.

Svarbią reikšmę gamtinei aplinkai turi naudingųjų iškasenų teritorijų eksploatavimas. Šiuo metu Marijampolės savivaldybėje iš viso yra 11 naudingųjų iškasenų telkinių iš jų: 10 parengtiniai išžvalgyti telkiniai (2 molio, 8 durpių) ir 1 prognozių išteklių plotas (1 sapropelio).

Naudingųjų iškasenų kasybos problemų savivaldybėje nenumatyta. Planuojant teritorijas numatoma išsaugoti naudingųjų iškasenų teritorijas galimam perspektyviam eksploatavimui.

Vertinant nagrinėjamą koncepciją, planuojamos teritorijos vystymas yra palankus kraštovaizdžio vizualinės struktūros formavimui.

13 lentelė. Bendrojo plano koncepcijos sprendinių pasekmių kraštovaizdžiui apibūdinimas

Aplinkos komponentai	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas
Kraštovaizdis, vandens telkiniai, želdiniai ir želdynai	<u>Kraštovaizdis</u> Numatoma nauja užstatymo plėtra padidins teritorijos urbanizacijos laipsnį, tačiau nustatomi užstatymo reikalavimai (užstatymo aukštis, tankis), sudaro sąlygas nepažeisti kraštovaizdžio ypatumų.
	<u>Gamtinis karkasas</u> Planuojant teritoriją numatoma stiprinti gamtinio karkaso teritorijas į jo sistemą įjungiant mažesnius upelius, formuojant žaliųjų jungčių ir atskirųjų želdynų teritorijas.
	<u>Poveikis paviršiniams vandens telkiniams:</u> Bendrajame plane savivaldybės teritorija tekančioms upėms ir upeliams, ežerams ir tvenkiniams nustatomos pakrantės apsaugos juostos ir apsaugos zonos.
	<u>Poveikis želdiniams:</u> Bendrojo plano sprendiniuose numatoma vystyti Marijampolės savivaldybės urbanistinių centrų želdynų sistemas. Bus įvertinamas naujų atskirųjų želdynų teritorijų, žaliųjų jungčių poreikis. Bendrojo plano keitimo sprendiniais reikšmingų miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis nenumatoma.
	<i>Apibendrinant galima teigti, kad bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendiniai neturės neigiamų pasekmių kraštovaizdžiui, gamtiniam karkasui.</i>

V SKYRIUS. POVEIKIS KULTŪROS PAVELDUI

Marijampolės savivaldybės teritorijos esama būklė nekilnojamojo kultūros paveldo aspektu įvertinta remiantis Kultūros vertybių registro duomenimis.

Kultūros paveldo apsaugos požiūriu labiausiai gali būti paveikti tie objektai, šalia kurių numatoma nauja urbanistinė plėtra, nauja statyba.

Bendrojo plano sprendiniais numatant užstatomos aplinkos pokyčius, siekiama darnios erdvinės struktūros formavimo. Bendrojo plano sprendiniais atskirai įvertinami šie pagrindiniai kultūros paveldo objektai, kur vyrauja archeologinis, mitologinis vertingųjų savybių pobūdis kaip: piliakalniai, piliakalniai su gyvenvietėmis (Kumelionių, Meškučių, Lakinskių, Šakališkių, Padovinio ir kt.), Varnupių mitologinis akmuo. Svarbiausi savivaldybės teritorijos statiniai ir kompleksai esantys Marijampolės mieste: Marijampolės Šv. arkangelo Mykolo bažnyčios ir marijonų vienuolyno statinių kompleksas, Marijampolės evangelikų liuteronų bažnyčios pastatų kompleksas, Marijampolės geležinkelio stoties pastatų kompleksas, Marijampolės cukraus fabriko pastatų kompleksas, Marijampolės pirmosios pradžios mokyklos pastatas, Marijampolės mokytojų seminarijos statinių kompleksas, Marijampolės ligoninės pastatų kompleksas, Marijampolės geležinkelio stoties pastatų kompleksas ir kt. Planuojamoje teritorijoje gausu kultūros paveldo objektų, vertingų istoriniu bei memorialiniu požiūriu: Marijampolės senųjų kapinių kompleksas, Lietuvos karių, partizanų kapai, senosios žydų kapinės, senosios kaimų ir miestelių kapinės, vietos, susiję su žymių žmonių gyvenimu bei veikla ir kt.

Planuojant teritoriją yra įvertinami kultūros paveldo apsaugos reikalavimai. Planuojant Marijampolės savivaldybės teritoriją, siekiama išlaikyti pastatų tūrio mastelį, įvertinamas miestelių kraštovaizdis, atsiveriančios panoramos ir perspektyvos.

Teigiamą ilgalaikį poveikį kultūros paveldui turės koncepcijoje numatomi rekreacinės sistemos ir infrastruktūros plėtojimo sprendiniai, kurie paskatins kultūros paveldo objektų ir vietovių lankymą, naudojimą ir tvarkymą bei tuo pačiu padidins jų pažinimo galimybes plačiajai visuomenei.

Kultūros paveldo objektai yra kultūrinio-pažintinio turizmo ištekliai. Marijampolės savivaldybės kultūros paveldo apsauga realizuojama, pritaikant jį viešajam pažinimui ir naudojimui, visuomenės švietimui ir kultūriniam-pažintiniam turizmui plėtoti, išsaugant urbanistinį, archeologinį paveldą.

14 lentelė. Bendrojo plano koncepcijos sprendinių pasekmių kultūros paveldui, kraštovaizdžiui apibūdinimas

Aplinkos komponentai	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas
Kultūros paveldas (įskaitant architektūrą ir archeologinį paveldą), statiniai, teritorijos	Bendrojo plano keitimo rengimu siekiama tinkamai įvertinti kultūros paveldo objektus, priimti sprendimus, kurie nesudarytų prielaidų sumenkinti saugomų kultūros paveldo vertybių reikšmės. <u>Poveikis kultūros paveldo objektų teritorijoms:</u> Numatomi sprendiniai turės tik teigiamą poveikį, nustatant kultūros paveldo objektų ir jų aplinkos (gretimų teritorijų) tvarkymą ir naudojimą. Nustatant gretimų kultūros paveldo objektų teritorijų tvarkymo ir naudojimo reikalavimus, įvertinamas šiems objektams draugiškos aplinkos formavimas, jų kraštovaizdžio estetinė kokybė. <i>Apibendrinant bendrojo plano keitimo sprendinių poveikį kultūros paveldo objektams, galima teigti, kad neigiamų pasekmių Marijampolės savivaldybėje ir jos apylinkėse esantiems kultūros paveldo objektams bendrojo plano keitimas nesąlygos.</i>

VI SKYRIUS. POVEIKIS VISUOMENEI IR JOS SVEIKATAI

Atsižvelgiant į demografinę Marijampolės savivaldybės situaciją, būtina tinkamai įvertinti esamą socialinę infrastruktūrą, jos plėtros poreikius. Esant dabartiniam gyventojų skaičiui, pagrindinių socialinės infrastruktūros objektų yra pakankamai (trūkumas yra kaimo vietovėse), tačiau įvairesnių socialinių paslaugų poreikis auga.

Bendrojo plano keitimo koncepcijoje yra įvertinamos priemonės visuomenės sveikatos gerinimui, socialinių paslaugų plėtimui namuose, gyventojų užimtumo ir jų kultūrinės saviraiškos didinimui. Tai ir socialinių paslaugų plėtra, ir pirminės sveikatos paslaugų sistemos palaikymas, ir aktyvaus laisvalaikio, daugiafunkcinių centrų kūrimo galimybės.

15 lentelė. Bendrojo plano koncepcijos sprendinių pasekmių visuomenei ir jos sveikatai apibūdinimas

Aplinkos komponentai	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas
Visuomenė ir jos sveikata	Bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendiniai turės teigiamos įtakos visuomenės sveikatai. Bendrojo plano sprendiniais numatomas inžinerinės būklės gerinimas turės netiesiogines teigiamas pasekmes (bus nustatomos palankesnės sąlygos vandens kokybės, higienos normų reikalavimų užtikrinimui, gerės gyvenamosios aplinkos kokybė). Bendrajame plane įvertinamas sanitarinių apsaugos zonų ribų nustatymas, jei būtų vystomi neigiamą poveikį aplinkai galintys kelti objektai. Bendrojo plano keitimo rengimu numatomi gamtinio karkaso ir kraštovaizdžio formavimo reikalavimai taip pat turės teigiamų pasekmių visuomenės sveikatai. Dėl gamtinio karkaso stiprinimo pasiūlymų bus pagerinta gamtinės aplinkos ekologinė situacija, o kartu ir oro kokybė. Numatomi rekreacijos infrastruktūros plėtojimo sprendiniai sudarys didesnę teritorinę pasiūlą gyventojų poilsio ir rekreacinei veiklai atvirame ore. Šie veiksniai teigiamai veiks visuomenės sveikatą. <i>Apibendrinant galima teigti, kad bendrojo plano keitimo sprendiniai neigiamų pasekmių visuomenės sveikatai nesąlygos. Ilgalaikeje perspektyvoje, įgyvendinus bendrojo plano keitimo sprendinius, gali pasireikšti reikšmingos teigiamos pasekmės savivaldybės gyventojų sveikatai.</i>

VII SKYRIUS. POVEIKIS EKONOMINEI APLINKAI, MATERIALIAJAM TURTUI

Ekonominei aplinkai, materialiajam turtui svarbią reikšmę gali turėti su gyventojų užimtumu susijusių teritorijų planavimo sprendinių numatymas.

Bendrojo plano keitimo koncepcijoje numatomos teritorijos pramonės, verslų ir rekreacinės infrastruktūros plėtrai turės teigiamą poveikį savivaldybės ekonominei aplinkai. Pramonės, verslų ir rekreacinės infrastruktūros plėtra padidins savivaldybės patrauklumą, sudarys sąlygas įsikurti naujiems gyventojams, investuotojams.

Teigiamą poveikį verslo plėtrai turės ir inžinerinės infrastruktūros plėtra, socialinės dalies sprendiniai, susiję su darbo jėgos kokybės gerinimu ir kt.

16 lentelė. Bendrojo plano koncepcijos sprendinių pasekmių ekonominei aplinkai, materialiajam turtui apibūdinimas

Aplinkos komponentai	Galimų pasekmių aplinkai apibūdinimas
Materialusis turtas, ekonominė aplinka (užimtumas ir darbo rinka)	Bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendiniai turės teigiamą ilgalaikį poveikį ekonominei aplinkai. Bendrojo plano sprendiniai užtikrins racionalų ir efektyvų savivaldybės teritorijų panaudojimą, urbanistinę plėtrą.
	Bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendiniai ilgalaikėje perspektyvoje turės teigiamą poveikį savivaldybės gyventojų užimtumui ir darbo rinkai. Tam palankias sąlygas sudarys numatomas daugiavfunkcinis zonavimas, paslaugoms tinkamų teritorijų nustatymas.
	Bendrojo plano keitimo koncepcijoje numatomi rekreacinės infrastruktūros sprendiniai sudarys prielaidas turizmo vystymuisi.
	<i>Apibendrinant galima teigti, kad bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendiniai turės teigiamas ilgalaikes pasekmes.</i>

VIII SKYRIUS. STRATEGINIO PASEKMIŲ APLINKAI VERTINIMO APIBENDRINIMAS

Apibendrinantis Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendinių galimų pasekmių aplinkos komponentams vertinimas pateiktas 17 lentelėje.

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

17 lentelė. Bendrojo plano I ir II koncepcijos alternatyvų sprendinių pasekmių aplinkos komponentams vertinimo kontrolinis sąrašas

Vertinami aplinkos komponentai	Galimų bendrojo plano sprendinių pasekmių pobūdis (teigiamas „+“, neigiamas „-“, neutralus „0“)																Apibendrinimas		
	I-oji koncepcijos alternatyva								II-oji koncepcijos alternatyva										
	Tiesioginės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujantios (Sinergetinės)	Trumpalaikės	Vidutinės trukmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės	Laikinos pasekmės	Tiesioginės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujantios (Sinergetinės)	Trumpalaikės pasekmės	Vidutinės trukmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės	Laikinos pasekmės	
Klimatas ir aplinkos oro kokybė	+	+	+	+	+	0	+	+	0	+	+	+	+	0	0	+	0	0	Marijampolės savivaldybės teritorijos klimatui ir aplinkos oro kokybei gali įtakos turėti susisiekimo sistemos vystymo, gamtinių teritorijų formavimo siūlymai. Bendrojo plano keitimo sprendiniai, numatantys sąlygas ekologiško judumo infrastruktūros įrengimui (turistinės pėsčiųjų, dviračių, vandens trasos, takai), sudarys prielaidas rinktis judėjimą pėsčiomis, dviračiais. Tokiu būdu būtų mažinamas automobilių eismas, dėl kurio yra didinama oro tarša. Bendrojo plano keitimo sprendiniais numatomos priemonės gamtinių teritorijų kryptingam formavimui, kurios leistų geriau jas įjungti į savivaldybės aplinką. Tai taip pat turėtų reikšmės savivaldybės mikroklimatui, oro kokybei. <i>Bendru atveju bendrojo plano keitimo sprendiniai turės teigiamą poveikį aplinkos oro kokybei.</i>
Vandens kokybė ir jo ištekliai	+	+	+	+	0	+	+	0	0	+	+	0	+	0	0	+	0	0	Vandens kokybei ir jo ištekliais didžiausią poveikį, pagal bendrojo plano rengimo sprendinius, gali turėti buitinių nuotekų

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Vertinami aplinkos komponentai	Galimų bendrojo plano sprendinių pasekmių pobūdis (teigiamas „+“, neigiamas „-“, neutralus „0“)																	Apibendrinimas	
	I-oji koncepcijos alternatyva									II-oji koncepcijos alternatyva									
	Tiesioginės pasekmės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujamosios (Sinergetinės)	Trumpalaikės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės	Laikinos pasekmės	Tiesioginės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujamosios (Sinergetinės)	Trumpalaikės pasekmės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės	Laikinos pasekmės	
																		centralizuoto surinkimo plėtojimas, o taip pat surinktų nuotekų išvalymo kokybės didinimas. Bendrajame plane numatomas kompaktiškesnis urbanizuotų teritorijų vystymas tai leis efektyviau plėtoti centralizuotą buitinių nuotekų surinkimo tinklų infrastruktūrą. <i>Todėl galima teigti, kad bendrojo plano sprendiniai turės teigiamą poveikį vandens kokybei ir jo ištekliams.</i>	
Dirvožemio kokybė ir jo ištekliai	+	+	0	+	+	+	+	0	0	+	+	0	+	0	0	0	+	0	Dirvožemio ištekliai mažės daugiausia dėl vykstančios užstatymo plėtros. Įvertinant, kad bendrojo plano keitimu numatomas nuoseklus kompaktiškos urbanistinės struktūros formavimas, poveikis gali būti vertinamas kaip nereikšmingas. Bendrojo plano keitimo rengimu yra išlaikomos esamos želdinių teritorijos, formuojamos naujos. Tai turės teigiamą poveikį dirvožemio kokybei. <i>Apibendrinant numatytus bendrojo plano sprendinius, įvertinamos nereikšmingos neigiamos pasekmės dirvožemiui.</i>
Bioįvairovė, gyvūnija ir augalija	+	+	0	+	+	0	+	0	0	+	0	+	0	0	0	+	0	0	Marijampolės savivaldybės teritorijoje numatomi rekreacinės infrastruktūros, želdynų sistemos vystymo sprendiniai. Šie sprendiniai gali būti

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Vertinami aplinkos komponentai	Galimų bendrojo plano sprendinių pasekmių pobūdis (teigiamas „+“, neigiamas „-“, neutralus „0“)																Apibendrinimas		
	I-oji koncepcijos alternatyva								II-oji koncepcijos alternatyva										
	Tiesioginės pasekmės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujantčios (Sinergetinės)	Trumpalaikės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės	Laikinos pasekmės	Tiesioginės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujantčios (Sinergetinės)	Trumpalaikės pasekmės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės	Laikinos pasekmės	
																			reikšmingi aplinkosauginiu bei edukaciniu požiūriais. Želdynų sistema būtų vystoma įrengiant naujus parkus, žaliąsias jungtis naujos plėtros gyvenamosiose teritorijose. Tai sudarytų palankesnes sąlygas augalijai, gyvūnijai ir bioįvairovei. <i>Apibendrinant, tikėtinas teigiamas poveikis bioįvairovei, gyvūnijai, augalijai. Bendrojo plano sprendiniai sudarytų teisinį pagrindą naujų želdynų teritorijų formavimui.</i>
Saugomos teritorijos	+	+	+	+	0	0	+	+	0	+	+	+	+	0	0	+	+	0	Planuojamoje teritorijoje saugomas teritorijas sudaro: 4 draustiniai, 1 rezervatas, 5 gamtos botaniniai objektai, 3 „Natura 2000“ teritorijos. <i>Bendrojo plano sprendiniai neturės įtakos saugomoms Marijampolės savivaldybės teritorijoms, nes plėtra šiose teritorijose nenumatyta.</i>
Kultūros paveldas (įskaitant architektūrinį ir archeologinį paveldą), statiniai, teritorijos	+	+	+	0	0	0	+	0	0	+	+	+	+	0	0	0	0	0	Bendrojo plano keitimo rengimu siekiama tinkamai įvertinti kultūros paveldo objektus, priimti sprendimus, kurie nesudarytų prielaidų sumenkinti saugomų kultūros paveldo vertybių reikšmės. <u>Poveikis kultūros paveldo objektų teritorijoms:</u>

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Vertinami aplinkos komponentai	Galimų bendrojo plano sprendinių pasekmių pobūdis (teigiamas „+“, neigiamas „-“, neutralus „0“)																Apibendrinimas		
	I-oji koncepcijos alternatyva								II-oji koncepcijos alternatyva										
	Tiesioginės pasekmės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujantios (Sinergetinės)	Trumpalaikės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės	Laikinos pasekmės	Tiesioginės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujantios (Sinergetinės)	Trumpalaikės pasekmės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės	Laikinos pasekmės	
																			Numatomi sprendiniai turės tik teigiamą poveikį, nustatant kultūros paveldo objektų ir jų aplinkos (gretimų teritorijų) tvarkymą ir naudojimą. Nustatant gretimų kultūros paveldo objektų teritorijų tvarkymo ir naudojimo reikalavimus, įvertinamas šiems objektams draugiškos aplinkos formavimas, jų kraštovaizdžio estetinė kokybė. <i>Apibendrinant bendrojo plano keitimo sprendinių poveikį kultūros paveldo objektams, galima teigti, kad neigiamų pasekmių Marijampolės savivaldybėje ir jos apylinkėse esantiems kultūros paveldo objektams bendrojo plano keitimas nesąlygos.</i>
Kraštovaizdis, vandens telkiniai ir jų pakrančių apsaugos juostos, želdiniai ir želdynai	+	+	+	0	+	0	+	+	0	+	0	0	+	0	0	+	0	0	Bendrojo plano koncepcijoje numatoma nauja užstatymo plėtra padidins teritorijos urbanizacijos laipsnį, tačiau nustatomi užstatymo reikalavimai (užstatymo aukštis, tankis), sudaro sąlygas nepažeisti kraštovaizdžio ypatumų. Savivaldybės teritorija tekančioms Šešupės upei su intakais Dovine, Sasna, Amalve, Šlavanta, Sūduonia, 11 ežerų ir 7 valstybinės reikšmės tvenkiniams nustatomos pakrantės apsaugos juostos ir apsaugos zonos. Bendrojo plano keitimo sprendiniais

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Vertinami aplinkos komponentai	Galimų bendrojo plano sprendinių pasekmių pobūdis (teigiamas „+“, neigiamas „-“, neutralus „0“)																Apibendrinimas		
	I-oji koncepcijos alternatyva								II-oji koncepcijos alternatyva										
	Tiesioginės pasekmės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujanti (Sinergetinės)	Trumpalaikės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės	Laikinos pasekmės	Tiesioginės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujanti (Sinergetinės)	Trumpalaikės pasekmės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės	Laikinos pasekmės	
																			išlaikomi esami miško želdinių masyvai. Dalį esamų neužstatytų ir miško želdiniais neapaugusių teritorijų numatoma panaudoti parkų ir kitų želdynų kūrimui. <i>Bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendiniai neturės neigiamų pasekmių kraštovaizdžiui, vandens telkiniams ir želdynas.</i>
Gamtinis karkasas	+	+	0	0	+	0	+	+	0	+	+	+	0	0	0	+	0	0	Bendrajame plane yra įvertinamos gamtinio karkaso teritorijos, jos tikslinamos atsižvelgiant į paviršinius vandens telkinius, reljefą, želdynus. Planuojant teritoriją numatoma stiprinti gamtinio karkaso teritorijas į jo sistemą įjungiant mažesnius upelius, formuojant žaliųjų jungčių ir atskirųjų želdynų teritorijas. <i>Bendrojo plano keitimo sprendiniai neigiamų pasekmių gamtiniam karkasui neturės.</i>
Visuomenė ir jos sveikata	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+	+	0	0	+	+	+	+	0	Bendrojo plano sprendiniais numatomas inžinerinės būklės gerinimas turės netiesiogines teigiamas pasekmes (bus nustatomos palankesnės sąlygos vandens kokybės, higienos normų reikalavimų užtikrinimui, gerės gyvenamosios aplinkos kokybė).

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Vertinami aplinkos komponentai	Galimų bendrojo plano sprendinių pasekmių pobūdis (teigiamas „+“, neigiamas „-“, neutralus „0“)																	Apibendrinimas	
	I-oji koncepcijos alternatyva									II-oji koncepcijos alternatyva									
	Tiesioginės pasekmės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujantčios (Sinergetinės)	Trumpalaikės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės	Laikinos pasekmės	Tiesioginės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujantčios (Sinergetinės)	Trumpalaikės pasekmės	Vidutinės trukmės pasekmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės	Laikinos pasekmės	
																			Bendrajame plane įvertinamas sanitarinių apsaugos zonų ribų nustatymas, jei būtų vystomi neigiamą poveikį aplinkai galintys kelti objektai. Bendrojo plano keitimo rengimu numatomi gamtinio karkaso ir kraštovaizdžio formavimo reikalavimai taip pat turės teigiamų pasekmių visuomenės sveikatai. Dėl gamtinio karkaso stiprinimo pasiūlymų bus pagerinta gamtinės aplinkos ekologinė situacija, o kartu ir oro kokybė. Numatomi rekreacijos infrastruktūros plėtojimo sprendiniai sudarys didesnę teritorinę pasiūlą gyventojų poilsio ir rekreacinei veiklai atvirame ore. Šie veiksniai teigiamai veiks visuomenės sveikatą. <i>Bendrojo plano keitimo sprendiniai neigiamų pasekmių visuomenės sveikatai nesąlygos. Ilgalaikėje perspektyvoje, įgyvendinus bendrojo plano keitimo sprendinius, gali pasireikšti reikšmingos teigiamos pasekmės savivaldybės gyventojų sveikatai.</i>
Materialusis turtas, ekonominė aplinka	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	0	+	0	+	+	+	Bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendiniai turės teigiamą ilgalaikį poveikį ekonominei aplinkai. Bendrojo plano sprendiniai užtikrins

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Vertinami aplinkos komponentai	Galimų bendrojo plano sprendinių pasekmių pobūdis (teigiamas „+“, neigiamas „-“, neutralus „0“)																	Apibendrinimas	
	I-oji koncepcijos alternatyva									II-oji koncepcijos alternatyva									
	Tiesioginės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujančios (Sinergetinės)	Trumpalaikės	Vidutinės trukmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės	Laikinos pasekmės	Tiesioginės	Netiesioginės	Kaupiamosios	Sąveikaujančios (Sinergetinės)	Trumpalaikės pasekmės	Vidutinės trukmės	Ilgalaikės pasekmės	Nuolatinės	Laikinos pasekmės	
																			racionalų ir efektyvų savivaldybės teritorijų panaudojimą, urbanistinę plėtrą. Bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendiniai ilgalaikėje perspektyvoje turės teigiamą poveikį savivaldybės gyventojų užimtumui ir darbo rinkai. Tam palankias sąlygas sudarys numatomas daugiafunkcinis zonavimas, paslaugoms tinkamų teritorijų nustatymas. Bendrojo plano keitimo koncepcijoje numatomi rekreacinės infrastruktūros sprendiniai sudarys prielaidas turizmo vystymuisi. <i>Bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendiniai turės teigiamas ilgalaikes pasekmes.</i>
Iš viso:	10(+)	10(+)	7(+)	7(+)	7(+)	4(+)	7(+)	9(+)	1(+)	10(+)	8(+)	5(+)	6(+)	2(+)	1(+)	8(+)	4(+)	1(+)	I-oji alternatyva 62(+) II-oji alternatyva 45(+)

Apžvelgiant į aukščiau pateiktą bendrojo plano keitimo sprendinių poveikį vertinamiems aplinkos komponentams, galima teigti, kad nagrinėjamoje Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos I-osios alternatyvos numatyti sprendiniai turės mažesnių reikšmingų neigiamų pasekmių gamtinei, kultūrinei, socialinei ir ekonominei aplinkai, nei II-oji alternatyva. Tinkamai įgyvendinant numatytus bendrojo plano sprendinius, ilgalaikėje perspektyvoje galėtų pasireikšti teigiamos pasekmės daugeliui vertintų aplinkos komponentų. Įgyvendinant koncepcijos I-ąją alternatyvą, būtų užtikrintas darnus savivaldybės teritorijų vystymas.

8 DALIS. PRIEMONĖS REIKŠMINGOMS PASEKMĖMS APLINKAI IŠVENGTI, SUMAŽINTI AR KOMPENSUOTI

Norint išvengti, sumažinti ar kompensuoti galimas neigiamas Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sprendinių įgyvendinimo pasekmes, rekomenduojama imtis šių priemonių:

1. numatyti bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo etapus ir jų laikytis;
2. vykdyti bendrojo plano sprendinių stebėseną;
3. teritorinę veiklą vystyti, remiantis bendrojo plano koncepcijoje įvardintais teritorijos vystymo principais;
4. nuosekliai laikytis bendrojo plano sprendinių, rengiant žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus bei kitus projektus;
5. vykdant užstatomų teritorijų vystymą, parengti planavimo bei projektavimo technines sąlygas, įvertinant kokybinius teritorijų formavimo reikalavimus:

reikalavimus detaliam teritorijų suplanavimui, pertvarkant žemės sklypus bei suformuojant reikiamas viešojo naudojimo erdves – gatves, kelius, želdynus bei kitas visuomenines teritorijas;

- reikalavimus savivaldybės teritorijoje istorinių dalių erdvinės struktūros savitumo išsaugojimui;
 - reikalavimus urbanizuojamų teritorijų užstatymo architektūriniam kontekstualumui ir kt.;
6. įgyvendinant inžinerinės infrastruktūros dalies sprendinius taikyti naujausias ir mažiausiai kenkiančias aplinkai technologijas;
 7. kultūros paveldo vertybių teritorijas plėtoti, laikantis LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo nuostatų bei kitų reikalavimų, kurie nustatomi, remiantis kultūros paveldo objektų apskaitos dokumentais ir kitais norminiais bei individualiais teisės aktais;
 8. užstatant teritorijas sudaryti prieigas prie gamtinių elementų – miškų, upių ir upelių, pakrančių, želdynų. Aplinkos sutvarkymui naudoti vietai būdingas medžiagas, formuoti savivaldybės ir rekreacinės-kurortinės aplinkos erdvių pobūdį atitinkančius kraštovaizdžio elementus ir pan.

Rengiant bendrojo plano sprendinius, siekiama išvengti galimo reikšmingo neigiamo poveikio planuojamose teritorijose. Vis dėlto, daugeliu lokalių atvejų sprendinių poveikis priklausys nuo tolimesnio jų įgyvendinimo. Dėl šios priežasties, kaip pagrindinė priemonė, leidžianti užtikrinti galimų neigiamų pasekmių aplinkai sumažinimą, galėtų būti žemesnio lygmens kompleksinių teritorijų planavimo dokumentų parengimas atskiroms urbanistinės plėtros dalims.

9 DALIS. VERTINIMO SUNKUMŲ APRAŠYMAS

Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendinių strateginis pasekmių aplinkai vertinimas atliktas, remiantis Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu (Žin., 2004, Nr. 130-4650).

Bendrojo plano keitimo koncepcijos sprendinių strateginis poveikis aplinkai vertintas pasitelkiant ekspertų išvadas. Taip pat remtasi Valstybės duomenų agentūros, Kultūros paveldo departamento, Saugomų teritorijų tarnybos bei valstybinio monitoringo ir kitais viešai prieinamais duomenimis. Analizei panaudota Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo esamos būklės įvertinimo medžiaga – aplinkos kokybės ir jos apsaugos, kraštovaizdžio, kultūros paveldo bei kitos dalys.

Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo koncepcijos vertinimui panaudoti metodai – ekspertiniai vertinimai, aprašant galimas sprendinių pasekmes atrinktiems vertinamiems aplinkos komponentams ir sudarant apibendrinančias pasekmių lenteles bei atliekant geografinių informacinių sistemų (GIS) duomenų analizę. Taip pat koncepcijos vertinimui atlikta istorinė, kraštovaizdinė, urbanistinė analizė, lentelių forma sudaryti kontroliniai sąrašai ir pildyti klausimynai.

Pagrindinė vertinimo problema yra teritorijų planavimo normatyvų, reglamentuotos metodikos, tinkamos įvairių teritorijų bendrųjų planų vertinimui, trūkumas.

10 DALIS. NUMATYTŲ TAIKYTI STEBĖSENOS (MONITORINGO) PRIEMONIŲ APRAŠYMAS

Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo įgyvendinimo ir poveikio aplinkai stebėsenai turi būti vykdoma, remiantis *Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymu* (Žin., 2006, Nr. 57-2025), *Bendraisiais savivaldybių aplinkos monitoringo nuostatais* (Žin., 2007, Nr. 76-3035) bei *Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėsenos turinio ir stebėsenos atlikimo tvarkos aprašu* (TAR, 2014, Nr. 401). Efektyviai stebėsenai užtikrinti, patvirtinus bendrąjį planą, sprendinių įgyvendinimo stebėseną (monitoringą), priežiūrą ir kontrolę turi vykdyti savivaldybė ir kitos institucijos.

Bendrojo plano stebėsenos (monitoringo) metu turi būti:

- rengiama bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo programa, nustatomas investicijų poreikis;
- analizuojama teritorijų planavimo duomenų banke sukaupta informacija;
- formuojant savivaldybės biudžetą, teikiami pasiūlymai dėl bendrojo plano sprendinių įgyvendinimo;
- stebimi savivaldybės ekonominio potencialo, ūkinės veiklos, infrastruktūros, nekilnojamojo turto rinkos raidos pokyčiai;
- nustatyta tvarka vykdoma gamtos ir kultūros paveldo objektų išsaugojimo priežiūra;
- analizuojami savivaldybės urbanistinės plėtros ir inžinerinės infrastruktūros pokyčiai;
- analizuojami sveikatos apsaugos ir socialinės rūpybos infrastruktūros bei jų sąlygų pokyčiai;
- vykdoma kultūros ir švietimo infrastruktūros duomenų informacijos analizė;
- analizuojamos kitos pagrindinės ekonominės veiklos sąlygos ir aplinkos kokybę lemiantys faktoriai.

Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo įgyvendinimo pasekmės fiksuojamos, vykdant bendrą Marijampolės savivaldybės aplinkos monitoringą pagal paruoštą, suderintą ir patvirtintą monitoringo programą, kaip nurodyta Bendruosiuose savivaldybių aplinkos monitoringo nuostatuose bei Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėsenos turinio ir stebėsenos atlikimo tvarkos apraše.

Marijampolės savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo įgyvendinimo stebėsenai turi apimti nuolatinį ir sistemingą stebėjimą, kasmetinės informacijos surinkimą ir kaupimą srityse, kuriose yra numatyti bendrojo plano sprendiniai, jos vertinimą ir tolimesnį prognozavimą. Turi būti atliekama tiek teigiamų, tiek neigiamų pasekmių stebėsenai, analizuojant pasekmes pagal galimą jų netiesioginį, kaupiamąjį, sinergetinį ir kt. pobūdį.

Siūloma bendrojo plano įgyvendinimo stebėseną įtraukti į Marijampolės savivaldybės aplinkos monitoringo programą, kaip nurodyta Bendruosiuose savivaldybių aplinkos monitoringo nuostatuose. Bendrojo plano įgyvendinimo stebėjimo rodikliai, remiantis Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėsenos turinio ir stebėsenos atlikimo tvarkos aprašu.

Bendrojo plano stebėsenai turi trukti iki naujo bendrojo plano patvirtinimo. Monitoringo duomenys ir informacija institucijoms bei kitiems asmenims teikiama įstatymų ir kitų teisės aktų numatyta tvarka. Marijampolės savivaldybėje vykdomas monitoringas finansuojamas iš savivaldybės biudžeto lėšų, taip pat gali būti naudojamos ir tarptautinių organizacijų, programų bei kitos lėšos (Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymas (Žin., 2006, Nr. 57-2025); Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinių įgyvendinimo stebėsenos turinio ir stebėsenos atlikimo tvarkos aprašas (TAR, 2014, Nr. 401)).

Evaldas Ramanauskas

GRAFINĖ DALIS

Esamos būklės įvertinimo brėžiniai:

1. E-1 Teritorijų panaudojimo planas M 1:50 000;
2. E-2 Inžinerinės infrastruktūros planas M 1:50 000.

Koncepcijos brėžiniai:

1. K-1 Koncepcijos I alternatyva M 1:100 000;
2. K-2 Koncepcijos II alternatyva M 1:100 000.

PRIEDAI

Marijampolės savivaldybės teritorijoje esančių nekilnojamųjų kultūros vertybių registro sąrašas

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPA) ataskaita

1 priedo 1 lentelė. Marijampolės savivaldybės teritorijoje esančių nekilnojamųjų kultūros vertybių registro sąrašas

Eil. Nr.	Numeris plane	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Iregistravimo registre data	Statusas
Statiniai, statinių kompleksai - vyrauja architektūros ir/ar dailės vert. savybės						
1	K32	45352	Skardupių Švč. M. Marijos Krikščionių Pagalbos bažnyčios statinių kompleksas	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Skardupių k., Bažnyčios g. 46	2020-11-04	Registrinis
2	K32	2172	Skardupių Švč. M. Marijos Krikščionių Pagalbos bažnyčios statinių komplekso Švč. M. Marijos Krikščionių Pagalbos bažnyčia	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Skardupių k., Bažnyčios g. 46	1992-07-10	Registrinis
3	K32	45353	Skardupių Švč. M. Marijos Krikščionių Pagalbos bažnyčios statinių komplekso šventoriaus vartai	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Skardupių k., Bažnyčios g. 46	2020-11-04	Registrinis
4	K32	2111	Skardupių Švč. M. Marijos Krikščionių Pagalbos bažnyčios statinių komplekso klebonijos-vienuolyno pastatas	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Skardupių k., Antano Yliaus g. 46	1992-07-07	Registrinis
5	K33	29924	Sasnavos Švč. Mergelės Marijos Vardo bažnyčios statinių kompleksas	Marijampolės sav., Sasnavos sen., Sasnavos mstl., Sūduvos g. 46D	2004-12-31	Valstybės saugomas
6	K33	29925	Sasnavos Švč. Mergelės Marijos Vardo bažnyčios statinių komplekso Švč. Mergelės Marijos Vardo bažnyčia	Marijampolės sav., Sasnavos sen., Sasnavos mstl., Sūduvos g. 46D	2004-12-31	Valstybės saugomas
7	K33	29926	Sasnavos Švč. Mergelės Marijos Vardo bažnyčios statinių komplekso šventoriaus vartai	Marijampolės sav., Sasnavos sen., Sasnavos mstl., Sūduvos g. 46D	2004-12-31	Valstybės saugomas
8	K33	24494	Sasnavos Švč. M. Marijos Vardo bažnyčios klebonijos pastatas	Marijampolės sav., Sasnavos sen., Sasnavos mstl., Žaliosios g. 2 A	1998-11-16	Valstybės saugomas
9	K34	30566	Šunskų Šv. Marijos Magdalietės bažnyčios statinių kompleksas	Marijampolės sav., Šunskų sen., Šunskų mstl., Varpo g. 34	2005-04-18	Valstybės saugomas
10	K34	30567	Šunskų Šv. Marijos Magdalietės bažnyčios statinių komplekso Šv. Marijos Magdalietės bažnyčia	Marijampolės sav., Šunskų sen., Šunskų mstl., Varpo g. 34	2005-04-18	Valstybės saugomas
11	K34	30568	Šunskų Šv. Marijos Magdalietės bažnyčios statinių komplekso šventoriaus tvora, vartai ir koplyčios	Marijampolės sav., Šunskų sen., Šunskų mstl.,	2005-04-18	Valstybės saugomas
12	K35	332	Buktos dvaro sodyba	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Buktos k.,	1992-04-08	Registrinis
13	K35	30737	Buktos dvaro sodybos namas	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Buktos k.,	2006-06-27	Registrinis
14	K35	30738	Buktos dvaro sodybos sandėlis	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Buktos k.,	2006-06-27	Registrinis
15	K35	30739	Buktos dvaro sodybos kumetynas	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Buktos k.,	2006-06-27	Registrinis
16	K35	30740	Buktos dvaro sodybos pietvakarių tvartas	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Buktos k.,	2006-06-27	Registrinis
17	K35	30741	Buktos dvaro sodybos šiaurės rytų tvartas	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Buktos k.,	2006-06-27	Registrinis
18	K36	333	Ivoniškio dvaro sodybos fragmentai	Marijampolės sav., Gudelių sen., Gudelių mstl., Ivoniškio g. 1A	1992-04-08	Registrinis
19	K36	44527	Ivoniškio dvaro sodybos fragmentų svirnas	Marijampolės sav., Gudelių sen., Gudelių mstl., Ivoniškio g. 1A	2020-01-20	Registrinis
20	K36	44528	Ivoniškio dvaro sodybos fragmentų arklidė	Marijampolės sav., Gudelių sen., Gudelių mstl., Ivoniškio g.	2020-01-20	Registrinis

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Eil. Nr.	Numeris plane	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Įregistravimo registre data	Statusas
21	K36	44529	Ivoniškio dvaro sodybos fragmentų pirmo tvarto liekanos	Marijampolės sav., Gudelių sen., Gudelių mstl., Ivoniškio g. 6	2020-01-20	Registrinis
22	K36	44530	Ivoniškio dvaro sodybos fragmentų antro tvarto liekanos	Marijampolės sav., Gudelių sen., Gudelių mstl., Ivoniškio g. 6	2020-01-20	Registrinis
23	K37	341	Liūliškio dvaro sodybos pastatas	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Liūliškio k.,	1992-04-08	Registrinis
24	K38	32231	Botyrių sodybos fragmentai	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Triobiškių k.,	2008-09-04	Registrinis
25	K38	32233	Botyrių sodybos fragmentų namas	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Triobiškių k.,	2008-09-04	Registrinis
26	K38	32234	Botyrių sodybos fragmentų šulinys	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Triobiškių k.,	2008-09-04	Registrinis
27	K39	16914	Rašytojo Anzelmo Matulevičiaus-Matučio sodyba	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Zomčinės k.,	1993-07-13	Valstybės saugomas
28	K39	23248	Rašytojo Anzelmo Matulevičiaus-Matučio sodybos namas	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Zomčinės k.,	1997-04-17	Valstybės saugomas
29	K39	23249	Rašytojo Anzelmo Matulevičiaus-Matučio sodybos tvartas	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Zomčinės k.,	1997-04-17	Valstybės saugomas
30	K39	23250	Rašytojo Anzelmo Matulevičiaus-Matučio sodybos kluonas	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Zomčinės k.,	1997-04-17	Valstybės saugomas
31	K39	23251	Rašytojo Anzelmo Matulevičiaus-Matučio sodybos klėtis	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Zomčinės k.,	1997-04-17	Valstybės saugomas
32	K39	23252	Rašytojo Anzelmo Matulevičiaus-Matučio sodybos rūšys	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Zomčinės k.,	1997-04-17	Valstybės saugomas
33	K39	23253	Rašytojo Anzelmo Matulevičiaus-Matučio sodybos tvenkinys	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Zomčinės k.,	1997-04-17	Valstybės saugomas
34	K39	23254	Rašytojo Anzelmo Matulevičiaus-Matučio sodybos šulinys	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Zomčinės k.,	1997-04-17	Valstybės saugomas
35	K39	10904	Rašytojo Kazio Borutos gimtoji sodyba	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Kūlokų k., Kazio Borutos g.	1997-12-31	Valstybės saugomas
36	K39	23255	Rašytojo Kazio Borutos gimtosios sodybos namas	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Kūlokų k., Kazio Borutos g.	1997-04-17	Valstybės saugomas
37	K39	23256	Rašytojo Kazio Borutos gimtosios sodybos klėtis	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Kūlokų k., Kazio Borutos g.	1997-04-17	Valstybės saugomas
38	K39	23257	Rašytojo Kazio Borutos gimtosios sodybos tvartas	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Kūlokų k., Kazio Borutos g.	1997-04-17	Valstybės saugomas
39	K39	23259	Rašytojo Kazio Borutos gimtosios sodybos šulinys	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Kūlokų k., Kazio Borutos g.	1997-04-17	Valstybės saugomas
40	K40	343	Riečių dvaro sodybos fragmentai	Marijampolės sav., Gudelių sen., Riečių k.,	1992-04-08	Registrinis
41	K40	47503	Riečių dvaro sodybos fragmentų klėtis	Marijampolės sav., Gudelių sen., Riečių k.,	2023-07-12	Registrinis
42	K40	47502	Riečių dvaro sodybos fragmentų ponų namas	Marijampolės sav., Gudelių sen., Riečių k.,	2023-07-12	Registrinis
43	K41	1368	Mačiuliškių kaimo etnoarchitektūrinė sodyba	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Mačiuliškių k.,	1992-06-01	Valstybės saugomas

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Eil. Nr.	Numeris plane	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Įregistravimo registre data	Statusas
44	K41	36678	Mačiuliškių kaimo etnoarchitektūrinės sodybos stuba	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Mačiuliškių k.,	2016-10-19	Valstybės saugomas
45	K41	36679	Mačiuliškių kaimo etnoarchitektūrinės sodybos klėtis	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Mačiuliškių k.,	2016-10-19	Valstybės saugomas
46	K41	40380	Mačiuliškių kaimo etnoarchitektūrinės sodybos tvarto liekanos	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Mačiuliškių k.,	2016-10-19	Valstybės saugomas
47			Archeologijos objektai			
48	A3	22979	Lakinskių piliakalnis su gyvenvieta	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Lakinskių k.,	1997-08-08	Paminklas
49	A3	5091	Lakinskių piliakalnio su gyvenvieta piliakalnis	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Lakinskių k.,	1992-10-01	Paminklas
50	A3	22980	Lakinskių piliakalnio su gyvenvieta gyvenvietė	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Lakinskių k.,	1997-08-08	Paminklas
51	A4	22981	Liudvinavo piliakalnis su gyvenvieta	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Liudvinavo mstl.,	1997-08-08	Paminklas
52	A4	5088	Liudvinavo piliakalnio su gyvenvieta piliakalnis, vad. Lapiakalniu	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Liudvinavo mstl.,	1992-09-30	Paminklas
53	A4	22982	Liudvinavo piliakalnio su gyvenvieta gyvenvietė	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Liudvinavo mstl.,	1997-08-08	Paminklas
54	A5	22973	Šakališkių piliakalnis su gyvenvieta	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Šakališkių k.,	1997-08-08	Paminklas
55	A5	5082	Šakališkių piliakalnio su gyvenvieta piliakalnis	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Šakališkių k.,	1997-08-08	Paminklas
56	A5	22974	Šakališkių piliakalnio su gyvenvieta gyvenvietė	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Šakališkių k.,	1997-08-08	Paminklas
57	A6	22983	Padovinio piliakalnis su gyvenvieta	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Padovinio k.,	1997-08-08	Paminklas
58	A6	5094	Padovinio piliakalnio su gyvenvieta piliakalnis	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Padovinio k.,	1992-10-01	Paminklas
59	A6	22984	Padovinio piliakalnio su gyvenvieta gyvenvietė	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Padovinio k.,	1997-08-08	Paminklas
60	A7	22975	Varnupių piliakalnis su gyvenvieta	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Varnupių k.,	1997-08-08	Paminklas
61	A7	5095	Varnupių piliakalnio su gyvenvieta piliakalnis, vad. Kirvakalniu	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Varnupių k.,	1992-10-01	Paminklas
62	A7	22976	Varnupių piliakalnio su gyvenvieta gyvenvietė	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Varnupių k.,	1997-08-08	Paminklas
63	A8	5097	Piliakalnių piliakalnis	Marijampolės sav., Šunskų sen., Piliakalnių k.,	1992-10-01	Paminklas
64	A9	31081	Riečių piliakalnis	Marijampolės sav., Gudelių sen., Riečių k.,	2007-01-17	Registrinis
65	A10	5081	Nendrių kapinynas	Marijampolės sav., Sasnavos sen., Nendrių k.,	1992-09-30	Paminklas
66	A11	5089	Balsupių kapinynas	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Balsupių k.,	1992-10-01	Registrinis
67	A12	16305	Pamlinarskų kapinynas	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Balaikų k.,	1993-06-21	Registrinis
68	A13	5098	Tursučių kapinynas, vad. Prancūzkapiais	Marijampolės sav., Šunskų sen., Tursučių k.,	1992-10-11	Registrinis
69	A14	5967	Makrickų, Rudėnų kapinynas	Marijampolės sav., Gudelių sen., Makrickų k.,	1997-11-12	Valstybės saugomas

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Eil. Nr.	Numeris plane	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Įregistravimo registre data	Statusas
70	A15	42311	Šimulių senovės gyvenvietė	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Šimulių k.,	2018-01-18	Registrinis
Laidojimo, įvykių vietos, vyrauja istorinės, memorialinės vert. Savybės						
71	M25	25393	Lietuvos karininko Kazimiero (Kazio) Ramanausko kapas	Marijampolės sav., Sasnavos sen., Sasnavos mstl.,	2000-09-05	Paminklas
72	M26	21824	Liudvinavo mstl. senosios kapinės	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Liudvinavo mstl.,	1996-12-02	Valstybės saugomas
73	M27	22086	Šventragio, Šlavančių kaimų evangelikų liuteronų senosios kapinės, vad. Prūskapiai	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Šventragio k.,	1996-10-28	Valstybės saugomas
74	M28	21992	Narto Naujienos kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Narto Naujienos k.,	1996-06-24	Valstybės saugomas
75	M29	47965	Lietuvos partizano Juozo Laukaičio-Vargonykučio kapas	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Daukšių mstl., Kapų g. 6	2024-10-09	Registrinis
76	M30	47344	Lietuvos partizanų kapas	Marijampolės sav., Gudelių sen., Gudelių mstl., Gudelių g. 16	2024-07-19	Registrinis
77	M31	42076	Lietuvos karių kapų komplekso Lietuvos karių kapai	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Liudvinavo mstl.,	2018-01-26	Registrinis
78	M32	46684	Lietuvos partizanų kapai	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Kumečių k.,	2023-07-17	Registrinis
79	M33	22085	Kumečių, Gudupių kaimų senosios kapinės	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Kumečių k.,	1996-10-28	Valstybės saugomas
80	M34	47358	Lietuvos partizanų kapai	Marijampolės sav., Gudelių sen., Gudelių mstl., Gudelių g. 16	2024-07-19	Registrinis
81	M35	22077	Dambavos kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Dambavos k.,	1996-10-28	Valstybės saugomas
82	M36	22459	Trakiškių kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Trakiškių k.,	1996-12-23	Valstybės saugomas
83	M37	40259	Pirmojo pasaulinio karo Vokietijos ir Rusijos imperijų karių kapai	Marijampolės sav., Šunskų sen., Ašmonių k.,	2017-02-22	Registrinis
84	M38	21823	Avikilų kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Avikilų k.,	1996-06-24	Valstybės saugomas
85	M39	22100	Kuktų kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Kuktų k.,	1996-10-28	Valstybės saugomas
86	M40	22017	Grabavos kaimo senosios kapinės vad. Prancūzkapiai	Marijampolės sav., Sasnavos sen., Smalinyčios k.,	1996-06-24	Valstybės saugomas
87	M41	22079	Lyderiškių kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Dambuvkos k.,	1996-10-28	Valstybės saugomas
88	M42	47081	Lietuvos partizano Jurgio Dumčiaus kapas	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Padovinio k.,	2024-05-23	Registrinis
89	M43	42075	Lietuvos karių kapų kompleksas	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Liudvinavo mstl.,	2018-01-26	Registrinis
90	M44	10907	Žudynių vieta ir kapas	Marijampolės sav., Šunskų sen., Samsoniškių k.,	1993-02-11	Registrinis
91	M45	21832	Triobiškių kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Triobiškių k.,	1996-06-24	Valstybės saugomas
92	M46	21995	Naujienos kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Naujienos k., Želsvos g.	1996-06-24	Valstybės saugomas
93	M47	46387	Lietuvos partizano Algirdo Padolskio-Meldo kapas	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Padovinio k.,	2022-10-14	Registrinis
94	M48	43965	Pirmojo pasaulinio karo Vokietijos imperijos karių kapai	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Paželsvių k.,	2019-05-24	Registrinis

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Eil. Nr.	Numeris plane	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Įregistravimo registre data	Statusas
95	M49	21835	Strazdų kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Strazdų k.,	1996-01-29	Valstybės saugomas
96	M50	21838	Paželsvių kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Paželsvių k., Ežero g.	1996-01-29	Valstybės saugomas
97	M51	22087	Šakališkių kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Šakališkių k.,	1996-10-28	Valstybės saugomas
98	M52	22091	Užupių kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Užupių k.,	1996-10-28	Valstybės saugomas
99	M53	21817	Balsupių kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Balsupių k., V. Bielskaus g. 1	1996-12-02	Valstybės saugomas
100	M54	42077	Lietuvos karių kapų komplekso Lietuvos kario Juozo Zalecko kapas	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Liudvinavo mstl.,	2018-01-26	Registrinis
101	M55	46717	Lietuvos šaulių kapai	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Kumečių k.,	2024-04-11	Registrinis
102	M56	32825	Lietuvos kario Liudviko Vagonio kapas	Marijampolės sav., Sasnavos sen., Sasnavos mstl.,	2009-10-21	Registrinis
103	M57	41397	Knygnešio, visuomenės veikėjo Vinco Bielskaus kapas	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Balsupių k., V. Bielskaus g. 1	2017-07-10	Registrinis
104	M58	21993	Naujakaimio kaimo senosios kapinės ir Pirmojo pasaulinio karo Vokietijos ir Rusijos imperijų karių kapai	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Naujakaimio k.,	1996-06-24	Valstybės saugomas
105	M59	21996	Raišupio kaimo senosios kapinės, vad. Prancūzkapiai	Marijampolės sav., Sasnavos sen., Raišupio k.,	1996-06-24	Valstybės saugomas
106	M60	39080	Lietuvos partizanų kautynių ir žūties vieta	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Liepynų k.,	2017-04-26	Registrinis
107	M61	22460	Vidgirių kaimo antrosios senosios kapinės	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Vidgirių k.,	1996-12-23	Valstybės saugomas
108	M62	22266	Igliškėlių k. senosios kapinės, vad. Aukštuuju kalneliu	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Igliškėlių mstl.,	1996-12-02	Valstybės saugomas
109	M63	22092	Gudinės kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Gudinės k.,	1996-10-28	Valstybės saugomas
110	M64	22096	Amalviškių kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Amalviškių k.,	1996-10-28	Valstybės saugomas
111	M65	22098	Skardupių kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Skardupių k., Bažnyčios g.	1996-10-28	Valstybės saugomas
112	M66	21818	Vidgirių kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Vidgirių k.,	1996-01-29	Valstybės saugomas
113	M67	42078	Lietuvos karių kapų komplekso Lietuvos kario kapas	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Liudvinavo mstl.,	2018-01-26	Registrinis
114	M68	22267	Dambravos, Živavodės kaimų senosios kapinės vad. Prancūzkapiai	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Živavodės k.,	1996-12-02	Valstybės saugomas
115	M69	40258	Pirmojo pasaulinio karo Vokietijos ir Rusijos imperijų karių kapai	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Steponiškių k., Steponiškių g.	2017-02-22	Registrinis
116	M70	10906	Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta	Marijampolės sav., Sasnavos sen., Sasnavos mstl., Sūduvos g. 41A	1993-02-11	Registrinis
117	M71	10909	Kultūros veikėjo, pedagogo Tomo Ferdinando Žilinsko kapas	Marijampolės sav., Šunskų sen., Šunskų mstl.,	1993-02-11	Registrinis
118	M72	22084	Kumečių kaimo pirmosios senosios kapinės	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Kumečių k.,	1996-10-28	Valstybės saugomas

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Eil. Nr.	Numeris plane	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Įregistravimo registre data	Statusas
119	M73	10908	Žudynių vieta ir kapai	Marijampolės sav., Šunskų sen., Cykakalnio k.,	1993-02-11	Registrinis
120	M74	22101	Kižių kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Kižių k.,	1996-10-28	Valstybės saugomas
121	M75	22078	Kermušinės, Igliskėlių kaimų senosios kapinės	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Kermušinės k.,	1996-10-28	Valstybės saugomas
122	M76	46388	Lietuvos partizanų Petro Šližausko-Arūno ir Jono Savičiaus-Urano kautynių ir žūties vieta	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Geležinių k.,	2022-04-25	Registrinis
123	M77	22016	Klevinės kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Sasnavos sen., Klevinės k.,	1996-04-24	Valstybės saugomas
124	M78	21834	Skersabalių kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Skersabalių I k.,	1996-01-29	Valstybės saugomas
125	M79	22083	Daukšių kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Daukšių mstl.,	1996-10-28	Valstybės saugomas
126	M80	22000	Gustaičių, Netičkampio kaimų senosios kapinės	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Gustaičių k.,	1996-06-24	Valstybės saugomas
127	M81	48144	Lietuvos partizano Antano Durneikos-Žvirgždo kapas	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Daukšių mstl., Kapų g. 6	2024-11-13	Registrinis
128	M82	12295	Palaimintojo arkivyskupo Jurgio Matulaičio sodybos vieta	Marijampolės sav., Šunskų sen., Lūginės k.,	1993-04-13	Registrinis
129	M83	2672	Tautinio sąjūdžio veikėjo Vinco Šlekio sodybos vieta	Marijampolės sav., Mokolų sen., Mokolų k.,	1992-09-10	Registrinis
130	M83	22458	Avikilų, Liucinavo kaimų evangelikų liuteronų senosios kapinės	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Avikilų k.,	1996-12-23	Valstybės saugomas
131	M84	22081	Pietarių kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Pietarių k.,	1996-10-28	Valstybės saugomas
132	M85	26428	Knygnešio, visuomenės veikėjo Vinco Bielskaus ir kunigo, Lietuvos Prezidento kanceliarijos viršininko Pijaus Bielskaus gimtosios sodybos vieta	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Balsupių k.,	2002-03-29	Valstybės saugomas
133	M86	21831	Kūlokų kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Kūlokų k.,	1996-06-24	Valstybės saugomas
134	M87	21815	Armoniškių kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Armoniškių k.,	1996-01-29	Valstybės saugomas
135	M88	22002	Juniškių kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Aukštosios Buktos k.,	1996-06-24	Valstybės saugomas
136	M89	39086	Lietuvos kariuomenės savanorio, karininko Jono Olšausko kapas	Marijampolės sav., Šunskų sen., Šunskų mstl.,	2017-04-27	Registrinis
137	M90	22080	Gulbiniškių kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Gulbiniškių k., Sūduonios g. 12	1996-10-28	Valstybės saugomas
138	M91	22099	Dybakalnio kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Kuktų k., Dybakalnio g.	1996-10-28	Valstybės saugomas
139	M92	22001	Lakinskių kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Lakinskių k.,	1996-06-24	Valstybės saugomas
140	M93	48648	Lietuvos partizano Vinco Vaivados kapas	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Varnupių k.,	2024-12-05	Registrinis
141	M94	12589	Liudvinavo žydų senosios kapinės	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Liudvinavo mstl.,	1993-06-03	Registrinis

MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Strateginio pasekmių aplinkai vertinimo (SPAV) ataskaita

Eil. Nr.	Numeris plane	Unikalus objekto kodas	Pavadinimas	Adresas	Įregistravimo registre data	Statusas
142	M95	22082	Šlavančių kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Šlavančių k., Daukšių g.	1996-10-28	Valstybės saugomas
143	M96	21836	Želsvos kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Želsvos k.,	1996-06-24	Valstybės saugomas
144	M97	39088	Lietuvos partizanų kautynių ir žūties vieta	Marijampolės sav., Sasnavos sen., Raišupio k.,	2017-05-26	Registrinis
145	M98	38933	Lietuvos partizanų kautynių ir žūties vieta	Marijampolės sav., Gudelių sen., Miknionių k.,	2016-08-31	Registrinis
146	M99	21829	Netičkampio kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Liudvinavo sen., Netičkampio k.,	1996-06-24	Valstybės saugomas
147	M100	22097	Širvydų kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Širvydų k., Dainavos g.	1996-10-28	Valstybės saugomas
148	M101	21063	Ornamentuotas kryžius	Marijampolės sav., Gudelių sen., Riečių k.,	1994-04-01	Registrinis
149	M102	21822	Plynių kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Plynių k.,	1996-01-29	Valstybės saugomas
150	M103	47987	Lietuvos partizanų kapas	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Varnupių k., Piliakalnio g. 6	2024-11-13	Registrinis
151	M104	10898	Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Igliskėlių k.,	1993-02-10	Registrinis
152	M105	22094	Žydronių kaimo evangelikų liuteronų senosios kapinės	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Žydronių k.,	1996-10-28	Valstybės saugomas
153	M106	40230	Lietuvos partizanų kautynių ir žūties vieta	Marijampolės sav., Gudelių sen., Riečių k.,	2017-04-07	Registrinis
154	M107	22013	Pasūduonio kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Marijampolės sen., Pasūduonės k.,	1996-06-24	Valstybės saugomas
155	M108	22095	Tursučių kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Šunskų sen., Tursučių k., Užtvankos g.	1996-10-28	Valstybės saugomas
156	M109	22018	Čisavos kaimo senosios kapinės	Marijampolės sav., Sasnavos sen., Čisavos k.,	1996-06-24	Valstybės saugomas
157	M110	17002	Aviakonstruktoriaus Antano Gustaičio ir Lietuvos partizano Algimanto Gustaičio-Kimo gimtosios sodybos vieta	Marijampolės sav., Sasnavos sen., Obelinės k.,	2001-12-29	Valstybės saugomas
158	M111	32800	Lietuvos kario Vlodo Merkevičiaus kapas	Marijampolės sav., Šunskų sen., Šunskų mstl., Varpo g. 44C	2009-10-21	Valstybės saugomas
Mitologijos objektai						
159	Mi1	5096	Varnupių akmuo su ženklais, vad. Patkaviniu	Marijampolės sav., Igliaukos sen., Varnupių k.,	1992-10-01	Registrinis

Šaltinis: 2025 m. pradžioje užfiksuoti LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registro duomenys,
www.kvr.kpd.lt/#/